Neděle 7. srpna

Ráno před šestou jdu na záchod, venku je jasno, mraky se válí v údolí, shora je ozařuje rudý sluneční svit. Vyběhnu na blízký hrbek, abych mohl obdivovat červeně nasvícené štíty Vasojevićkého Komu a Starého vrchu. Vstáváme potom před sedmou, v sedm se tu otvírá a my musíme ven. Venku stále svítí slunce, ale z údolí se zvedá mlha, a tak toho zrovna moc vidět není. Divoká Orchidej se mě ptala už dřív, co vlastně budeme na tom kopci, kam chceme dneska dojít, dělat, čímž mě naprosto vyvedla z konceptu. Planoucí Růže tvrdí, že to počasí je úplně stejné jako v předešlých dnech, což podle mě pravda není. Nad námi je až na tu stoupající a rozpouštějící se mlhu modro a dokonce i teď se najde chvilka, aby se ostatní podívali na kopce, k nimž míříme. Nebudí kupodivu mnoho nadšení. Šedý Vlk se za nás jde rozloučit s hostinským, který ho prý společně se ženou upozorňoval, že v deset se něco přihodí, Šedý Vlk ale nepochopil co, tak se uvidí. Také si od nich vzal adresu, abychom jim mohli poslat pohled a oni se s ním mohli také vytahovat. Tu adresu sem sice uvedu, i když se vlastně ani o adresu nejedná a možná ji Šedý Vlk dostal až další den při naší druhé návštěvě zde:

Lekić B. Savo
Ugostiteljska radnja
Krčma
„Trešnjevik“

Jdeme se teď jen kousek dál nasnídat. Zanedlouho opravdu najdeme pěkné místo na kamenech za loukou plnou jahod, a bohužel i vody. Je docela teplo, i když ve chvílích, kdy slunce zajde za mrak, zdaleka ne takové. Sněhová Lilie by chtěla kaši, ale mě se zdá, že na to nemáme tolik času, a tak vaříme jen čaj a k němu si dáváme perníčky. I když ostatní vaří, třebaže jen instantní jídla, a tak bychom asi ani tolik nezdržovali.

Po jídle vyrážíme dál. Planoucí Růže stále prohlašuje, že počasí je stejné jako v předešlých dnech, ale je už opravdu jediná, a i od ní to zní poněkud neupřímně, protože před odchodem ležela na sluníčku. Jdeme do kopce kolem Presla (1632m), naším cílem je dojít k salaším pod skalnatými štíty komů, rozbít tábor a vydat se nahoru jen nalehko. Z velké cesty odbočujeme na jinou, která stoupá v serpentýnách, jimž se většinou vyhýbáme tím, že odbočíme na pěšinu, po níž vede i značka, ano, třeba už byste tomu milé čtenářstvo ani nevěřilo, jsou zde skutečně nadprůměrně hustě a skoro použitelně rozmístěné značky. Postupně odkládáme oděvy, protože se dělá opravdu vyjímečně krásný den. Vystoupáme na hřeben, který začíná vrchem Šančevi (1828m) a který je pojmenován na mapě jako Štavna. Hřeben je odlesněný a je odtud pěkný výhled na skalnatý štít Komu Vasojevićki (2461m). Je celkem pochopitelné, že zde všichni svlažujeme svou fotografickou vyprahlost a že odtud jsme si

Černá Hora 2005

Místo děje: Černá Hora
Časové období: 1. 8. 2005 – 19. 8. 2005

Zapsal: Strašlivý Uragán
Osoby a obsazení: Divoká Orchidej, Eliška, Planoucí Růže, Sněhová Lilie, Nefritový Skřítek, Šedý Vlk, Tichý Půlměsíc, Veselý Balónek a autor

Jak tu sedíme a píšu si přitom do deníčku, projeví Planoucí Růže přání, abych do něj přidal zprávu o tom, jak i ji píchla vosa, nechal jsem ji, ať to zapíše sama:
Planoucí Růže: *6.8. 19:55 Mě taky píchla vosa. Mám oteklou patu a bolí mě při chození a předtím jsem to neměla, asi jsem na ni šlápla, když jsem si sundala boty.*

Jídlo je hotové docela rychle, je i dobré a jak nám to nosí, vypadá to úplně jako hostina. Salát se skládá vlastně jen z rajčat a cibule, sýr je samozřejmě balkánský. Po jídle pijeme pivo, vypadá to, že tu opravdu zůstaneme na noc. Venku je čím dál hnusněji a mlha ještě zhoustla, třeba se to již zdálo nemožné. Šedý Vlk obhlíží stále dokola nápojový lístek, kde jsou různé podivné druhy alkoholu, jako pelyňkovka a jiné. Po jídle hrajeme karty, nejprve zkoušíme ruské prší, ale to se moc nedaří, protože hrajeme o kamínky, které se nepřepočítávají na nic reálného, a tak ta hra vlastně nemá žádný smysl, akorát se pohádáme o tom, kdy by ještě bylo možné půjčit si z banky, již řídila Divoká Orchidej, protože ji karty nebaví. Třeba Sněhová Lilie nebo Planoucí Růže totiž navrhují, aby to šlo kdykoli, ale to zase pak podle mě úplně ztrácí smysl, protože pak každý může sázet jak chce a není za špatné sázení penalizován ani tím, že vypadne ze hry. Jak řečeno, příliš se to tedy nevydařilo.

Potom hrajeme pexeso, protože karty Šedého Vlka a Sněhové Lilie mají stejný rub i líc, a proto je bylo možné smíchat dohromady. Zkoušíme také učinit další pokrok s modrými krychlemi, ale opět s nimi nehneme. Šedý Vlk navíc záhy odkládá další pokusy a případné rozuzlení na nějakou meditativnější chvilku. Hospoda se mezitím trochu zaplnila, ale po desáté se opět vylidnila. Asi v jedenáct jdeme spát, před tím se však rozhodneme zaplatit. Dohromady nás to přijde na 66€, dostaneme na papírku pečlivě rozepsané položky s cenami, a tak můžeme strávit delší dobu rozpočítáváním ceny mezi sebe. Trvá nám to tak dlouho, až hostinský vypadá dost nervózně, asi se obává, že udělal nějakou chybu. Když nechce nic za spaní, alespoň mu necháváme nějaké spropitné. Potom nám ještě hostinský ukazuje, jak máme zhasnout a zamknout. Vodu nás nechá natočit v kuchyni, ale zuby si musíme čistit venku. Jakž takž se potom vejdeme na podlahu a můžeme se dohadovat o tom, kdo bude vyprávět pohádku. Nejprve k tomu zkoušíme přesvědčit Nefritového Skřítka, ale ten se nedá, a tak to nakonec zbyde na mě, protože ostatní prý neslyšeli tu o křesadle. No bodejť, když tehdy ve Vyšším Brodě[3] usnuli hned po prvních slovech.

[3]Viz deníček *Vyšší Brod 2002*.

několik menších stolků k sobě. Stěny hostinské místnosti jsou pokryty trofejemi a vycpanými zvířaty, u některých se jen dohadujeme, co by mohla být zač. Na jedné zdi visí plakát s jedlými houbami Černé hory, na chodbě visí podobný s jedovatými. Hostinský a jeho žena se ptají, odkud jsme, kam jdeme a podobně. Hned po našem příchodu také pouští rádio, z nějž pak zní celý večer balkánská hudba, což znamená, že jednu písničku nelze rozeznat od druhé. Když si potom Sněhová Lilie jde do vedlejší zásuvky dobíjet telefon a Tichý Půlměsíc mobil, na chvíli při manipulaci s prodlužovačkou vyřazují to rádio z provozu, asi by ji potřebovali trochu spravit. Pro začátek si objednáváme piva, čaje a Sněhová Lilie s Divokou Orchidejí do čaje i rakiju, protože rum nemají. Poté i záchod prozkoumáme, stojí za zmínku, neboť šlo o plechovou budku, která stojí u lesa nad svahem. Ve dně budky je díra ve tvaru pravidelného lichoběžníku s širší stranou směrem ke dveřím, z díry padá vše přímo do svahu v lese.

Hostinský nám naznačuje, že bychom mohli přespat tady na zemi, při pohledu do sychravého a lezavého podnebí venku nevypadá tento nápad nijak špatně. Ještě uvidíme. Aby podpořil svůj návrh, ukazuje nám dopis od nějakých kladeňáků, kteří jeho nabídky využili a poslali mu potom jako odměnu pozdrav v srbochorvatštině. Hostinský ještě podotýká, že by za to nic nechtěl. Pak si dáváme všichni panáka rakije, prý domácí. Jak se rozehříváme, dostaneme hlad a zdá se, že by nám tu udělali i něco k jídlu. Jdeme se tedy podívat do kuchyně, kde hostinský vytahuje z mrazáku zmražené placky z mletého masa, ražniči a klobásky, aby ukázal, co všechno by nám mohl nabídnout. Objednáváme si tedy čtyři špízy, jednu placku a tři klobásky. Ty špízy byly asi nejlepší, ale víc než čtyři porce neměl. K tomu všemu si objednáváme salát, sýr a nepostradatelný chléb. I Divoká Orchidej si dává ražniči, prohlašuje přitom, že občas začne jíst maso, protože pociťuje nedostatek některých látek. Ukazuje přitom Elišce nehty plné bílých skvrnek s tím, že nejí maso již sedm let a tohle má asi z toho. Eliška nejí maso teprve dva roky, a proto nic takového nepociťuje, kromě toho tvrdí, že všechny látky se dají získat i jinak než ze zvířat. Ona sama si nechala udělat míchaná vajíčka. V této souvislosti mi přijde zajímavé, že Eliška nejí maso ani mléčné či vaječné výrobky proto, že se jí nelíbí zabíjení zvířátek a hlavně to, jak se k nim lidé chovají ve velkochovech, což opravdu není moc pěkné. Má dokonce odpor i k zabíjení hmyzu. Na druhou stranu ale, pokud si správně pamatuji, vážně tou dobou uvažovala o kariéře vojenské letkyně, zdá se, že zabíjení lidí by v ní takový odpor nevzbuzovalo. I připustíme-li, že lidé patří do jiné kategorie než zvířata, nevím, co by si počala se svým svědomím, kdyby jednou z bomb, které by vypustila k zemi, třeba jen zranila nějaké zvířátko.

Počasí ve vyšších polohách je příjemné. Je teplo (i v noci), ale rozhodně ne vedro, které by znepříjemňovalo šlapání. Podle průvodců i podle povídání místních lidí je v létě na horách a tím spíš u moře velmi stabilní počasí. My jsme bohužel měli trošku smůlu, ale všichni říkali, že je to velmi deštivý rok.

Malý průvodce Černou Horou – edice Kompasácké expedice (Brno 2004)

dával, ale nevšiml jsem si ničeho. Veselý Balónek však říkal, že nějakou cestu vlevo viděl hned za tou minulou salaší, jdeme tedy zpět.

Jenže ta odbočka je jen úzká a špatně znatelná pěšina, kdovíkam vede. Nerad bych, abychom skončili ve špatném údolí, protože to bychom se mohli vynořit někde na silnici z Trešněviku do Kolašinu, což by asi byla nejhorší varianta. Nakonec proto dojdeme až téměř na dohled k té salaši, kde nás odháněli s focením. Jdeme se tam s Veselým Balónkem zeptat na cestu do Kolašinu. Tentokrát jsou obyvatelé přívětivější, jediná cesta do Kolašinu podle nich vede zpět přes sedlo Raskrsnica, kterým jsme prošli včera a odkud vede dolů silnice. To je ale dost daleko. Nakonec to tedy vypadá, že stejně půjdeme do Trešněviku, protože nemůžeme najít cestu do Kolašinu. Míříme tedy zpět tím směrem, projdeme opět kolem zmíněné již salaše a u další salaše se nachází skutečně prudká zatáčka vpravo, kterou jsem čekal mnohem dřív. Od bači se dozvídáme, že bychom po ní skutečně došli do Mujića Rečine, přes kterou jsme chtěli jít do Kolašinu, možná kdybychom se zeptali u minulé salaše na Mujića Rečine, dozvěděli bychom se to už tam, asi je prostě nenapadlo, že bychom mohli jít do Kolašinu tudy.

Po téhle zkušenosti je však naše důvěra v místní cesty opět otřesena, neboť i připustíme-li, že je tato cesta na mapě a jen jsem ji chybně hledal dříve, stále jsme neviděli několik dalších odboček, které byly v mapě naznačeny. Navíc se na chvilku ukazuje sluníčko, a tak definitivně přehodnocujeme naše ranní rozhodnutí a jdeme do Trešněviku. Tato cesta bude přinejmenším orientačně nenáročná. Cesta skutečně probíhá bez větších nesnází, i když od slunečního svitu nás opět bezpečně odizolovala hustá mlha spojená s drobným mrholením. Na jednom místě mne tato mlha nutí i k orientačnímu zamyšlení. Kupodivu zde vidíme sem tam i značku, což mi přijde opravdu překvapivé. Na jednom místě se ještě zastavujeme na oběd, chleba s hermelínem a kedlubnou.

Ta odbočka byla u Katun Bačko Brdo, což nám krom mapy potvrdil i tamní bača. Nedaleko za ní jsme se připojili na značku, od níž jsme se na okamžik oddělili. Obešli jsme tak vrch Lumer (1863m) z jihu, odtud jsme šli v podstatě k jihu po hřebínku. Po západním úbočí jsme přetraverzovali kopec Lisa (1878m), před čímž jsme se právě naobědvali. Celou dobu jsme v podstatě mírně klesali, snad až na závěrečné překonání kóty 1686m, na níž jsme mírně stoupali, za ní už jsme došli do sedla. Cestou se se Sněhovou Lilií bavíme o vědeckém bádání a když začneme mluvit i o Nešetřilovi, přidá se k nám i Šedý Vlk. Cestou nacházíme spoustu jahod.

I v sedle je samozřejmě stále mlha a vůbec dost lezavo. Naštěstí je tu hospoda, která vypadá celkem přívětivě. Opouštíme tedy psa, který nás doprovodil až sem, a jdeme pochopitelně hned dovnitř a rovnáme si

Sobota 6. srpna

V noci byla docela zima a hodně pršelo. Mě naštěstí ani tolik zima nebyla, ale někomu ano. Sněhové Lilii taky určitě nebyla zima, protože má nový teplý spacák. I ráno stále prší, a tak vylézáme ze stanů a začínáme se balit asi až v deset. K snídani máme ovesnou kaši se spoustou sušeného ovoce. Když se potom sejdeme ke zvážení alternativ, je stále mlha, občas drobně mrholí. Můžeme buď jít do Kolašinu a pak podle počasí do Durmitoru, nebo k moři. Nebo můžeme dát počasí ještě šanci a zamířit do sedla Trešněvik (Trešnjevik, 1573m), odtud bychom se ještě na jeden den mohli vydat do Komovi a poté dostopovat do Kolašinu. Rozhodnutí však odkládáme až na chvíli, kdy budeme sbaleni. Mezitím mrholení zintenzivnělo a, protože nikdo z nás není příliš nakloněn tomu, dávat počasí ještě nějakou šanci, vítězí přímá cesta do Kolašinu.

Jdeme tedy po cestě kolem salaše, kterou jsme včera navštívili. Nefritový Skřítek, Tichý Půlměsíc a Divoká Orchidej se ještě ptají na chleba, dostanou takové velké kolo. Ještě chvíli čekají, než jim donesou sýr, o ten si neřekli, ale byl jim nabídnut. Bačové za to všechno nic nechtějí, a tak jim za to alespoň dáváme nějakou čokoládu a sušenky pro děti. Potom míříme dál po cestě, která obchází hřeben Ključe po jeho východním úbočí, ke Kolašinu chceme potom zamířit po jeho jižním svahu, neboť cesta po hřebeni nás ani trochu neláká. Ráno se sice mlha místy zvedla natolik, abychom viděli Ključ i se sjezdovkami, ale teď už zase není vidět nic než nejbližší okolí. Po cestě ukusujeme sýr, který mi přijde velice dobrý, chutná jako ne moc slaný balkánský sýr. Cestou vidíme vprostřed pastviny nedaleko cesty streetballový koš, desku s obručí na tyči, vypadá to docela zajímavě, takových košů uvidíme cestou ještě několik.

Zanedlouho dojdeme k další salaši, krajina zde vypadá celkem malebně, opodál stojí velký náklaďák, není divu, že si chceme udělat pár fotek. Tu na nás však z dálky od domu volá jakýsi muž, abychom nic nefotili a šli pryč. Zvláštní je, že když kolem nich potom prochází Tichý Půlměsíc, přinese k němu týž muž dítě a chce se s ním nechat vyfotit. Odtud jdeme do kopce i z kopce po lesní cestě až vidíme po pravici salaš. Když se tu pokouším odhadnout, kde jsme, jsem zcela zmaten, protože jsme-li tam, kde se domnívám, museli jsme minout hned dvě odbočky a v těchto místech by měla být prudká zatáčka doprava, ale v terénu tu rozhodně nic takového není. Koukáme tu tedy do mapy dost dlouho, dokonce je tu výhled na kopce okolo, na některé z nich snad svítí i sluníčko. Šedý Vlk se jde k salaši zeptat na cestu, kdybychom prý pokračovali dále po této cestě, došli bychom do Trešněviku, do Kolašinu prý musíme jít nazpět a potom uhnout doleva. To je zvláštní, protože po odbočkách jsem se koukal pozorně, neboť se mi tento směr příliš nepoz-

Úvod

Přestože jsme se cíl i čas letošní prázdninové cesty pokoušeli dohodnout již od zimy, ještě v červnu nebylo příiš jisté ani kam, ani kdy pojedeme. Termín se nakonec vykrystalizoval tím, že Planoucí Růže nemohla dříve než prvního srpna večer a Sněhová Lilie musela letět nejpozději dvacátého prvního srpna zpět do Ameriky. S cílem to bylo složitější, ale nakonec jsme se dohodli na Černé Hoře, protože jet dál na devatenáct dní se části z nás nezdálo příliš efektivní. Počet účastníků se nakonec ustálil na devíti a akce se, jak doufám, vydařila.

nám nabízí rakiji, potom horké mléko, kupodivu se to dá pít, třebaže mé vzpomínky na dětství o něm hovoří jinak. Postupně se vzájemně představujeme a říkáme si, jak jsme staří. Nefritový Skřítek byl překvapen, že Elišce je teprve osmnáct. Dětem je 11, 12, 15, 15, 15 a 18. Paní bačové je čtyřicet dva, Planoucí Růže pak říkala, že vypadala starší, ale mě se to tolik nezdálo, to spíš ta osmnáctiletá slečna podle mne vypadala na dvacet pět. Jen dvě z dětí jsou dětmi bači a bačové, patnáctiletý kluk a ta osmnáctiletá slečna, už u ohně jim bača pyšně klepal na ramena a říkal, že ona je jeho dcera Marie, on jeho syn.

Ptáme se na počasí, prý bude horko, ale asi to byl vtip. Včera tu prý měli v noci jen dva stupně nad nulou, pro zajímavost dodávám, že jsme ve výšce asi osmnácti set metrů nad mořem. Bača zavádí s Šedým Vlkem řeč na borůvky, i když ten má jisté problémy s pochopením slova *borovnice*, poté vytahuje hřeben a ukazuje, jak je češou. Paní se ptá, kdo umí rusky, Šedý Vlk ukazuje na mne, ale paní už asi stejně od školy všechno zapomněla. Děti občas zkouší angličtinu, ale spíš se zdá, jako by se s ní chtěly vytáhnout. Jedna holka má mobil, což Planoucí Růži nebo snad Sněhové Lilii kazí iluze. Prý tu mají generátor. Zimu přežívají bačové dole v údolí, dospělí se starají o krávy, děti chodí do školy. Asi po čtvrt hodině se zvedáme a jdeme ke stanům. Bača nám sice naznačil, že bychom mohli přespat tady v teple, ale Šedý Vlk mu na to odvětil silným hlasem, že jsme zvyklí a že jsme silní a zdraví.

Cestou se stavíme pro vodu, chvilku ještě postojíme u ohně a jdeme spát. Všude kolem nás je stále mlha, slabě mrholí a je zima, i když včera snad byla větší.

běžím se podívat trochu dopředu, ale asi ještě musíme popojít. Šedý Vlk tam na psy zařve tak silně, že se všichni lekneme a Sněhová Lilie poznamená, že je ráda, že jsme kamarádi Šedého Vlka, protože jinak by na nás třeba taky takhle řval.

Kousek dál po cestě je pramen, kvůli kterému jsme sem hlavně mířili, opodál vykukuje i salaš. Rozhodujeme se vrátit se kousek zpátky na loučku, přes níž jsme sem přišli. Šedý Vlk, Nefritový Skřítek a Tichý Půlměsíc se jdou podívat k salaším, kde se ptají dětí, které na ně koukají od jednoho baráčku, kde je pramen, ukazují samozřejmě k tomu, který jsme již viděli, ten ale není moc vydatný. Potom už se vracíme zpět postavit si stany.

Sotva si najdeme místo a začneme si vybalovat, míří k nám zmíněné děti se starším bačou v čele. Bača se s námi dává do řeči. Říká, že je zima a že si máme zapálit oheň, abychom se ohřáli. Nejlépe prý támhle v lese, protože tam tolik nefouká. Oni jsou prý v salaši, mají tam kávu a kdybychom chtěli, mohli bychom si tam jít uvařit. Po chvíli odchází pryč a my si můžeme postavit stany, ostatní se jej ptali na mléko, prý bude, až jej nadojí. Zanedlouho se bača vrací, a to i s dětmi, které tentokrát nesou na lopatě žhavý popel a během několika sekund rozdělávají v lese obrovskou vatru. Koukáme na to jako u vytržení, neboť naše představy o ohni v přírodě jsou poněkud odlišné. S bačou se nejvíce baví Šedý Vlk, podvědomě přitom zvyšuje hlas, asi to dělá instinktivně vždy, když mu někdo nerozumí, třebaže bača není hluchý, jen neumí česky. Děti zatím stále přikládají do ohně. Tichý Půlměsíc se do něj pokouší umístit svůj ešus, přičemž se mu k veselí přihlížejících dětí voda rozlije, protože oheň je fakt silný a Tichý Půlměsíc nemá k ešusu žádné držátko.

Děti si hrají i se žlutým psem, který nás doprovází, černý myslím už někam zmizel. Jednu chvíli to vypadá, jakoby na něj šli s klacky, ale pes to bere jako hru a jen se převalí na záda, jako by chtěl podrbat na břiše. Asi je zvyklý na dobré zacházení. Podle známky děti navíc zjišťují i to, že pochází ze sedla Raskrsnica, kde se k nám přidal. Veselý Balónek s Planoucí Růží jdou pro vodu a objednávají si mléko. Zanedlouho tedy opět přichází bača se všemi dětmi a přinášejí jakousi jogurtovou hmotu, my ostatní jen ochutnáváme a je to docela dobré. Stále nás zvou k sobě a vydrží tu stát celou dobu, než si uvaříme. My se Sněhovou Lilií si na oleji smažíme nudle s pórkem, buráky, špekem, mrkví. Po jídle a čaji tedy jdeme do salaše na návštěvu. Bereme s sebou čokolády a sušenky pro děti, bača nechtěl zaplatit ani to jogurtové cosi. Oheň necháváme být a doufáme, že nezapálí les, koneckonců je docela mokro.

Salaš je pěkná i uvnitř, čistá a útulná. Vítá nás tu paní bačová, napadající na obě nohy. Sedáme si na lavice u postelí, děti ke dveřím, jen bača si sedá ke stolu, Šedý Vlk na výsostné místo vedle něj. Nejprve

Pondělí 1. srpna

Nebudu laskavou čtenářku či laskavého čtenáře zatěžovat vyčerpávajícím líčením toho, co předcházelo odjezdu, na tomto místě snad postačí zmínit, že jsme se před cestou dohodli na jakémsi plánu cesty, který jsme byly rozhodnuti operativně změnit, a že jsme se dohodli na cestě vlakem, na nějž jsme již minulé úterý koupili lístky. Na jednoho to i s lehátky do Budapešti a místenkami na vlak z Budapešti do Bělehradu vyšlo na 2 609, 50Kč, jen Tichého Půlměsíce vyšlo těsně pod 2 000Kč, neboť bude přistupovat na hranicích. Ostatní potřebné informace vyjdou najevo během popisu dalších událostí.

Včera večer jsme se Sněhovou Lilií nakoupili jídlo. Sněhová Lilie totiž bude ve stanu se mnou. Dnes jsem se tedy sbalil a upekl, na přání Sněhové Lilie a Planoucí Růže, pizzu. Letos se myslím docela vydařila. Dohodli jsme se už při hledání pokladu minulý víkend, že ony i já něco upečeme. Večer mi ještě zavolala Planoucí Růže a chtěla zjistit, kolik si myslím, že bude potřebovat vody, říkám jí, že se budu snažit, abychom každý večer došli k vodě, a tak by snad jedna láhev mohla stačit, a že si každopádně beru jednu jeden a půl litrovku, nakonec to ale přece přehodnotím a vezmu si raději dvoulitrovku. Sraz jsem určil na 22:50, ve 23:23 nám jede vlak. Přišel jsem trochu pozdě, protože jsem si na I.P. Pavlova poctivě kupoval lístek a ujelo mi metro. Všichni ostatní už tu byli, a tak jsme se rovnou vydali k vlaku. Je nás zatím osm, neboť Tichý Půlměsíc přistoupí až na hranicích, jede totiž z domova, ze Vsetína.

Máme dohromady dvě kupé a v každém čtyři lehátka. Do jednoho jdu já, Eliška, Veselý Balónek a Planoucí Růže, do druhého ostatní. V obou „našich“ kupé už jsou nějaké dvě slečny – cizinky. Od chvíle, kdy se rozjedeme, snažím se dostat k obsluhujícímu vagónu, abych mu vysvětlil, že Tichý Půlměsíc přistoupí na hranicích, ale nemá lehátko, a proto bude ve vedlejším vagóně. Má u sebe alespoň fotokopii našeho hromadného lístku, aby se měl čím prokázat průvodčímu, který si sem nejspíš půjde ověřit, jestli tu opravdu i s tím lístkem jsme. Daří se mi dostat k obsluze a pro povlečení až asi půl hodiny po odjezdu. Nedlouho po něm se scházíme v našem kupé, ty dvě slečny stojí na chodbě a pak jdou spát do jiného kupé k nějakým jejich známým, kde je prý volno, jen věci si tu nechaly.

Ochutnáváme koláč upečený Sněhovou Lilií, je s rybízem a ještě teplý a fakt výborný. Veselý Balónek mi také předává medovník, který jsem vyhrál díky nenalezení pokladu. Dávám k ochutnání pizzu, i ta má úspěch. Eliška se ptá, jestli v ní není maso, což není. Vypadá to, že i Eliška je vegetariánka, bere to dokonce mnohem přísněji, než Divoká Orchidej nebo Kvetoucí Pampeliška, protože doma ani nepije mléko a nejí máslo, sýry či vajíčka, natožpak ryby. Tady trochu povolila a jí ale-

spoň jídlo s mlékem nebo z mléka. Už v tramvaji jsem zjistil, že jsem si zapomněl plecháček, píšťalku a také koupit nějaký tvrdý alkohol na desinfekci žaludku. To Šedý Vlk nezapomněl a vytahuje domácí calvados od příbuzných, je to docela síla, prý to má asi šedesát pět procent alkoholu, tak není divu, že se mi z toho až ježí vlasy na hlavě, což přijde Planoucí Růži hrozně legrační. Veselý Balónek říkal, že jej babička nabádala, ať nehledí na peníze a užívá si.

Kolem chodí kluk, který je asi vedoucím těch cizinek, nosí kraťasy spadlé až na kolena a koukají mu trenky. Před půlnocí Šedý Vlk prohlásí, že by měl každý z nás říci něco o tom, co jsme dělali v době, kdy nás neviděl. Říkáme mu na to, že on naopak by mohl říci něco o tom, co dělal, když jsme jej neviděli my, má na to dvě minuty do půlnoci, ale promarní je pitím. Nedlouho potom se chystáme spát a asi v půl jedné uléháme.

nikomu nechce, a tak raději půjdeme po hřebeni přímo dál. Šedý Vlk po dohodě prohlásí, že by měl být někdo pro cestu na vrchol, a tak jsme oba formálně pro, i když Sněhová Lilie mi na to řekla, že nemusím dělat všechno, o čem Šedý Vlk naznačí, že je chlapské.

O kus dál tedy mineme odbočku na Černou Hlavu, podle rozcestníku by to odtud trvalo jednu hodinu. Po chvíli se Nefritový Skřítek a Sněhová Lilie ptají po obědě, vyrazili jsme v poledne a bude půl třetí. Ještě mineme odbočku k jezeru Pešića, u ní jsme se pozastavili nad cedulí, která naznačovala, že nebýt mlhy, byl by vidět nějaký vojenský objekt, neboť zakazovala jeho focení. Podle mapy by tu však nic být nemělo, snad jen vysílač na Zekově Hlavě (Zekova Glava, 2117m), ale nemyslel jsem si, že ta je nepřístupná. Cesta vede traverzem pod hřebenem a zanedlouho se zanořuje do malého lesíka, kde se zastavujeme na jídlo. Dojídáme se Sněhovou Lilií nivu s chlebem a dva sojové špalíčky. Nejsme tu však moc dlouho, protože je zima a místy i slabě mrholí. Odtud jdeme dlouho traverzem, cesta se příliš nedá popsat, neboť je kolem nás celou dobu mlha a nic přes ni nevidíme. Fakt mě to žere, protože to málo, co jsme z těchto hor viděli, bylo velmi malebné a fotogenické, takhle se ale nedá vyfotit nic.

Za jednou salaší čekáme na ostatní, Sněhová Lilie, Planoucí Růže a Veselý Balónek se trochu zdrželi, protože před ně prý skočila jakási žena a začala jim vnucovat sýr. Oni jej však nechtěli, ale aby ji svým odmítnutím nezklamali, dali jí tatranku. V sedle, kde bychom se měli připojit na silnici vedoucí ze Zekovy hlavy, se trochu zdráhám uvěřit tomu, že jsme opravdu v něm. Dokonce vyndám i buzolu, abychom se v té mlze zorientovali, ale i když to podle mapy moc nesedí, je to ona silnice, po níž zamíříme doprava dolů. Mrholí až slabě prší, navíc fouká pěkně studený vítr. Silnice se o kus dál otáčí o sto osmdesát stupňů a odbočuje z hřebene na jih k sedlu Raskrsnica, k němuž míříme i my. Ještě před ním míjíme několik salaší, u jedné z nich se k nám přidávají dva psi, žlutý a černý. Černý je štíhlý, hladkosrstý a menší, žlutý je naopak huňatější a mohutnější. Nejsou sice zlí, ale asi úplně blbí, protože jdou pořád za námi. Šedý Vlk na ně sice občas zařve: „Jedeš. Běž domů.“ Nebo i jiné podobné rozkazy, ale se psy to ani nehne, naopak začnou z nás mít Šedého Vlka nejradši, asi jej vnímají jako vůdce smečky.

Ze sedla Raskrsnica (1725m) vedou kromě cesty, po níž jsme přišli, ještě tři další, my se odpojujeme ze silnice, která vede na západ do Kolašinu, a jdeme na jih po hřebínku k hřebeni Ključ. Mrholit už přestalo a mlha je mírně průhlednější, i když to bude spíš subjektivní dojem. A psi jdou stále za námi. Projdeme kolem vrchu Klisura (1827m) a již se blížíme k salaši, poblíž níž je na mapě nápis Čkala, je už opravdu nedaleko hřebene Ključ. Když už se zdá, že salaš musí být nedaleko,

Ráno je samozřejmě mlha, zima a mrholí, není tedy divu, že se nikomu nechtělo vstávat, ani Šedému Vlkovi. Teprve ve čtvrt na deset se vzbudím a píši deníček. Pomalu se probouzí všichni, mrholení trochu slábne, ale je pořád dost hnusně. Jdu umýt ešus a vařím čaj. Sněhová Lilie pak dělá kuskus na sladko se sušeným mlékem, ananasem, lískovými oříšky a brusinkami. Potom se pomalu balíme, Veselý Balónek se od kolemjdoucího bači dozvěděl, že kus dál u salaše je pramen, že vodu z jezera nepijí. Tak si tam hned byl nabrat vodu. Také se ptá po mléku, poradí mu tam, kam se má jít zeptat. Spolu s Planoucí Růží si pro ně pak jdou, třebaže je to ve směru pochodu a mohli bychom se tam stavit cestou. Zatímco se dobalujeme, vidíme je tedy mizet za obzorem. Stan ještě necháváme doschnout, než se vrátí, kupodivu bez mléka, zato se sýrem.

Nedlouho potom můžeme vyrazit směrem k pramínku, jde vlastně jen o hadici, ke které je však připojená další hadice, přichycená k ní zapíchnutou injekční jehlou. Rozpojovat se nám to nechce a nikdo, kdo by nám to, jako Veselému Balónkovi, mohl rozpojit, tu není. Jak nad tím dumáme, přicházejí z protisměru čtyři Češi a míří k nám s poznámkou: „Hele, tady je voda." Pak nám říkají, že domky se táhnou ještě dál v našem směru a že se na vodu doptáme. Zrovna před chvilkou prý někoho viděli jak si jí nese plné kanystry. Oni teď míří dolů k Biogradskému jezeru, kde mají auto a odkud pojedou do Durmitoru.

Pokračujeme dál a zastavujeme se na chvilku až na místě, kde končí domky, abychom se zamysleli nad naší vodní situací. Pramen, ani nikoho, koho bychom se na něj zeptali, jsme nepotkali. Zdá se však, že do večera by nám mohla voda vystačit, a tak jdeme dál. U jezera Ševarina, které je mimochodem dosti zarostlé, se ještě běžím rychle podívat pod ně, neprobublává-li tam snad pramínek, ale krom většího počtu jahod nic nenajdu. Cesta odtud stoupá k dalším salaším. U první z nich se na vodu úspěšně doptáme, je hned pod salaší. Veselý Balónek si tu kupuje kyselé mléko, je docela dobré. Podle dalších salaší stoupáme dále k hřebeni. U posledních z nich se pase kůň osedlaný dřevěným sedlem přikrytým kabátem, dva osedlaní koně se poblíž nás pásli celou noc. Tichý Půlměsíc si jde koně pohladit, ale kůň se tak divně zatváří, že si to Tichý Půlměsíc raději odpustí. Později koně hladí Veselý Balónek a koni to kupodivu nevadí, a tak to může podruhé zkusit i Tichý Půlměsíc, tentokrát úspěšně.

Uvažujeme, jestli jít přes Černou Hlavu (Crna Glava, 2139m), což je nejvyšší vrchol Bjelasice, pokud ano, bylo by nejlepší jít k malému plesu pod ním a od něj nahoru. Kolem je však stále mlha, a tak si ani já příliš nemyslím, že by to mělo smysl. Nakonec vystoupáme až na hřeben, kde se teprve rozhodujeme, co dál. Na Černou Hlavu se vlastně

Asi ve tři hodiny jsme na hranicích. Po zastavení v Kútech se jdu podívat z okénka, jestli Tichý Půlměsíc opravdu nastoupí, a prohodím s ním pár slov, prý bude ob vůz vedle. Řekl jsem mu, že jsem obsluhu našeho vagónu upozornil na to, že má lístek u nás, a snad bude všechno v pořádku. Později mi říkal, že slovenský průvodčí mu asi deset minut vysvětloval, že to takhle nejde, že musíme být spolu, že nemůže spát, hned když nastoupil a ještě spoustu nesmyslných připomínek, než ho nechal na pokoji. Asi ve tři čtvrtě na osm vstaneme a celkem přesně dvacet minut po osmé jsme v Budapešti. Ještě ve vlaku nám Divoká Orchidej nabízela bábovku od maminky, která byla samozřejmě výborná, vypadá to, že vedlejší kupé si přivstalo, aby se stihlo nasnídat ještě před dojezdem, i když podle Nefritového Skřítka se o snídani nedalo hovořit.

Po vystoupení navrhuji, abychom se šli nejprve někam nasnídat, ale vítězí jiný návrh, totiž abychom předtím uložili batohy do úschovny a potom se teprve přesunuli do nějakého parku na snídani. Z Budapešti totiž pojedeme až v noci, naplánoval jsem totiž jeden den na prohlídku města, což se ukázalo jako velký omyl, protože ve skutečnosti nebylo co prohlížet. Úschovna stojí 600ft[1] za velký batoh, do kteréžto kategorie naše spadají. Z Prahy jsem si preventivně přivezl 2 500ft, ostatní nemají nic. Veselý Balónek se nabídl, že by mohl vybrat z bankomatu, protože kdyby našel bankomat Erste, přišel by jej poplatek za výběr jen na dvacet pět korun. Dohadujeme se tedy, kolik by měl dohromady vybrat, nakonec to dopadá tak, že pro každého krom mne vybere 1 500ft, tedy 12 000ft dohromady. Zatímco je pryč, přebalujeme si batohy. Erste bankomat bohužel nenašel, a tak je to poněkud dražší. Hned po uložení batohů do úschovny si vzpomene Divoká Orchidej, že si nevyndala láhev s vodou, žádá obsluhujícího, aby jí ji podal, ten nachází její batoh velice rychle, jakoby si pamatoval, který jí patří.

Potom tedy míříme pryč z nádraží, před ním zkoumáme deset let starý plánek Šedého Vlka, a novější plánek Sněhové Lilie, dostala jej prý ve vlaku. Podle nich je nedaleko parčík, k němuž hned zamíříme. Okolí je celkem nevábné, betonové a zaprášené, parčík je nicméně docela příjemný. Sedáme si na lavičky a snídáme, dojídáme pizzu a nakrajujeme medovník. Sotva ho otevřu, projeví Šedý Vlk přání vyfotit si nás s medovníkem. Vyjímečně si totiž s sebou vzal foťák. Sedáme si tedy jako při fotografování na školní fotku. Když za námi přiběhne Šedý Vlk s tím, že foťák zabliká a cvakne, tak se však nic nestane. Musí tedy jít učinit druhý pokus o nastavení. K tomu se přidá Sněhová Lilie se svým foťákem. První fotku však Planoucí Růže zkritizuje, protože podle ní

[1] 100ft je asi 12Kč.

Sněhová Lilie nezaujala správnou školní pozici, a i tento pokus tedy musíme opakovat. Než však mohu medovník doopravdy nakrojit, fotí si nás ještě Tichý Půlměsíc. Hrozně dlouho řeším, jak rozdělit kruh na devět shodných částí a i když vymyslím vhodný teoretický postup, při technickém provedení stejně zanesu do řešení chyby a části stejné nejsou. Zase tak moc to nevadí, protože někteří stejně nechtějí tak velký kus. Nechám ostatní vybrat si a všichni máme dost, holky dokonce až moc. Místo talířků použijeme kusy krabice od pizzy, která nám již před okamžikem posloužila namísto stativu.

Potom si Planoucí Růže s lítostí vzpomene, že si z batohu nevzala foťák. Divoká Orchidej si také ještě na něco vzpomněla, nakonec jdou tedy ještě se Sněhovou Lilií a Veselým Balónkem zpátky na nádraží. Trvá jim to dost dlouho, až máme obavy, jestli nezabloudili, ale ne, a tak přece můžeme vyrazit dál. Nashromáždili jsme tu zatím pěknou hromádku odpadků. Míříme nejprve směrem k nábřeží a bazilice sv. Štěpána. Cestou Sněhová Lilie navrhuje odbočku kolem opery. Budapešť mi přijde docela omšelá a vlastně ani nemá žádné historické centrum, protože to prý vzalo za své během náletů za druhé světové války. Na opeře není nic moc zajímavého, ale bazilika vypadá zvenku docela pěkně. Na první pohled se mi sice líbí i zevnitř, ale na druhý pohled se přikloním k názoru Planoucí Růže, které to připadá dost neuměle obnovené a vůbec se jí to nelíbí. Shodneme se, že nám vlastně sochy připadají jako ze sádry, fresky nejsou také nijak zázračné, nakonec ještěže se za vstup nic neplatilo. Vybírá se tu totiž jen za návštěvu věže, prohlídku pokladu nebo za průvodce. U vchodu sice visí cedulky zakazující focení s bleskem a vstup ženám s odhalenými rameny, ale ani jedno zde není fakticky vyžadováno ani dodržováno. S Planoucí Růží jsme se tu dohadovali o tom, jestli jsou v kostelech jen obrazy a sochy svatých, podle ní ano. Mě se to moc nezdá a nakonec se vsadíme o pohár, jestli se v chrámu sv. Víta nachází nějaký obraz Karla IV. Podle mne tam musí být, dle Planoucí Růže nikoli.

Míříme k hradu, který je na druhé straně Dunaje. Chvilku koukáme z nábřeží na řeku i lanovku na protějším břehu, která vozí turisty nahoru k hradu. Jdeme směrem k ní po mostě zavěšeném na mohutných lanech, Šedého Vlka napadlo, že bychom všichni mohli držet stejný krok, a rozhoupat tak most. No, nevím, jestli by na něj nás devět nějak zapůsobilo. Na druhé straně čekáme na Divokou Orchidej s Jirkou a s nimi jdeme podchodem podívat se k lanovce. Chtějí za ni 600ft, samozřejmě ji nevyužijeme. Veselý Balónek si tu kupuje pohledy, dlužím mu 100ft za úschovnu, tak si myslím, že by je mohl zaplatit z mého, ale on si krom nich kupuje ještě za 110ft známku, a tak jsme si tím pouze vyměnili dlužnické role.

větru ideální, a dole může být i větrno. Nám ostatním se však zamlouvá, a tak se nakonec přizpůsobí. Už cestou dolů sbíráme větvičky, protože si chceme rozdělat oheň. Jen s vodou je to tu trochu hloupé, protože jezero nemá přítok ani odtok, asi ji tedy budeme muset brát z něj a pro jistotu převařovat. Později zjistíme, že jezero je hrozně teplé a kolem něj je země rozšlapaná od dobytka. Dokonce jsme si všimli plovoucích v něm pijavic.

Po postavení stanů se Šedý Vlk pokouší rozdělat oheň, ale moc mu to nejde, a tak jde nahoru pro klestí, s čímž mu jdou Eliška se Sněhovou Lilií pomoci. Mezitím to zkouším taky, ale místo zapálení ohně si rozbiji zapalovač. Nefritový Skřítek sice nabízí papír, ostatní i zapalovače, ale už počkáme na Šedého Vlka, který to s tím klestím zapálí rychle. Vaříme si nejprve fazolovou polévku, potom kuskus se špekem, pórkem a paprikou, Šedý Vlk nám na to půjčuje trochu kari. Je to moc dobré, ale kuskusu jsme udělali trochu moc, a tak si jej ještě schováme k snídani, kdy si jej chceme přihřát nasladko. Šedý Vlk a Tichý Půlměsíc potom nechávají kolovat pálenky, děláme čaj a kecáme u ohně, trochu si i zazpíváme. Nebýt té mlhy, mrholení a opravdu nečekané zimy, byl by ten večer velice příjemný. Začínám mít silný pocit, že všichni, kdo nás varovali před vedry, a to i v horách, včetně kamarádky Šedého Vlka v Bělehradě, si z nás tak trochu střílelі. Když jsme při řeči došli k počasí, shodneme se na tom, že jsme čekali mnohem větší teplo, jen Sněhová Lilie je snad spokojená, protože má nový spacák a alespoň si jej vyzkouší. Za rok budeme muset vyrazit někam do pouště mnohem víc na jih, tam snad opravdu nebude pršet a bude pořádné teplo. Spát jdeme asi v půl desáté. A tuhle noc Sněhová Lilie prohlásila, že bude lepší, když si každý lehneme na jednu stranu stanu a batohy dáme mezi sebe, prý tak do sebe nebudeme kopat. Mě tím ovšem vytvořila zřejmě doživotní trauma, protože to beru tak, že se ode mě chce izolovat. Když to pak rozebíráme v kolektivu, souhlasí Planoucí Růže a Veselý Balónek se Sněhovou Lilií, že je to přece takhle lepší, ale Divoká Orchidej se připojí ke mě. Sněhová Lilie ale usoudí, že si mých traumat a názorů v tomto směru nebude všímat a zůstane po jejím.

vypadá to už na déšť nebo bouřku. Za salašemi má být pramen, u něj bychom se chtěli naobědvat. U něj však visí dvě stažené krávy a u nich postává skupinka bačů. Zastavíme se na cestě a jdeme k nim s Tichým Půlměsícem a Nefritovým Skřítkem nabrat vodu. Tichý Půlměsíc si přitom fotí bači, poté, co se jich zeptal, může-li. Může, ale tři z nich pak nesmí ukazovat místním úřadům, protože jsou to trestanci. Nabízejí nám slivovici, velmi dobrou.

Měl bych možná ujasnit, kudy jdeme, od Biogradského jezera stoupáme zhruba k východu na hřeben, který se táhne jihovýchodním směrem na severovýchod od Biogradského jezera, které je mimochodem ve výšce 1094m. Salaše, u nichž si právě nabíráme vodu, jsou na mapě označeny jako Katun Dolovi. O tom, co přesně znamená *Katun*, jsme přemýšleli celou dobu, mě se zdá nejpravděpodobnější, že jde o osadu několika salaší, spíš než o jednotlivou salaš. Vracíme se tedy za ostatními na cestu, mezitím se dává do deště, zatím jen mírného. Proto se nezdržujeme s tím, že se najíme nahoře v lese. Než odejdeme, dá se s námi do řeči jeden starší bača. Ptá se, jdeme-li k Šišku jezeru, k čemuž přisvědčuji, potom ukazuje na naši mapu, kterou prý mají dole u jezera za 3€ a ještě říká jiné věci, které si již nepamatuji.

Mineme ještě jednu salaš, zvláštní tím, že v boudě, v níž by člověk z dálky čekal psa, skrývají se slepice. V další serpentýně pak přelézáme ohradník a míříme do lesa. Stále mírně prší. My se Sněhovou Lilií obědváme nivu s chlebem, ta niva totiž pěkně smrdí a roztéká se. Potom ještě necháváme kolovat kolonády a jedny miňonky. Nefritový Skřítek mezitím zjišťuje, že se mu urval popruh u batohu, nejprve chce jít dolů k salaším, kde by se chtěl zeptat, neměli-li by něco na spravení. Šedý Vlk mu však nabízí zahnutou jehlu na tlusté látky a já režnou nit. Zatím si tedy ten popruh přiváže k bederáku a snad to nějak půjde.

Zdálky k nám doznívala bouřka, ale obloha nad námi se celkem vyčistila a zmodrala. Rychle se to však mění k oblačnému až zataženému počasí. Stoupáme nahoru do sedla, po pravé straně míjíme vrch Bendovac (1774m). V sedle, jímž jihovýchodně od Crne Lokvy (2008m) překonáváme hlavní hřeben, je kolem nás samozřejmě mlha, fouká tu vítr a mrholí. Není divu, že rychle míříme dolů k Šišku jezeru (Šiško jezero, 1660m), cesta je pochopitelně neznačená. Třebaže podle mapy by po tomto pohoří mělo vést nespočet značených cest, v terénu se to nijak neprojevuje, podle nich by se tu člověk opravdu orientovat nemohl. Kousek níž je krásné údolí, ale s tou mlhou a mraky se moc nedá vyfotit, ach jo.

U jezera jsme asi v půl šesté, rozhodujeme se, že tu zůstaneme. Sice jsme toho moc neušli a je brzy, ale kromě toho je i ošklivo. Šedému Vlkovi se nelíbí planina hned dole, protože má jen střechu, která není do

Tichý Půlměsíc pak ukazuje na druhou stranu silnice, odkud vedou nahoru schody. Při stoupání po nich vyhledáváme co nejvíce stínu. Je totiž takové vedro, že si Planoucí Růže vzala tričko bez rukávů, které nosí jen ve velkém horku, jehož si doma moc neužije, proto jsem je ještě neviděl, třebaže už není nové. Teď je tedy Planoucí Růže s průběhem počasí vlasdně docela spokojená. Poblíž hospody inzerující tradiční jídlo, lečo a gulášovou polévku, se zastavujeme a koukáme na město, které odtud vidíme jako na dlani, vesměs jde o šedivou zaprášenou plochu, nad níž se vznáší balón. Nefritový Skřítek později vysloví hypotézu, že jej vždy stáhnou dolů, naloží do něj turisty a vynesou je opět na chvíli nahoru. Je totiž fakt, že balón občas mění svou výšku.

Jdeme dál až ke galerii, nacházející se v budově snažící se vypadat staře. Celkový dojem však výrazně kazí nová okna se zrcadlovými skly, výsledek je podle mne dost divný. Kašna na nádvoří je obležená lidmi, a tak si sedáme do nedalekého podloubí u služebního vchodu. V jeho stínu leží kamenný kvádr, na kterém se dá sedět. Nikde tu totiž nejsou žádné lavičky, za celý den potkáme volné lavičky snad jen v parcích a není jich mnoho. Kdesi jsme ztratili Divokou Orchidej a Tichého Půlměsíce, svačíme a přemýšlíme, jestli nás najdou. Planoucí Růže s Sněhovou Lilií vyjadřují domněnku, že se od nás možná prostě oddělili, ale tomu nevěřím. Po delší době nás přece najdou, prý jak šli za námi, jen na chvilku se podívali jinam, a to jsme zrovna zalezli do průchodu, který oni minuli. Bavíme se tu hodně o jídle, Sněhová Lilie s Planoucí Růží neustále prohlašují, že by si daly čínskou polévku, což je mi opravdu nepochopitelné. Také se bavíme o kynutém těstě, které podle Planoucí Růže vlastně ani není dobré. Dojídáme přitom buchtu upečenou Sněhovou Lilií, která kynutá není a je fakt dobrá. To jsme s těmi řečmi o jídle začali opravdu brzy.

Pak se rozhodneme, že budeme pomalu směřovat do hospody na pivo. Ještě předtím se stavíme v galerii na záchodě, postupně všichni. Doplníme si vodu a já a Tichý Půlměsíc si namočíme hlavy, můžeme jen doufat, že to příliš nevyděsilo běžné návštěvníky. Potom zamíříme k druhé části kopce, kde by mohly být zbytky hradu. Hned za branou se ale Planoucí Růže, Veselý Balónek, Sněhová Lilie a Eliška zarazili u dvojice hudebníků, houslisty a violoncellisty, protože je zajímá, co začnou hrát. Chvíli trvá, než naladí, a když konečně spustí, prohlásí holky s Veselým Balónkem, že jde o klasicismus, a bez dalšího zájmu odcházejí pryč.

Druhá část kopce nepřipomíná sice hrad ani zdaleka, ale jsou tu přece jen starší domy, asi jako u nás na Malé Straně, a tak to tu konečně vypadá docela pěkně. Stojí tu kostel s barevnou střechou a poblíž „hradby“ s ochozem, za vstup na nějž se platí, což nikdo z nás nechá-

peme. Dole pod nimi je prý falešně hrající houslista.

Pak už opravdu míříme dolů. Stále je vedro, dole hledáme hospodu, která by nebyla drahá, vidíme třeba jednu, kde mají plzeň a budvar, ale pivo tam stojí 600ft, což nám přijde poněkud hodně. Je u ní však vietnamský obchod se vším možným, a tak se jdu podívat, jestli by neměli plecháček. To sice nemají, zato mají docela pěknou misku na čaj za 250ft, což bude dobrá náhrada. Sněhová Lilie by ještě ráda koupila hrací karty, ale ty bohužel nemají. Nedlouho potom už najdeme hospodu, kde mají pivo za 375ft, je asi nějaké německé, a není tak hrozné na to, že nejsme v Čechách. Nejprve se posadíme ven pod stříšku, která však moc nestíní. Vyměním si sice s Divokou Orchidejí místo, aby seděla ve stínu, protože mě to horko nevadí, ale potom stejně jdeme i s pivy dovnitř. Číšník nás málem dovnitř nepustí, protože nechceme nic jíst, ale druhý číšník nás nejen nechá vevnitř, ale dokonce nám srazí stoly, zase tak narváno tu totiž nemají. Ještě venku jsme naplánovali, že přece jen vystoupíme v Mojkovci, půjdeme odtud k Biogradskému jezeru a pak se uvidí.

Po dopití jednoho piva přemýšlíme o druhém, to už ale nechtějí všichni, Divoké Orchideji je tu navíc horko a chce ven. Tichý Půlměsíc jde pochopitelně s ní. Šest z nás si přece ještě jedno dáme, objednáváme si je poté, co nám chtěl číšník vnutit tři neobjednané polévky. Uvažujeme, jestli to není místní způsob, jak naznačit hostům, že by si měli buď něco objednat, nebo vypadnout, protože jinak si nás číšník vůbec nevšímá a neptá se, jestli bychom ještě něco chtěli. I na placení tak musíme zvednout prst a mávnout si na číšníka.

Míříme opět k nádraží a velkému parku za ním. Přejdeme most a proplétáme se různými uličkami. Divoká Orchidej si cestou kupuje pohledy. Nefritový Skřítek s Divokou Orchidejí a Tichým Půlměsícem shánějí chleba, samoobsluhu je tu trochu obtížné najít, moc jich kolem nemají. Nakonec se na jednu doptáme a kupujeme si tam i láhve na vodu navíc. Jen Planoucí Růže šla místo toho hledat záchod. Dojdeme do nedalekého parku, kde mají kromě laviček a dětského hřiště i záchodky, což je docela příhodné. Poblíž je i čajovna, která mi trochu dělá chutě. Po svačině hrajeme karty – závazky, ale dlouho to nevydrží, Šedý Vlk, Nefritový Skřítek spí, Tichý Půlměsíc s Divokou Orchidejí sedí opodál na lavičce, a tak s Eliškou, Planoucí Růží, Sněhovou Lilií a Veselým Balónkem hrajeme ruské prší o kamínky. Koukají na nás tři malí kluci, zřejmě nechápou, proč si dáváme karty na čela. Trochu nás provokují, až stojí úplně u nás. Veselý Balónek je chce fotit, my ho přesvědčíme, aby se jich nejprve zeptal, kluci však na fotce být nechtějí a jdou raději pryč.

Eliška brzy zkrachuje, nedlouho potom už nás přichází pán, který zřejmě na park dohlíží, vyhodit pryč, protože park bude uzavřen. U pítka

Čtvrtek 4. srpna

Ráno prší a prší, kvůli takovému počasí jsem nemusel jezdit na jih. Šedý Vlk se sbalí během první dešťové přestávky, sotva mu trochu oschne plachta. Nám se spěchat nechce. K snídani máme čaj a buchtičky s povidly. Sněhová Lilie navíc krůtí maso s vejci, protože mu prasklo víčko. Sněhová Lilie si jde umýt hlavu a potom uděláme poradu v altánku opodál. Ten je tu postaven jako úkryt pro ohniště. Sice zrovna neprší, ale počasí stále není nic moc. Na poradě potom přednesu alternativy, buď můžeme počkat než to přejde, nebo jít nahoru rovnou. Protože to vypadá nadějněji a ukazuje se i modrá obloha, vítězí nakonec čekání. Jdeme se tedy sbalit, během toho za námi přijde zřízenkyně kempu, ve kterém jsme, jak se ukazuje, spali, nejprve se ptá po pasech, ale nakonec si to rozmyslí a chce jen zaplatit, 3€ za stan a 1,50€ za osobu. Jediný Šedý Vlk ušetří, protože má už sbaleno. Jsem sbalený rychleji než Planoucí Růže, protože ještě před poradou jsem si trochu sbalil, a tak když jí říkám, že jsem vyhrál, ona na to vece, že to nebylo fér. Na Ukrajině jsme přitom takto spolu soutěžili, nebo alespoň já s Planoucí Růží ano.

Dělá se docela hezky, stany si sušíme na dřevěném molu u jezera, které je opravdu velmi malebné, obklopené horami a bukovým pralesem. U mola se navíc pohupují dřevěné loďky, a dotvářejí tak celkový dojem. Stoupat nahoru začínáme asi v půl dvanácté. Až na hřeben jdeme po široké cestě pro auta, až Sněhová Lilie lituje, že si ráno obouvala pohorky, protože klidně mohla jít v sandálech. Stoupáme serpentýnami, třebaže značka si je občas zkracuje. Ano, už jsme opravdu viděli několik značek, ale orientovat by se podle nich stále nedalo. Dole dokonce stála cedule se šipkami, která byla velmi podobná tomu, co rozumíme pod pojmem rozcestník.

Předjelo nás větší auto, jehož osazenstvo nám nabízelo, abychom si přistoupili, ale to by bylo nesportovní, a proto odmítáme. U jedné louky se zastavujeme poblíž velké staré houby a čekáme na Divokou Orchidej a Tichého Půlměsíce. Sněhová Lilie říká, že by se jí moira líbila, nebýt těch cedulek, které koukají z líců triček. Bavíme se o tom, jak obtížnou úlohou je odstřihávání cedulek. Na důkaz toho nám Divoká Orchidej vypráví, že kdysi na základní škole měla košili, na níž ji za krkem cedulka škrábala. Aniž by si košili svlékla, vzala nůžky a odstřihla ji, nijak překvapivě i s kusem košile.

Projdeme ještě další serpentýny, než dojdeme na další louku, kde se opět na chvíli zastavíme, protože je odtud docela pěkný výhled na skálu opodál i hřeben naproti. Svítí sem i sluníčko, třebaže mraků je pořád dost, zvlášť nad tím hřebenem naproti, odkud se k nám blíží. Vidíme tu spoustu sarančat a vosí hnízdo. Voní tu heřmánek a cestou dál cítíme i ochutnáváme divoký česnek. Než dojdeme k salaším pod hřebenem,

kam ji raději odvezli, zjistili, že šlo o zmijí kousnutí. Přiznávám se, že mi není dosud jasné, jak to mohl dotyčný doktor poznat. Svědčí to podle mne o tom, že šlo o zkušeného praktika, zvyklého takovým případům.

Cestou zastavujeme jen jednou, abychom počkali na Divokou Orchidej a Tichého Půlměsíce. Za pochodu spekuluji, zda zvuky kolem nás vydávají cikády, nebo cvrčci. Ostatní mají podobně rozpolcené názory. Doufám, že to byly cikády, protože to bych teď mohl napsat: *Volným krokem jsme vlahým večerem, nasyceným jen roztouženým zpěvem cikád, stoupali k tajuplnému jezeru.* Po setmění se ukazují i světlušky, které však blikají žlutooranžově. Šedý Vlk tvrdí, že to určitě budou cvrčci, nebo spíš cikády?

To už jsme u jezera, kde je parkoviště. Už cestou kolem nás projelo několik aut oběma směry, opodál září z lesa světla hospody, parkoviště samo je osvětleno světelnými koulemi, snad jde o tábořiště, soudě podle několika stanů opodál. Je tu několik lidí a od hospody sem zaznívá hluk. Skládáme na chvíli batohy u jezera. Šedý Vlk jde na průzkum k hospodě, nepůjde-li tam někde sehnat voda. Tichý Půlměsíc jde podle druhého břehu jezera hledat místo pro stany. Mezitím se stačím vykoupat. Vodu jsme našli – opodál je korýtko s pramenem. Tichý Půlměsíc byl však neúspěšný, nad jezerem je stále svah. Jak tu tak čekáme a obdivujeme se obřím ropuchám, spouští se mírný déšť, pravda je, že se k nám celou dobu blížily nějaké mraky. Jdeme hledat místo ještě na druhou stranu za hospodu, cestou si u korýtka nabíráme vodu. Potom se běžím podívat po pěšině dál po břehu, ale ani tady to není pro stany vhodné, i zde je břeh svažitý, navíc porostlý lesem, ve kterém by se fakt stany těžko stavěly. Šedý Vlk s Veselým Balónkem zatím šli nahoru nad korýtko, kde našli jen zadělaný plácek, tak jdeme zpět do osvětleného lesa a rychle rozbíjíme tábor, protože se spustil prudký déšť. Půda je tu tvrdá a kamenitá, na poležení dost nepohodlná i s karimatkou, a kolíky do ní také zarazit nejdou.

Sněhová Lilie se jde potom umýt do umývárky nahoře, kde i ve sprše teče teplá voda. Světla kolem nakonec zhasnou, jinak by se opravdu spalo špatně. Než se Sněhová Lilie vrátí, uvařím bramborovou kaši s klobásou, potom si ještě dáme čaj, z misky se pije opravdu velmi dobře, a jdeme spát. Po dvou nocích ve vlaku nám tvrdá kamenitá zem ani nevadí a spíme jako dudci.

si ještě nabereme vodu a jdeme k burger kingu na záchod. Uvnitř Sněhová Lilie mlsně pokukuje po přístupu k internetu, ale nikdo jiný jej nepotřebuje, a tak se jej i ona vzdá. Tichý Půlměsíc cestou k nádraží navrhuje, abychom zkusili najít náměstí, kde před dvěma lety, kdy přes ně přecházeli z nádraží keleti na nyugati, hrála živá hudba. Dnes by to bylo pěkné místo na strávení zbytku času do odjezdu. Obejdeme kus města a navštívíme několik náměstíček, ale ani jedno není to pravé. V druhém parku pak sedíme a kecáme. Pro ukrácení dlouhé chvíle nám Šedý Vlk navrhuje hru, která spočívá v tom, že jsme se prý ocitli na Marsu, kde jsme při průzkumu narazili na šestnáct modrých kostek o hraně dvacet centimetrů, uspořádaných na dně kráteru do vodorovného čtverce, mezi nimi nejsou mezery. Vlastně netušíme, jak máme se vzniklou situací naložit, ale ať s kostkami děláme cokoli, buď zmizí, dotkneme-li se jich nějak fyzicky, nebo je vychýlíme z čtvercové mřížky, nebo nás ignorují, pokud je různě osvěcujeme nebo děláme něco jiného, při čem se jich nedotýkáme. Postupně nám jich tedy docela hodně zmizí, s tím, abychom hru dohráli, máme co dělat do konce akce. Šedý Vlk přitom tvrdil, že je to hra na půl hodiny a že na něj silně zapůsobila, když ji hrál.

Míříme potom na nádraží, kde jdeme nejprve vyzvednout batohy a poté přecházíme na nástupiště, kde už stojí vlak. Má jen tři vagóny, z nichž dva jsou spací, myslíme si proto, že ještě nějaké vozy přistaví. Jdu proto ještě před nastoupením na záchod a teprve pak zjistím, že náš vagón je jedním z těch tří. Naše kupé již mezitím někdo obsadil, lidé uvnitř nechtěli odejít dřív, než jim to řekne průvodčí. Ten nám pak naše místa uvolní. Jdu do kupé, kde máme jen tři místa a kde je už Veselý Balónek a Planoucí Růže. Slováci, kteří tam prve seděli, se prý hned zvedli, zbylí tři cestující prý však byli trochu protivní, než mi uvolnili místo u okna. Ptali se předtím Planoucí Růže a Veselého Balónka, jestli vůbec přijdu a jestli bych se nespokojil s místem uprostřed. Ta slečna navíc prohlásila, že to tu bude smrdět. Po rozjezdu vlaku si jdou Veselý Balónek a Planoucí Růže vyčistit zuby, na což už rezignuji.

Středa 3. srpna

Na hranicích vše proběhlo bez problémů, konečně jsme dostali razítko do pasu, a nemuseli si o ně říkat, jako třeba Planoucí Růže na československých hranicích kvůli pojištění. Ráno jedním uchem posloucháme, jak si povídá slečna se svým chlapcem a s pánem vedle mne. Planoucí Růže usoudila, že pán je otcem slečny nebo toho kluka, ale to se mi moc nezdálo. Slečna zmiňuje, jak je to tu hrozné se zbraněmi, každý druhý Srb má nějakou doma. V Texasu je to prý ještě horší, tam ji prý má každý. Pán namítá, že všichni jeho sousedi jsou ozbrojeni, a tak je to tu nejméně takové jako v Texasu. Na to slečna řekne klukovi: „Welcome to Serbia!“ Ten totiž není Srb, se slečnou mluví anglicky, a vypadá to, že slečna si jej veze domů poprvé, a tak se trochu předvádí, nejspíš z nervozity. Při vystupování pak na slečnu čeká její maminka, kluk ji zřejmě ještě nezná.

Při dojezdu do Bělehradu, kam přijíždí vlak s hodinovým zpožděním, vidíme cikánské slumové městečko, je to opravdu zajímavý pohled. Jdeme do vestibulu u pokladen, kde skládáme batohy na hromadu. Potom se pokouším koupit rezervace na zbylé vlaky. Na vlak z Bělehradu do Budapešti to jde v pohodě, stojí nás to dohromady 30€[2]. Na vlak z Baru do Bělehradu nám však prý mohou prodat místenky až v Baru, tady to nejde. V Mojkovci by to snad mělo jít taky. Divoká Orchidej s Tichým Půlměsícem jdou ještě shánět chleba, koupili jej za něco přes euro, drobné dostali nazpět v dinárech. Vlastně ani nesehnali chleba, ale jakési bagety. Mezitím se jdeme kousek dál ke korýtku umýt, má ucpaný odpad a vypadá dost špinavě, ale voda z něj teče čistá.

Šedý Vlk potkal na nádraží kamarádku, která právě přijela z Černé Hory, varuje prý Šedého Vlka před neskutečnými vedry, která tam panují, i na hřebeni Prokletých hor (Prokletije) prý měli třicetistupňová tepla. Divoká Orchidej s Tichým Půlměsícem jdou ještě na záchod a potom jdeme na nástupiště. Stojí na něm sice vlak, ale nikdo do něj nenastupuje a je na něm špatná cedulka, náš vlak opravdu přijede později. Kupé nacházíme rychle, Sněhová Lilie, Planoucí Růže, Veselý Balónek, Eliška a Šedý Vlk jdou do jednoho se mnou, Nefritový Skřítek, Divoká Orchidej a Tichý Půlměsíc jsou vedle. Cesta ubíhá klidně, nejprve hrajeme kontaktní slovní kopanou, jíž nás naučil Šedý Vlk, potom víceméně spíme. Sněhová Lilie a Eliška si jdou lehnout jinam, protože vlak je skoro prázdný. Mimoto koukáme z okýnka, jak se blížíme k Černé Hoře, jedeme stále podle hor i pod nimi, za celou dobu projedeme opravdu nepočítaně tunelů a objíždíme v dlouhých zatáčkách údolí tak, že chvílemi vidíme na protějším kopci železnici, po níž o chvíli později projedeme, nebo po

[2] 1€ ≈ 30Kč

které jsme již projeli. Prochází tu člověk prodávající z mrazícího boxu zmrzlinu po jednom euru za kus. Šedý Vlk, Sněhová Lilie, Planoucí Růže a Veselý Balónek si ji kupují, nakonec si ji koupím i já, protože jinak by museli zaplatit pětieurovkou a nazpět by dostali dináry.

V Bílém Poli jsme v půl páté, to jsme již před okamžikem přejeli hranice mezi Srbskem a Černou Horou. Asi o půl hodiny později jsme v Mojkovci. Opět první věc, o kterou se tu zajímám, jsou místenky. Pokladna je zavřená, ale jeden z taxikářů, které vytrvale odmítáme, mi ukazuje výpravčího, který sedí opodál u obchodu u piva. Ani tady se místenky koupit nedají, prý až v Baru nebo Podgorici. Tím se tedy situace prozatím řeší.

Počkáme, než se všichni přebalí, i Nefritový Skřítek, kterému to chvíli trvá, a vyrazíme do Mojkovce, odkud by měla vést podle silnice značka k odbočce k Biogradskému jezeru. Jdeme nejprve po silnici až k regulovanému potoku, plnému odpadků. Podle něj dojdeme k hřišti a odtud na hlavní silnici. Značku tu však hledáme marně. Kroutíme sice hlavou, ale nezbyde nám, než jít zatím po silnici. Na jednom místě ještě zkoušíme tu značku najít, ale i tady neúspěšně, nakonec tedy jdeme celou cestu po silnici, ono navíc není úplně jasné, jestli i značka nevede po silnici, Šedý Vlk si totiž všiml, že se na ní tu a tam objevují tajemné červené flíčky. Na mapě je sice nakreslená vedle, ale mohlo by jít jen o vadu tisku. Ti taxikáři věděli, proč nám nabízeli odvoz.

Cesta je dost protivná, jezdí tu spousta aut i tiráků. Na jednom místě navíc vede silnice krátkým tunelem. Nejprve ho zkoušíme obejít po pěšině, ta ale v jednom místě překonává suťoviště a mizí. Vlezu na suť, která pode mnou začne samozřejmě klouzat. Sice ho přelezu, ale celou dobu se přitom vidím dole pod ním. Ostatním to rozhodně nedoporučuji. Šedý Vlk to zkouší výš, ale ani tam to nejde. Nakonec Divoká Orchidej, Tichý Půlměsíc a Nefritový Skřítek projdou tunelem a ostatní to vezmou dole při řece Taře, proti jejímuž proudu jdeme. Procházejí přitom kolem rybáře, který brumlal cosi o rybách, Veselý Balónek si myslí, že jim rybu nabízel, zatímco někdo jiný soudí, že rybář naopak nechtěl, aby mu ryby plašili.

Po tomto zážitku je to už k odbočce kousek, asi kilometr. U ní se rozhodneme, že dojdeme až k jezeru, i když je už asi půl osmé a mělo by to být ještě tak čtyři kilometry. Až k jezeru vede úzká silnice, ze začátku serpentýnami, později po vrstevnici nad údolím, stále však do mírného kopce. Hned v zatáčkách nám Sněhová Lilie říká, že jak oblézala při řece tunel, prošla vosím hnízdem a jedna jeho obyvatelka ji bodla do ruky, kterou má teď úplně opuchlou. Doufá přitom, že to nebylo něco horšího, třeba zmije. Planoucí Růže dává k lepšímu, že na jednom táboře nějakou holku kousla zmije, ale myslela si právě, že ji píchla vosa. Až u doktora,

z pátého nástupiště, sedáme si tedy poblíž. Nefritový Skřítek navíc naznačuje, že lístky se asi kupují u kasy. Jdu se tam zeptat, mladý muž za okénkem se však chová nějak divně. Lístky mi odmítá prodat a mumlá cosi nesrozumitelného, nakonec z toho jakž takž pochopím, že si je máme koupit až u autobusu.

Přijede sem několik mikrobusů, jeden z nich jede do Kotoru, ale bohužel se do něj nevejdeme. Další podle dvou mužů, kteří hlídají vstup k autobusům, bude také malý. Jdu se tedy zeptat k pokladně, kdy pojede normální autobus, prý za půl hodiny. Tak sedíme na lavičkách, jdu si pro pivo v plechu, jiné bohužel nemají. Sněhová Lilie, Veselý Balónek, Planoucí Růže a Eliška kupují čokoládové bonbóny. Pak opravdu přijede velký autobus, hlídači vstupu nás však nejprve pošlou k pokladnám. Nefritový Skřítek tam tedy jde koupit lístky, naložit věci nám dovolí ještě než přiběhne. Cesta přijde každého na 3,50€. Podle nápisu na pokladně z toho padesát centů dostane autobusové nádraží za vstup na nástupiště. Ostatní se potom diví, že i v Čechách existují vstupenky na nástupiště, i když pokud vím jen na železnici a člověk by si ji měl pořídit jen v případě, že nemá normální jízdenku. U nás to však myslím nikdo nekontroluje. Zdá se mi zajímavé, jak se v těchto zemích bojuje s nezaměstnaností, kdyby tu totiž nebyli ti dva hlídači vstupu na nástupiště, nic by se nestalo, a lístek by mohl být o půl eura levnější, skoro každý mini autobus má svého průvodčího a podobných zbytečných míst bychom tu jistě našli více. Koneckonců na Ukrajině to bylo podobné.

Cestou do Kotoru podřimujeme, jedeme asi hodinu, pod horami sice vede tunel, ale my se drápeme přes sedlo nad ním, a vidíme jej jen z dálky. Kotorský „fjord“, jak je také Boka Kotorská nazývána, vypadá už shora velice pěkně. Na autobusovém nádraží, kde jsme asi v pět, se hned ptám, jak se zítra dostaneme do Žabljaku, zdá se, že budeme muset přestupovat v Nikšići. Z Budvy přitom podle jízdního řádu jezdil v půl druhé přímý autobus až tam. Do Nikšiće odtud jezdí dost autobusů, my se rozhodujeme pro ten ve čtvrt na jednu, abychom si ještě ráno stihli nakoupit a prohlédnout si město. Cestou do starého města se zastavujeme v supermarketu pro něco k večeři, my se Sněhovou Lilií si kupujeme jen trochu zeleniny a ovoce. Obojí nám podává a váží žena, která je neuvěřitelně pomalá, a nemůžeme si vybrat sami, a tak tu jen naše výprava brzy tvoří frontu. Venku Veselý Balónek říká, že potkal tři Čechy, kteří prý spali v opuštěném kempu, kde je voda a nic se v něm neplatí. Už když jsme autobusem sjížděli k městu, viděli jsme i plácek u moře, na němž by se možná dalo přespat. To jsou jen nouzová řešení, my máme v plánu přespat na pevnosti, protože o tom, že by to mohlo jít, jsem se dozvěděl z jednoho deníčku na internetu.

Cestou jen musíme sehnat vodu, před branou do starého města se

Kom Vasojevići vyfotili snad všichni.

Zanedlouho dojdeme k prameni. Pod ním vidíme plošinku, která by mohla být pro stany vhodná, ale Šedý Vlk potřebuje pro střechu místo v závětří, jdeme tedy dál. Další plošinku nacházíme nedaleko cesty u basketbalového koše, jakých už jsme tu viděli několik. Je tu pěkná travička, ohniště, a tak všichni čekáme na to, až Šedý Vlk a Tichý Půlměsíc přijdou z průzkumu dalších míst. Nic lepšího nenajdou, a tak zůstaneme tady, jen Šedý Vlk s Eliškou si postaví střechu na druhé, západní, straně hřebene u lesa, a tedy za větrem.

Hned vybalujeme stan a necháváme jej doschnout s tím, že jej přikolíkujeme až před odchodem. K obědu máme chleba s rybičkami – šproty. Šedý Vlk si od nás bere kus chleba s tím, že si jej vynese na vrchol a tam jej sní s rybičkami. Udělalo se opravdu krásně jasno, třebaže obzor je mírně zamlžen, a dokonce i horko, tedy něco, v co už jsem v této zemi přestával doufat.

Po chvíli dohadování volíme jako cíl nejbližší vrchol, tedy Kom Vasojevići (2461m). Stari vrh (2483m) jsme zavrhli hned, je trochu z ruky a cesta na něj je nezajímavá a zdlouhavá. Zvažujeme ještě Kom Kučki (2487m), který je sice daleko, ale slibuje pohled na druhou stranu, tedy k jihu. Ale do Albánie uvidíme i z mnohem bližšího Komu Vasojevićkého, tak půjdeme raději tam. Konec konců, kdybychom tu byli moc brzy, můžeme si něco zahrát. Vycházíme asi v půl jedné, beru si velký batoh, do nějž krom sušenek, lékárničky a podobných nutností beru i vodu Elišce a Sněhové Lilii.

Cesta jde nejprve po hřebínku k jihu až k úpatí, všechny vrchy jsou poblíž sebe a zvedají se vysoko nad okolí. Hned ze začátku potkáváme paní, která se vrací shora, říká, že cestou potkala již dvě dvojice Čechů, které mířily vzhůru, výstup prý není nijak obtížný. O kus dál je mapička s naznačenými různými cestami po Komovi. Na Vasojevići Kom vede cesta modrá, nejprve traverzem po západním úbočí a pak již prudce vlevo nahoru. Kupodivu je cesta dobře značená, to asi jen Bjelasica je v tomto směru tak zakletá. Při stoupání na sebe občas čekáme, cestou potkáme i Srba, který na nás mluví anglicky. Říká, abychom nahoře u pomníčku šli vlevo od něj, a nikoli vpravo. Koneckonců i značka k tomu prý navádí. Stoupáme dál a při zastávkách se kocháme výhledem, obzvlášť Nefritový Skřítek rád, ač dlužno dodat, že nevědomě, zaujímá fotogenické pózy stoje na skále a hledě do dáli. Kousek pod pomníčkem, tedy v nejprudším stoupání, podaří se omylem Nefritovému Skřítkovi uvolnit kámen, který pak padá dolů směrem k Planoucí Růži, Veselému Balónkovi, Divoké Orchideji a Tichému Půlměsíci, křičíme na ně pozor, ale naštěstí se jim vyhne, přesto vypadá Divoká Orchidej poněkud vylekaně.

Nad pomníčkem se zastavujeme a čekáme na sebe. Planoucí Růže už dál nechce a Veselý Balónek tu počká s ní, než se vrátíme z vrcholu, který je odtud už vidět. Vypadá opravdu dost špičatě a spadá z něj kolmá stěna až kamsi do hlubin. Z druhé strany je samozřejmě mírnější louka, a tak ani další výstup není nijak náročný, snad až na krátký skalnatý hřebínek, který ještě musíme za začátku překonat. Cestou nahoru vidíme na té louce závrty a velké sněhové pole. Šedý Vlk navrhuje, abychom sem vynesli věci a přenocovali zde, nejlepší by přitom bylo, kdybychom si ve sněhu udělali záhrab. I vodu bychom mohli tavit ze sněhu. To by bylo zajisté chlapské. Cestou k vrcholu míjíme ještě jeden pomníček, u kterého je láhev s rakijí a malé plastové kalíšky, aby se mohli kolemjdoucí napít na počest oběti hor.

Nefritový Skřítek s Tichým Půlměsícem tak opravdu učiní. Na samém vrchu je potom zbytek kříže. Silně tu fouká a kolem se ženou nějaká oblaka. Dáváme si vrcholové tatranky, máváme na Planoucí Růži s Veselým Balónkem, samozřejmě si děláme vrcholové fotky. Zanedlouho jdeme dolů, aby nás tu ještě nezastihl nějaký temný mrak. Cestou dolů se moc nezastavujeme a potkáváme se vlastně až pod kopcem. I tady fouká a není zrovna hic, za chvilku proto pokračujeme. Cestou potkáváme nějaké Čechy, holky se s nimi dávájí do řeči, zatímco my s Šedým Vlkem se jdeme podívat dolů na západní stranu hřebene, kde jsem už shora viděl, že by tam u cesty v lese mohl být pramen. Opravdu tu je a je o něco blíž než ten, který jsme minuli ráno cestou sem. Docházejíce ke stanům, sbíráme potom dřevo na oheň, protože to vypadá na jasný a chladný večer.

Po příchodu se vyvalujeme na trávě, hřejíce se na sluníčku a vedouce společenskou konverzaci. Planoucí Růže, Veselý Balónek a Sněhová Lilie hrají karty, ty se jim potom podařilo kamsi založit, a tak je Sněhová Lilie nemohla dlouho najít. Mimochodem, Šedý Vlk si samozřejmě ty rybičky na vrcholu nedal, ale jako pozitivní na tom, že je vynesl až na vrchol, zdůraznil, že jde jistě o předmět, který ze všech, které máme s sebou překonal největší relativní převýšení. A kdepak by si ty rybičky pomyslely, že by se mohly dostat takhle vysoko, třebaže posmrtně. Nyní se Šedý Vlk pokouší rozdělat oheň, začátky jsou však poněkud rozpačité. Divoká Orchidej s Tichým Půlměsícem se jdou umýt k pramínku, čekám, než se vrátí, abych se tam mohl vydat taky. Trvá jim to však tak dlouho, že to nevydržím a jdu dřív, ke mně se přidá i Nefritový Skřítek. Šedý Vlk se zatím prošel po okolí, hledaje smrkové větvičky na podpal, zjistil při tom, že tu rostou samé buky a jedle, smrků je tu jen velice málo. Přesto nějaký najde, i my jsme smrk viděli cestou k prameni, ale opravdu šlo o vyjímky.

Docházejíce k vodě, vidíme, že Divoká Orchidej s Tichým Půlmě-

sice lepší než v horách, ale na to, že jsme u moře, ne o moc.

Opodál prodává paní burky, Šedý Vlk si hned jeden dává, prý tu musí všechny vyzkoušet. Dohadujeme se, jak zorganizujeme hlídání batohů, nejraději bych šel rovnou do města a pak tu čekal, to jsem si ještě myslel, že bych se i vykoupal. Sněhová Lilie by naopak chtěla nejprve počkat a potom jít do města, Veselý Balónek s Planoucí Růží se k ní přidají. Potom se se Sněhovou Lilií trochu pohádáme, protože mě připadá, že nemá cenu určovat, jak dlouho budeme pryč, protože víc než hodinu to asi nebude. Sněhová Lilie by naopak ráda, aby se určila doba, po kterou tu bude čekat, i když dodává, že je jí to jedno. O tom soudím, že je to nelogické, protože buď něco chce, nebo je jí to jedno, ale ona se ohrazuje, že to je jen způsob komunikace, holkám se prostě nedá rozumět. Nefritový Skřítek by také raději určil nějakou dobu, za kterou se má vrátit, ale jemu to není současně jedno. Nakonec se tedy dohodneme, že se vrátíme za hodinu. Kromě mě jdou v první várce Nefritový Skřítek, Divoká Orchidej a Tichý Půlměsíc.

Stará Budva je sice velice pěkně opravená, ale snad až moc. Budí to ve mě dojem, že je to opravdu jen turistická atrakce. Pro množství turistů tu není k hnutí, a tak to podle mne ani nestálo za zastávku. Asi po půl hodině toho mám dost a koupiv si několik pohledů, jdu zpět k batohům. Tam mě napadne, že bych si ještě mohl sehnat pivo, hlídací skupina má poblíž vypitou dvoulitrovou petku. Poblíž mají jen plechovky nebo ty petky, i přes svůj odpor si nakonec kupuji plechovku, protože v okolí nemůžu nic jiného sehnat. K tomu si koupím burek, sednu si na zem a píšu deníček a pohledy. Zanedlouho přichází i Nefritový Skřítek a nato Šedý Vlk, Planoucí Růže, Veselý Balónek, Sněhová Lilie a Eliška odcházejí do města. Divoká Orchidej s Tichým Půlměsícem přijdou až chvíli po jejich odchodu. Planoucí Růže s Veselým Balónkem si tu natáhli provaz na sušení prádla, což dotváří scenerii, moře, hradby města, slunečníky na pláži a v popředí prádlo.

Během čekání si vařím čaj a jím bebečka lepená k sobě nutellou. S Divokou Orchidejí a Tichým Půlměsícem dohadujeme detaily toho, co dáme Sněhové Lilii k narozeninám a postupně i píšeme básničkový pohled Lence, opět jej připojím jako chvilku poezie. Asi ve tři jsou tu ostatní a pomalu se balíme. Před odchodem si ještě běžím po schodech nahoru odskočit mezi stromy, protože dole přišla návštěva záchodu na půl eura. Je odtud pěkný rozhled na Starou Budvu. Poblíž betonové plochy u moře je socha dívky. Zpět na autobusové nádraží jdeme trochu příměji a stranou hlavní ulice, jen podle mé intuice. Divoká Orchidej s Tichým Půlměsícem se oddělili a stavili se na poště, asi si nevšimli té na autobusové stanici. Jsme tu ještě pár minut před odjezdem, a tak si stihnu koupit známky. Nefritový Skřítek zjišťuje, že autobus jede

V Baru házíme pohledy, které jsme už všichni podepsali a míříme na autobusové nádraží. Cestou na nás taxikář, se kterým jsme se včera chvíli dohadovali, volá „Virpazar 1€“, ale to asi nemyslí vážně. Zjišťuji, že autobus jede v půl desáté a lístky se kupují v něm. Teď jsou asi tři čtvrtě na devět, a tak se ještě Sněhová Lilie s Eliškou vydají na poštu, která by měla být asi půl kilometru odtud. Dohodneme se, že tu budou v 9:20. My ostatní se postupně vystřídáme v nedalekém obchodě. Potom už jen čekáme na autobus. Po deváté zjišťujeme, který to je, ale Sněhová Lilie s Eliškou tu ještě nejsou. Už je přitom devět dvacet, a tak se pomalu snažíme dostat k autobusu. U branky, kterou se vstupuje na nástupiště, je nějaký člověk, který kontroluje lístky. Říkáme mu, že si je koupíme až u autobusu, ale on nás k němu odmítá bez lístku pustit. Jdu tedy zpět k pokladně, kde mě paní opět odkáže k autobusu. Ten člověk to nakonec vidí a řidič si nás odvede. Je v tom nějaký zmatek. Dáváme si sice batohy do zavazadlového prostoru, ale Sněhová Lilie s Eliškou tu stále nejsou. Řidič už startuje a my si nakonec musíme přiznat, že Sněhová Lilie s Eliškou to nejspíš do odjezdu nestihnou, a tak ty batohy opět vyndáváme. Jdeme se ještě naposled podívat, jestli se přece jen neblíží po ulici a skutečně běží sem, a tak batohy zase rychle nakládáme, bylo to opravdu jen taktak.

Sedám si za Divokou Orchidej a Tichého Půlměsíce, cesta do Budvy trvá asi hodinu a stojí nás 3€ za osobu. Sněhová Lilie si ráno navěsila na batoh ponožky, aby uschly, a tak teď projevuje jistou nelibost nad tím, že když jsme její batoh nakládali do autobusu, nesundali jsme je. Ještě chvilku sedíme na autobusovém nádraží. Jdu se podívat na to, jak jezdí autobusy do Kotoru, zdá se, že je jich docela dost, Šedý Vlk si mezitím kupuje burek. Potom jdeme hledat do centra staré město. Cestou si ještě všímám, že zde na autobusovém nádraží mají poštu otevřenou až do devíti hodin. Za výlohou obchodu navíc obhlížím pršut, ale ten budou asi mít i jinde.

Jdeme po hlavní ulici, přičemž se projistotu ptám asi dvakrát na cestu. Podruhé při procházení parkem s lavičkami, na jedné z nichž sedí dvě Češky, to, že jde o Češky, samozřejmě zjistím až při odpovědi. Celkově je tu hrozně přelidněno, Staré město je u moře a my u něj chvilku přemýšlíme, co dál. Nejprve někde složíme batohy a vystřídáme se u nich, zatímco si takto na dvě etapy prohlédneme město. Z druhé strany města je pláž, ale jen velice mrňavá a pochopitelně na ní není pro lidi kam šlápnout. Naštěstí je nedaleko pod hotelem betonová plocha, nad níž je v patře bazén. Na ní je místo, nejprve se zdá, že opodál jsou sprchy, ale bohužel jsou nefunkční. Myslel jsem si, že se tu ještě jednou vykoupu v moři, ale takhle se mi tam nebude chtít, navíc není ani tak pěkné počasí, nebe je zamlžené a není podle mě ani moc horko. Je to

sícem právě končí a uvolňují nám prostor. Prý tu stále někdo koukal, což je mírně zdrželo. Koupel je velice studená, ale i příjemná, obléváme se samozřejmě jen ešusem, do kterého nabíráme vodu z korýtka. Když jsme u tábořiště, vidíme podle kouře, že oheň se nakonec podařilo zapálit. Sněhová Lilie neopomíná zdůraznit, že je to stálo nezměrné úsilí, nic prý nechtělo chytnout. Sněhová Lilie s Veselým Balónkem a Planoucí Růží si pak jdou k prameni umýt ruce a nabrat vodu. Sněhová Lilie se původně chtěla umýt celá, stejně jako Eliška, ale rozmyslela si to, protože zítra, vydrží-li počasí, budeme u Černého jezera v Durmitoru, kde to půjde lépe. Eliška tam tedy musí jít sama.

K večeři si pak uděláme čočku, pod ní jsme na špeku osmažili cibuli, navrch jsme dali zelí. K tomu dělám zelený čaj, ale asi jsem dal oba nálevy do příliš studené vody, protože se pořádně nevylouhovaly. Je doopravdy zima a jasno, i když pozorujíce západ Slunce viděli jsme, že se v jeho zarudlé záři tvořily mraky zajímavých tvarů, připomínající nejspíše UFO. Večer pak Šedý Vlk vyprávěl dva vtipy. Spát jdeme kvůli zimě docela brzy, nedlouho potom, nebo se mi to tak alespoň zdálo, se kupodivu spustila průtrž mračen. Velice silně fouká, až se mi občas připlácne stanová plachta k obličeji. Také ke mně pod vnější plachtou nafouká trocha vody, ale jinak jsme to naštěstí přežili celkem bez úhony a v suchu.

Asi v půl sedmé vykouknu ze stanu, není to poprvé, a pohled se příliš nemění, venku je stále mlha a prší. Tentokrát je tu však přece cosi nečekaného v podobě Šedého Vlka přecházejícího kolem v pláštěnce. Spatřiv mne, přijde blíž a dáme se do řeči. Už od čtyř jsou prý s Eliškou vzhůru. Příčinou toho je velká louže, která do té doby byla na cestě nad jejich střechou. Kolem čtvrté se však náhle protrhla a vzniklý potůček si našel cestu přímo k jejich spacákům. Eliška by jej prý mohla ždímat, Šedý Vlk je na tom trochu lépe, protože stačil rychleji zareagovat. Zkoušeli prý střechu postavit na novém místě opodál, ale od té doby už vlastně jen tak přežívají. Při tom prvním dešťovém náporu vyplavila voda Šedému Vlkovi budík, ale když jej pak vysušil, tento se opět rozešel. Ach jo, a mě se zastavil budík sám od sebe a rozejít se nechce, no je ten svět spravedlivý? No, ale přece jenom mu nezvoní.

Když za chvíli vykouknu znovu, stojí poblíž i Eliška, a tak jí nabízíme, aby se schovala k nám do stanu. Po chvíli toho využívá, Šedému Vlkovi říkáme, že by mohl jít k Nefritovému Skřítkovi, který je ve stanu sám, Šedý Vlk však odvětí, že bude raději dále korzovat v pláštěnce kolem. Eliška si na chvíli lehne na místo, z nějž jsme předtím odstranili batohy, sice tvrdí, že jí není zima, ale moc jí to nevěřím, protože jak přestane na chvilku pršet, jde také raději ven. Samozřejmě se hned znovu rozprší, asi v osm Šedý Vlk navrhuje, že půjde s Eliškou do Trešněviku do hospody a počkají tam na nás. To mu schvaluji jako rozumný nápad. Ještě se koukne do mapy, aby dolů nemuseli jít po pěšině, po níž jsme sem přišli, ale po cestě, jejíž serpentýny jsme si jen zkrátili. Při jednom vyhlédnutí jsem mimochodem viděl Šedého Vlka opět s tím žlutým psem, z dálky jsem i slyšel, jak na něj Šedý Vlk křičel. Viděli jsme ho už včera, jak přišel zase s jinou skupinkou, ale dnes ráno si opět našel svého oblíbeného Šedého Vlka.

My ostatní vstáváme asi v devět nebo deset, to už přestává pršet, ale okolí se stále topí ve studené mlze. Kolem stanů se vytvořilo několik velkých louží, ještěže mimo stany. Máme u sebe momentálně málo vody, a tak si v největší myjeme ešus a zuby, ony jsou ty louže totiž čisté. Potom se již dáváme na cestu mlhou do Trešněviku. I tam je mlha a zima. Šedý Vlk s Eliškou ještě dopíjí čaje, Šedý Vlk prý má už za sebou čtyři. Kromě nich jsou tu ještě tři Češi, kteří také stopují směrem do Kolašinu, i když od čtvrt na deset se o stopování nedá příliš hovořit, neboť tu jejich směrem projela sotva dvě auta, z nichž jen jedno jelo opravdu do Kolašinu. S ním prý odjeli jejich dva známí. Protože aut tu opravdu moc nejezdí, navrhuje Veselý Balónek, abychom si za pomoci hostinského zavolali nějaký odvoz.

Souhlasíme s tím všichni, a jdeme to proto vyjednat. Na první pokus

Asi v půl sedmé už jsem vzhůru, Šedý Vlk je na nohou a zrovna si s Eliškou říkají, že už je pomalu čas vzbudit tábor. Protože je mužem činu, nezůstane u slov a začne silně troubit na harmoniku. Asi netuší, že ostatní chtěli, abychom vstávali až ve tři čtvrtě. Tak na něj ze stanu houknu, ať jde do háje, že vstávat budeme až za čtvrt hodiny. Potom budím i ostatní a rychle se balíme. Stan byl samozřejmě promáčený skrz naskrz od rosy. Na cestu jsem připraven dvě minuty po čtvrt, kdybych si nebyl býval čistil zuby, tak bych to stihl. Nedlouho potom můžeme odejít. Dnes máme v plánu podívat se do Budvy a potom přejet na noc do Kotoru.

Na nádraží jsme po půl osmé, bylo to sem asi kilometr. Podle jízdního řádu se zdá, že vlak pojede až v 8:50. Zdá se, že kolem osmé je opravdu velice široký pojem a že máme dost času. Vyndám tedy ešus a vařič a začnu vařit vodu na čaj. K snídani si chceme se Sněhovou Lilií dát piškoty s nutellou. Mezitím se snažím koupit lístky, ale výpravčí ne a ne přijít k okénku. Zato když si Planoucí Růže s Veselým Balónkem natáhnou mezi dva sloupy na nástupišti šňůru na sušení prádla, hned je venku, aby na ně houknul, že to nejde, ať to zase sundají dolů. Po osmé se domorodci, kteří zde také čekají na vlak, což už je samo o sobě v jistém rozporu s jízdním řádem, začali tvářit, jakoby se mělo cosi stát. Rychle tedy vyleji vodu z ešusu a začnu balit vařič, ale je to jen rychlík, který tu nastaví. To mě fakt naštve, hlavně kvůli tomu čaji. Jdu tedy asertivněji zabouchat na výpravčího, který mi nakonec prodá lístky. Stojí 2€ za osobu, navíc si účtují půl eura jako vstupenku na nástupiště. Lístky jsou z tvrdého papíru, a proto myslím stály za ta dvě eura. Není mi však schopen říci, kdy vlak přijede. Na otázku prostě nereaguje.

Ještě, než stačím lístky rozdat ostatním, přiblíží se opravdu vlak. Samozřejmě v úplně jinou dobu, než bylo uvedeno v jízdním řádu, pak se v tom má někdo vyznat. Rychle tedy nastupujeme. Dostanu se tak do jiného vagónu než ostatní a stojím v něm u záchodků. Když projíždíme dlouhým tunelem k pobřeží, přijde sem pán a začne mi zuřivě naznačovat, že by rád na příští zastávce vystoupil, a abych mu proto uvolnil průchod ke dveřím. Stojím totiž u nich a snídám chleba s provensálskou pomazánkou. Měl jsem trochu strach, aby se také nezkazila. Pán svoje úmysly naznačuje opravdu intenzivně a s jistou dávkou nervozity. Přikyvuji mu, že rozumím a že mu uhnu až bude čas, což jej příliš neuklidňuje. Ptá se potom procházejícího průvodčího, na kterou stranu se bude vystupovat a pochopitelně jde o stranu opačnou. Vystupuje v Sutomore, tu mi dochází, že jsme vlastně taky mohli vystoupit tady a jet pak do Budvy odtud, ale to už je pozdě.

Chvilka poezie I

Milá Luční Kobylko,

píšeme ti z Černé Hory,
že tu jsou podivné nory.

Nemáme z nich ale strach,
když chodíme po horách.

Jen zmije nás vystraší,
ve vodě i na souši.

Mrzlo, pršelo a hřmělo,
trýznili jsme svoje tělo.

Teď sluníčko zase sálá,
pomalu nás vycucává.

My si ale ruce mneme,
umyjem se, vypereme.

Dnes vstáváme hned,
není to žádný med.

Ve vlaku jsme ztrhli melu,
a ztvrdli jsme pak v tunelu.

Skvěle si tu užíváme,
dobrodružství prožíváme.

se hostinský nedovolá, dotyčný řidič prý není doma. Další pokus je již úspěšnější, a tak máme objednanou dodávku za 35€ za všechny. Ještě to ale chvíli potrvá, řidič sem prý jede z Andrijevice, která je na východní straně hřebene, tedy na druhé straně, než Kolašin. Mimochodem, do Andrijevice prý jede nějaký autobus, opačným směrem snad také něco jezdí, ale jinudy. To jsou zprávy neověřené, uvádím je jen pro dokreslení situace. Čekáme pak u vchodu, hned za dveřmi, kde nefouk,á a koukáme přitom na plakát s jedovatými houbami, je tu i hřib satan. Šedý Vlk o některých vyobrazených houbách soudí, že jsou jedlé a že to tedy mají špatně. Projde kolem nás kluk od hostince a diví se, proč nejdeme dovnitř. Sněhová Lilie s Planoucí Růží si vezmou jeho slova k srdci a jdou pak alespoň na čaj.

Nakonec opravdu přijíždí velká dodávka, nabízíme spoluúčast i těm třem, kteří samozřejmě dosud neodjeli. Souhlasí, dohadujeme to přes hostinského, který se jako prostředník činí tak aktivně, až budí podezření, že potom dostane od řidiče provizi. To je však čirá spekulace, které sám nevěřím. Nyní tedy hostinský, a nikoli řidič, sděluje těm třem, že to každého z nich přijde na 3€. Hostinský také půjčuje řidiči dřevěnou lavici, protože v zadní prostoře auta je jen jedna na boku, a na tu se všichni nevejdeme. Nakonec se všichni i s batohy nacpeme dozadu. Přidá se k nám ještě jedna slečna od zmíněné trojice, kluk s další slečnou si sedají vedle řidiče.

Jízda dolů je dosti divoká, kroutí se v prudkých serpentýnách, skáče po výmolech a to vše v rychlosti ne zrovna nízké. Navíc jsme vzadu namačkáni a protože zde není větrací otvor, brzy je tu těžko dýchatelný vzduch. Některým z naší skupinky není proto úplně dobře a Planoucí Růži je dokonce natolik špatně, že to dá najevo i fyzicky do podaného pytlíku. Nicméně jinak jsme bez úhony dorazili až na nádraží v Kolašinu. Platí za nás Veselý Balónek, řidič chce nejprve 3€ za osobu, když však dostane padesátieurovou bankovku, vrátí nám pouze 5€. Proti tomu se samozřejmě musíme ohradit, nakonec nám vrátí deset euro, prohlásí, že nemá drobné, a odjede.

Od tří spolucestujících tedy dostaneme 10€. Z těch dvou jejich známých je jeden, nijak překvapivě, matfyzák, kterého jsem už ve škole viděl. Druhou z dvojice je jeho slečna, snad také z matfyzu a, pokud si pamatuji dobře rozhovor, který jsem nechtě vyslechl v Trešněviku, šlo o sestru kluka, který jel s námi v autě. Podle všeho v jejich pětičlenné výpravě nepanuje příliš vřelá nálada, což jsem snad již jemně naznačil použitím slova *známí*, místo očekávatelnějšího *kamarádi*. Ti tři se s těmi dvěma asi nemají moc rádi, navíc to vypadá, že ta slečna, která je plonk, se původně znala jen s tou dvojicí, ale s tou se teď už moc nebaví, spíš s tou dvojicí, s níž jsme ji viděli v Trešněviku. Tam se vůbec chovali

tak, jako by se před sebou trochu předváděli. Říkáme si později, že je to smutné, když to v kolektivu dopadne tak, že spolu jeho části nemluví, a že jsme rádi, že jsme tu takhle spolu a nic podobného nám nehrozí[4].

Skládáme batohy, než půjdeme do města nakupovat, musíme se dohodnout, co budeme dál dělat. Počasí je tady dole mírně lepší, což spočívá v tom, že místo mlhy jsou nad námi mraky a kupodivu je mezi nimi občas modrý flek, také je trochu tepleji, ale pořád se to ani vzdáleně neblíží tomu, co jsem si od Černé Hory sliboval. V Trešněviku nám ti tři Češi říkali, a Šedý Vlk to slyšel i v rádiu, že zítra se to má, protrhávat, dnes mají být bouřky s teplotou $25-29°C$ u moře a jen $8-15°C$ v horách. Protože na nás působí místní podnebí poněkud depresivně, rozhodneme se ohřát se u moře. Jdeme se tedy s Šedým Vlkem zeptat, kdy jede nejbližší vlak do Baru, podle výpravčí v okénku v 16:45, jde o ten, kterým jsme přijeli do Mojkovce. Ještě se ptám, jestli bychom náhodou nemohli využít lístku, na který jsme sem dojeli z Prahy. Dostáváme kladnou odpověď upřesněnou tím, že jsme přerušili jízdu na sedm dní, což je maximální přípustná hodnota.

Šedý Vlk se nabízí, že zůstane u batohů, jen si s Eliškou domluví, aby mu nakoupila chleba a banány. My ostatní tedy vyrážíme do města. V prvním obchodě obhlížíme sortiment, ale říkáme si, že nakoupíme až se trochu porozhlédneme kolem. Sněhová Lilie shání sešit na deníček, prý tu má nečekaně mnoho času, samozřejmě vinou počasí. Tady ale sešity nemají, uspěje až v trafice, i když pak zjistí, že uprostřed byl vytržený dvojlist. Hned vedle trafiky, která stojí na náměstí vyzdobeném sochou, je ulice s několika obchody, v jednom z nich nakupujeme chleba, jogurt, ovocné karamelky a dvě malá másla. Zeleninu, papriku, cibuli, hroznové víno a dvě broskve, kupujeme až cestou zpět. Postupně jsme se s ostatními rozešli, teď jsme zase potkali Elišku, která nám ukazuje zapalovač pro Šedého Vlka, ten je totiž vybaven i diodovým světlem. Ne, že by jej Šedý Vlk požadoval, jiný prostě Eliška nesehnala.

Potom jdeme už nahoru k nádraží, cestou potkáme ty dva matfyzáky,

[4]Nedá mi, abych nepřipojil zprávy, které jsem se dozvěděl až o půl roku později od Divoké Orchideje, ta totiž byla na horách, kde mimo jiné byla i ta slečna se žlutým šátkem, která byla mezi těmi pěti sama. Po pravdě řečeno, nemohla ani Divokou Orchidej ani Tichého Půlměsíce poznat. Prý s nimi jela v rolbě a poznamenala, že v Černé Hoře také jela takto stísněně autem a že tam dokonce jedna holka zvracela. Ale ani náhodou si neuvědomila, že s ní v té rolbě jedou další dva účastníci této události. Nakonec se jí přece Divoká Orchidej vyptala, jak se měla v Černé Hoře. V Baru prý zůstali kdesi za tři eura za noc, dohodil jim to průvodčí již při vystupování. Strávili tam čtyři dny a pak odjeli domů, protože ačkoli měli v plánu navštívit i Durmitor, psychická kondice jejich výpravy jim to nedovolila. Prý se tam nepohodli dva bratři, zdá se tedy, že možná ti dva kluci byli bratři a ty dvě zbylé slečny byly asi jejich slečny. Připadá mi nejsmutnější, že se nepohodli zrovna bratři, protože by člověk čekal, že bratři budou vědět, jestli mohou jet na podobnou cestu spolu a jestli se tam shodnou.

Jen Šedému Vlkovi se to moc nezdá, nejraději by šel blíž k nádraží a dál od silnice, včera mu to přišlo lepší. Navíc tu prý potáhne od řeky. Zastavíme se na loučce asi tři sta metrů vzdálené od silnice, Šedý Vlk samozřejmě navrhuje pokračovat ještě dál, ale nikdo jeho touhy nesdílí. Zítra chceme vyrazit v 7:15, abychom určitě stihli ten vlak kolem osmé, bohužel nám není docela jasné, co přesně může znamenat, když Černohorec řekne, že se něco stane *about eight*. Šedý Vlk ještě poznamenává, že tu určitě padne spousta rosy, na což mu odvětím, že ve stanu nepadá. To ho trochu rozčílí, protože mu přijde hrozné, vybírá-li si někdo horší místo na nocleh jen proto, že má dobrý stan. Ale pod střechou přece taky rosa nepadá, a tak jeho námitky moc nechápu. Sněhová Lilie dodává, že kdyby si postavil přístřešek z větví, ani střechu by nepotřeboval. Šedý Vlk však sám přizná, že v dešti je pod střechou výrazně lépe, než pod přístřeškem z větví. Pokud si ji ovšem nepostavíte pod velkou louží, což dodávám až nyní.

Tento rozhovor probíhá samozřejmě během stavění stanů, protože jak jste jistě, bystré čtenářky i bystří čtenáři, poznali, zůstali jsme na tomto místě a nikam dál jsme se nepřesouvali. Po postavení stanů si Sněhová Lilie, Veselý Balónek a Planoucí Růže rozvěsí vyprané prádlo na šňůru a blízké keře. Nemůžu si pomoci, ale připadá mi, že jim to v noci spíš ještě víc navlhne od rosy. Před spaním si děláme lipový čaj. Do kotlíku Veselého Balónka a Planoucí Růže vhodíme obsah dvou pytlíků a necháme je chvíli povařit. Je to moc dobré. Viděli jsme tu také růst mátu, ale na tu bohužel nedojde. Sněhová Lilie jde spát pod širák, tentokrát jediná. Ráno se chystáme vstát ve tři čtvrtě na sedm, nebudeme-li snídat, mohli bychom to stihnout.

na čaj. Planoucí Růže si to vysvětluje jako projev galantnosti pana a paní Pelikánových. Kdyby tu prý bývaly byly jen holky a dostaly tyto pytlíky, vůbec by nešlo o galantnost, protože by se nepoznal rozdíl. Pokud jsem to pochopil, galantní podle ní není to, že někdo dostal ten lipový čaj, ale že jej dostaly jenom holky a že jej přitom nedostali kluci, což je na tom všem nejpodstatnější. Potom se do toho Planoucí Růže poněkud zamotá a její další teorie jsme příliš nepochopili. Podle mne dostaly ty pytlíky jen holky proto, že žena patří k plotně a očekává se, že ten čaj klukům uvaří. Kromě toho ještě dostávají, opět jen holky, suvenýr v podobě sušeného květu nebo snad plodu jakési vodní rostliny. Je černý a má dost podivný tvar. V září se prý sbírá a jí, ale teď už jde jen o suvenýr. Toho je nakonec dost pro všechny, nejvíc si jich bere Šedý Vlk, protože v některých jsou ještě semínka a jeho maminka prý v zahradním jezírku pěstuje vodní byliny.

Potom platíme, jsou zde opět trochu problémy s drobnými, protože platíme samozřejmě každý zvlášť. Mě to stálo myslím 11,70€, což je trochu dost, ale bylo to dobré a vůbec myslím, že hotel pana Pelikána bych mohl doporučit. Mezitím za námi po ulici prošel pan Pelikán a ptal se, kde budeme spát. Potom říká, že klidně můžeme přespat na loučkách za řekou, je to tam prý hezké a jemu to nevadí, tak asi půjdeme tam. Před tím však ještě zamíříme na náměstíčko nabrat si u kašny vodu. Cestou potkáme toho pána v červeném tričku. Ptá se nás, zda by nám mohl pomoci. Odpovídám, že ano, a ptám se na autobusy či vlak, kterými bychom se mohli dostat zítra ráno do Baru. Když mne vidí, říká, že si mne pamatuje, že mě ráno viděl a že jsem se jej ptal na projížďku na lodi, ale my jsme jeli s jiným chlápkem. Ptá se taky, za kolik, když zjistí, že za pět, s úšklibnutím odpoví, že to nám přece nabízel taky. Na to mu mohu jen říci, že jsme se kromě projetí na lodi chtěli ještě vykoupat. Už když Nefritový Skřítek dohadoval projížďku s tím člověkem, který by nás svezl za dvacet pět euro za všechny, ptal se jej tento, za kolik by nás svezli u Pelikánů. Zřejmě tu vládne natolik nepřehledné tržní prostředí, že si konkurenti navzájem ani nedokážou sdělit ceny. Měl bych se však vrátit k pánovi v červeném tričku, toho se ptám, jedou-li odtud do Baru autobusy, prý nikoli, jen vlaky. Na můj další dotaz vypočítává, že ty jedou ráno kolem půl šesté, kolem osmé, kolem půl jedenácté, kolem půl jedné a tak dále. Děkujeme tedy za odpovědi a jdeme pro vodu.

S plnými lahvemi pak míříme na loučky, které nám nabízel pan Pelikán. Jdeme tedy zpět na hlavní silnici a po ní vpravo. Hned za mostkem přes říčku však zahneme vlevo na polní cestu. Při tom na nás mává pan Pelikán, který organizuje na blízkém parkovišti auta. Ještě jednou nám ukazuje, kam máme jít a opět opakuje, že on s tím nemá problém.

ti se nás ptají, kde je obchod. Stejnou otázku nám potom pokládají i další dva Češi, kluci, které pak vidíme s větší skupinou i na nádraží. Ta skupina odtud vyráží do hor, dobře jim tak. Na nádraží svačíme, dojídáme uzený sýr a hermelín, eidam už nám zplesnivěl, konečně jsem se zbavil takových smradlavých věcí. K tomu jíme i broskve, karamelky a jogurt, ten je tekutý a dobrý. Mezitím se bavíme o té pětici a shodneme se na tom, že to musí být hrozné, být tak rozhádaní. Před odjezdem si jdu pro vodu, pumpa opodál nefunguje, přestože se o to pokouší i jiný cestující, kterého přilákalo mé marné úsilí. Proto zamířím do blízké kavárny, kde u jednoho stolečku hraje kavárník karty, ukáže mi jen do kuchyně ke dřezu.

Vlak má zpoždění jen pár minut, procházíme několik vagónů, včetně jídelního, než najdeme trochu volná kupé. Ve dvou za sebou je po jednom člověku. Jdu s Tichým Půlměsícem, Nefritovým Skřítkem a Divokou Orchidejí do druhého, kde je jedna slečna. Ve vedlejším leží rozvalený pán oblečený jako průvodčí. Když do jeho kupé vlezou Veselý Balónek, Šedý Vlk, Eliška, Planoucí Růže a Sněhová Lilie, začne se tento člověk rozčilovat, že je všude ve vlaku volno a leží dál. Protože mu vytrvale naznačujeme, že by měl vstát, neboť zabírá tři místa, rozčiluje se stále silněji. Občas vstane a chce Veselého Balónka odvést někam, kde jsou podle něj volná místa, vlak je přitom docela plný. Nakonec kolem projde průvodčí a tenhle člověk odejde, ještě před tím však zahrozil, že se vrátí, ať necháme ta místa volná.

Zanedlouho po odjezdu, sotva jsme dojedli hroznové víno, vjeli jsme do tunelu, v jehož nitru se vlak zastavil. Něco podobného se koneckonců stalo i dříve, vlak si chvilku postál a poté se opět rozjel. Tentokrát to však bylo jiné, jaksi delší. Šedý Vlk se šel projít po vagóně, mezitím za námi přišel odvedle Veselý Balónek a sděluje nám, co se dozvěděli od pána, který přisedl k nim do kupé. No, popravdě ho tam prý trochu nalákali, neboť se báli, že tam za nimi jinak přijde zpět ten rozčilující se průvodčí. Podle všeho tu stojíme proto, že spadla trolej a čekáme než ji opraví, možná však pro nás pošlou motorovou lokomotivu, aby nás odtáhla pryč. Ten pán jim to prý říkal velice zřetelně, zřejmě mu velice záleželo na tom, aby ho pochopili. Planoucí Růže to po něm opakovala česky a on jí přikyvoval, jakoby jí rozuměl. Později však Planoucí Růže řekla, že jí připadalo, že kdyby říkala cokoli, ten pán by hlavou kýval úplně stejně.

Jistě se nedivíte, že jsme hned vyrazili k okénku v chodbičce po levé straně vlaku, za nímž opravdu po jeho stažení vidíme drát troleje. Sotva okno opět zavřeme, aniž bychom se drátu dotkli, přece jen alespoň já mám před elektřinou velký respekt, vrátí se Šedý Vlk se slovy: „Ona snad spadla trolej.“ K tomu dodává, že těch pět Čechů, kteří mimocho-

dem také míří k moři, otevřelo okno a, spatřivše drát, hned jej začali tahat dovnitř, teprve po chvíli si uvědomili, že by to mohla být trolej, i když úvahu na toto téma prý uzavřeli s tím, že to není možné, protože trolej přece bývá pod proudem. Tím se samozřejmě dostáváme k hluboce filozofické otázce, totiž, zůstává trolej trolejí i tehdy, neplní-li úděl jí předurčený konstruktérem, nebo v takovém případě degraduje na pouhý drát?

Nebudu vás napínat a hned na začátku vám řeknu, že v tom tunelu jsme nakonec strávili šest hodin. Asi po hodině od zastavení jsme už začali tušit delší zdržení díky tomu, že jsem zaslechl jednoho z těch pěti Čechů, matfyzáka, jak ve druhém vagóně sděluje ostatním, že má informace od personálu v tom smyslu, že závadu se pokoušejí opravit a bude jim to trvat takové dvě, tři hodiny. Není divu, že mne časem napadne, že bychom si mohli uvařit čaj. Poněvadž Divoké Orchideji a koneckonců ani ostatním se nezamlouvá myšlenka, že bych pálil plyn poblíž nich, protože to prý smrdí, jdu s tím k záchodku, kde by to nemělo nikomu vadit. Na záchodcích mimochodem nesvítí světlo, a tak při pohledu do kabinky ti „šťastlivci“, kteří si mohou posvítit baterkou, neví, jestli mají být rádi, že vidí kam šlapou, nebo neradi z téhož důvodu. Než jsem sem přišel vařit čaj, byly navíc otevřené dveře ven, ale když jsem přišel s vařičem a tím, že u otevřených dveří to bude nakonec nejlepší, byly už zavřené. Planoucí Růže potom říkala, že ty dveře zavřel průvodčí proto, že ona se bála jít kolem nich na záchod. Sněhová Lilie se tu pokouší rozšířit nějakou fámu, ale už si nevzpomínám jakou, také se potom pokouším rozšířit fámu, podle níž budou večer všem cestujícím v jídelním voze rozdávat večeře za to, že tu musíme tak dlouho tvrdnout, ale ta se moc neujala, asi neumím šířit fámy.

S čajem pak koluji střídavě mezi oběma kupé, je třeba zmínit, že je to poprvé, co jsem vařil ve vlaku, čímž je tato situace trochu vyjímečná. Potom sedím v kupé s Eliškou, Planoucí Růží, Sněhovou Lilií a Veselým Balónkem, ostatní podřimují vedle. Planoucí Růže mimo jiné říká, že když šli teď ve vlaku za námi, ptala se ostatních, jestli jdou ještě za Uragánem, ta matfyzačka z tolikrát zmíněné pětice říkala, že neví přesně, koho míní Uragánem, jde-li však o toho kombinatorika, který vysvětloval Koubkovi kytičkový algoritmus, tak ano. Spíš tím ale myslela Šedého Vlka, protože sám netuším, kterému algoritmu se přezdívá kytičkový, zatímco když se na to pak zeptám Šedého Vlka, tak ten ví, oč jde. On to však prý neříkal Koubkovi, ale Kratochvílovi, tak nakonec kdo ví, za kým vlastně šli.

Sněhová Lilie projevuje přání hrát karty, jenže svoje včera někam zašantročila, a tak musíme počkat, až se Šedý Vlk probere alespoň natolik, aby mohl hrábnout do jedné z mnoha svých kapes a podat mi své.

molu, u kterého zastavují lodě, zahnali nějací turisté do vody zmiji, což Divokou Orchidej a Planoucí Růži vyleká. Prádlo sušíme na pláži na karimatkách a holky na větvích okolních stromů. Mají totiž zábrany vyložit si prádlo na pláž. Ale stejně to nestihne uschnout. Od čtyř už vyhlížíme loď, přijede však až v půl páté. Je to sice jiná loď, než ta, kterou jsme přijeli, ale zřejmě s ní jet máme, protože to na nás zavolal nějaký pán. I zpáteční trasa je dost dlouhá, kormidelník s námi objíždí ještě kus jezera až k Vranjině, kde na chvíli zajíždí i do části za mostem vedoucím přes jeden cíp jezera.

Ve Virpazaru jsme tedy asi v půl šesté. Po vylodění zaplatíme kormidelníkovi 5€ za osobu, jak nás o to nahoře požádal ten pán, s nímž jsme vše dohadovali, a vyrazíme směrem k náměstíčku. Sněhová Lilie, Planoucí Růže, Veselý Balónek jdou hodit pohledy a Sněhová Lilie navíc zjistit, jestli přece jen nemají na poště ještě otevřeno, protože potřebuje známky. Bohužel už mají zavřeno. Pak už míříme k hotelu Pelikán, abychom ochutnali místní rybu. Nejprve obhlížíme ceny na jídelním lístku. Nejlevnější ryba, třísetgramová porce Skadarského kapra stojí 8€, pstruh přijde na 9€ a nejdražší úhoř na 10€. Saláty i přílohy stojí kolem dvou eur, i když nejběžnější je chleba, který stojí mnohem méně. Pivo stojí 1,30€. Chvíli diskutujeme o tom, jestli půjdeme dovnitř, neboť ceny, jak vidno, nejsou z nejnižších. Nakonec převládne názor, že i tak bychom chtěli místní jídlo okusit, jen Planoucí Růže s Veselým Balónkem si nic nedají a Eliška si dá jen salát, protože nejí ani ryby.

Jdeme tedy na zahrádku, můžeme si srazit dva stoly, a tak sedíme pěkně pohromadě. Nejprve si objednáváme piva, pak jídla. Část z nás si chtěla dát úhoře, ale toho zrovna nemají, a tak si dáme většinou kapra, jen Sněhová Lilie pstruha. Na jídlo nemusíme čekat nijak dlouho a je k němu spousta chleba, mezi jinými i kukuřičný, který vypadá jako bábovka. Kapr i pstruh jsou upečení na roštu a všechno je to moc dobré. Donesli nám k tomu ještě dvě misky bramborového salátu, který nám potom neúčtují. Šopský salát, který jsme si objednali já s Eliškou, se mi zdá trochu divný, protože v něm chybí paprika a místo ní je v něm cibule. Planoucí Růže s Veselým Balónkem se mezitím jdou občerstvit do blízkého obchodu. Divoká Orchidej si tukem od ryby potřísnila sukni, a šla shánět jar, aby to dostala dolů. Paní Pelikánová jí to však sama ochotně vyčistila. Po jídle jsme ještě dostali talířek s kusem melounu, ostružinami a slívou. Donesli to i Planoucí Růži a Veselému Balónkovi, kteří se ještě nevrátili. Konečně přišel čas, abychom napsali pohledy pro Luční Kobylku a Velkého Grizzzlyho, píšeme jim každý jeden verš básničky, uvedu je postupně, spolu s obsahem jiných pohledů, jako předěly mezi některé dny.

Každá z holek pak na závěr dostane igelitový sáček s lipovými květy

k vidění několik dalších zajímavostí. V nejvzdálenějším místě cesty se loď zastavuje. Jedna výprava, která jede na téže lodi, je zřejmě německá a má i německého průvodce, jehož komentář nám pak Nefritový Skřítek překládá. Toto místo je třeba nejhlubším na celém jezeře. V zimě tu nezamrzá voda, a tak se sem stahují kromě ryb i rybáři. Jenom se potom dohadujeme, jak sem jezdí, když je na jezeře led. Kdosi navrhuje, že mají třeba vznášedla.

Další zajímavostí je bývalá rybářská osada, která se skládá z několika trosek kamenných domů ve skalnatém svahu. Lidé se tu prý kdysi živili jen rybolovem, něco takového by se koneckonců od rybářské osady dalo čekat. Navíc se tu prý natáčelo několik záběrů z Pokladu na Stříbrném jezeře. Zdá se mi vůbec, že podle mínění domorodců se po všech místech v okolí procházeli Vinnetou s Old Shatterhandem. I na Šedého Vlka celá krajina působí velice westernovým dojmem. Těsně před zastavením na pláži s námi ještě loď obkrouží ostrůvek s rozpadlou pevnůstkou. Zde prý kdysi bylo vězení, z nějž přes padesát let nikdo neutekl. Potom se to několika lidem podařilo, a tak vězení přesunuli jinam. Mimo jiné nám Nefritový Skřítek překládá i to, jak vzniklo toto jezero. Prý se tu stékaly dvě velké řeky, které se rozlévaly a rozlévaly a rozlévaly, až se rozlily tolik, že z nich vzniklo Skadarské jezero, je proto docela mělké a má placaté dno.

Pláž je nevelká a pokrytá malými kamínky, stejně jako ty mořské na pobřeží. Je tu dost lidí a jedna velká loď. Nad pláží nijak překvapivě nachází restaurace, z které však používáme jen záchody. Mají tu sice ryby, které nevypadají ani nevoní špatně, ale my máme v plánu navštívit ve Virpazaru hotel Pelikán, který nám doporučuje průvodce i deníčky z internetu. Naše loď zanedlouho nabere část lidí, které přivezla s námi, a odjede pryč s tím, že nás tu opět vyzvedne asi za tři hodiny, tedy ve čtyři, což nám pak ještě po odjezdu lodi potvrzuje nějaký kluk. Batohy skládáme na betonové plošince u horního okraje pláže. Převléknu se a jdu se namočit, kupodivu jediný, protože ostatní se raději nejprve nasvačí. Voda je pěkně čistá a má tu správnou teplotu.

Potom jdeme prát. Sněhová Lilie prý našla za rohem zátoku, na kterou není odtud ani z restaurace vidět, a tak jdeme tam, abychom snad někoho neprovokovali. Popisuje mi sice cestu, ale její pěšinu pod restaurací nemohu najít, protože pojem *pod restaurací* má zřejmě pro každého z nás jiný význam. Nakonec tam tedy přeskáču po kamenech při břehu, což není nic moc, ale jde to. S praním se tu postupně vystřídáme všichni. Cestou sem vidím skočit do vody žábu a voda je tak průhledná, že ji pak vidím i plavat. Při praní pak vidíme žab ještě několik a spoustu malých rybiček.

Potom se placatíme na pláži a občas se koupeme. Na betonovém

Potom mi z kapsy půjčí i nůž a při tom omylem nahrábne lžíci, člověk se skoro diví, k čemu potřebuju batoh. Poté, stejně jako ostatní vedle, opět usne. Sněhová Lilie na nás nejprve zkouší triviální kouzla a poté vymyslí Planoucí Růže hru, při níž nám ukazuje kruhový výřez lícové strany karty a my ostatní hádáme, o jakou kartu jde. Šedý Vlk má totiž karty ve zvláštní, ručně vyrobené, dřevěné krabičce, jejíž víčko právě obsahuje vhodný otvor s průhledem dovnitř. Moc se nám to nedaří, snad jen žaludové eso pozná každý.

Potom hrajeme závazky, ty se mi daří, potom už se ze střechy ozývá harašení a drát na boku už také zmizel. Asi jej vyměňují. Sněhová Lilie s Planoucí Růží se jdou podívat na konec vlaku, kam prý přijela lokomotiva, nevidí však nic, neboť za normálními vagóny jsou ještě dva plné aut. Nejspíš ale muselo jít o servisní lokomotivu na natahování drátů, kterou sem přijeli údržbáři. Pořád se nic neděje, a tak si se Sněhovou Lilií vaříme v chodbičce fazolovou polévku. Pán, který tu s námi trpělivě seděl u okna a pokukoval přitom zvědavě po kartách, snaže se nejspíš uhodnout pravidla, nám pak ukáže na stoleček, zvedne se a opustí kupé, abychom měli místo na jídlo.

Mezi tím vším rozvíjíme teorie, podle nichž už není nic jiného než tento tunel. Odteď už tu budeme trávit všechny zbylé dny, mít tu děti, mimochodem, před chvílí prošla po chodbičce jedna velmi pěkná Američanka. Ty děti nám už ani nebudou věřit, že je nebo byl kdesi jiný svět, neuzavřený v těsnou klenbu tunelu. Ti silnější a bohatší z bývalých cestujících pak budou žít ve vlaku, zatímco ostatní se budou muset spokojit s životem mimo něj. Určitě se tu vyvinou různá náboženství, základními jejich pojmy pak budou například světlo, konec tunelu, směr, z nějž jsme sem přijeli a kterým se snad jednou vydáme na další cestu. Podle toho se budou různé sekty odlišovat a o tyto pojmy se budou až do krve hádat. Možná, že naši potomci budou schopni vidět ve tmě.

Je také možné, že za chvíli opravdu vyjedeme pryč, ale mezitím uběhne v okolním světě třeba sto let. To by bylo velice smutné, lidé, které známe, by tu už nebyli, neměli bychom, kde bydlet. To, co jsme se naučili v našem století, bylo by nám k ničemu a nejhorší by bylo, že bych nestihl obhajobu. Z našich úvah nás však vytrhne lokomotiva, která přece jen zatroubí, a tím vlije novou naději do našich žil. A což teprve tehdy, když po další chvíli zatroubí znovu a tentokrát se i rozjede vstříc tmě na konci tunelu! Vím, že se v podobných chvílích sluší psát vstříc světlu na konci tunelu, ale když ono se venku mezitím setmělo, vždyť ono už je, věřte tomu nebo ne, jedenáct hodin.

Ještě než zcela opustíme tunel, rád bych se podělil o jedno zajímavé pozorování, které jsme během nucené šestihodinové zastávky učinili. Nevšimli jsme si totiž, že by ve vlaku vládla nějaká nervozita, a to ani

u místních, ani u turistů. Dovedu si přitom představit, že stát se to u nás, za chvíli by se vynořil nějaký jedinec, který by se u vlakové čety dožadoval informací a toho, aby jej okamžitě dostali z tunelu ven, protože jinak si bude stěžovat. Jeho bratranec totiž pracuje na ministerstvu dopravy, chodí s ministrem na oběd, a to teprve uvidíte ten mazec. Zdá se, že turisté sem přijíždějí s vědomím, že takové věci koneckonců patří ke koloritu Černé Hory, domorodci pak potvrzují tento názor s tím, že jsou na takové situace zvyklí, protože se stávají celkem běžně. Jistá nervozita by se přitom dala očekávat již proto, že jsme stáli zrovna v tunelu, kde pochopitelně ani nebyl signál pro mobily, a tak nebylo lze žádným jednoduchým způsobem dát vědět, že někdo tvrdne v tunelu a zůstane tam ještě po nějaký čas. Takhle však vidíme, jak cestující podřimují, čtou si, nebo kouří v kuřárně u jídelního vozu, kde se také občerstvují.

Cestou potom podřimujeme, zatímco ve vedlejším kupé ostatní docela spí. Čeká nás ještě drobné zpestření v podobě doutnajícího podvozku vagónu před námi. Jde o jídelní vůz, jehož obsluha se jej v zastávkách snaží hasit přístrojem, ale neúspěšně, nemají na to dost času. Asi to byly brzdy. Dojedeme do Podgorice a pak už by se měl blížit Virpazar. Dohodli jsme se totiž, že se nejprve zkusíme zastavit u Skadarského jezera, k čemuž je Virpazar jistě nejlepší východisko. Ačkoli podle jízdního řádu v něm měl vlak zastavovat, strojvůdce nejspíš usoudil, že i bez toho máme dost velké zpoždění, a tak projede bez povšimnutí do tunelu, který odtud vede pod pohořím Rumija k moři. Zdá se tedy, že jsme se probouzeli a chystali zbytečně, i když Bar, do kterého tedy tak jako tak dojedeme, je již nedaleko, ale o tom zase až zítra.

most přes jakýsi přítok a pokračujeme dál. Cesta jde však do kopce, jezero není vidět a vypadá to, že Virpazar brzy končí. Zastavím se tedy a počkám, až si toho ostatní všimnou. Potom jim říkám, že mi přijde poněkud nesmyslné jít někam nazdařbůh, protože ani nevíme, kam se dá jít koupat a jestli náhodou všude okolo nejsou bažiny a rákosí. Ostatní uznávají mé argumenty a vracíme se opět směrem k náměstí s tím, že se zeptáme na ty lodičky ještě někoho jiného, jestli by to nebylo levnější, a také jestli se dá někde koupat. Cestou nás předjíždí pan Pelikán a také nám nabízí svezení na lodi za pět euro za osobu.

Nefritový Skřítek pak vyjednává, tentokrát prozměnu německy, u další restaurace. Dostává nejprve nabídku s projížďkou na lodi za 25€ za všechny a poté jídlem za speciální cenu. Nakonec i cenu jídla pán od restaurace upřesňuje na 100€ za všechny, šlo by pochopitelně o rybu. Nefritový Skřítek se ještě ptá na koupání, pláž tu prý však žádná není, a když se Nefritový Skřítek zmínil o praní, dostalo se mu nijak překvapivé odpovědi, že tady v jezeře nikdo nepere. Motal se tu ještě jeden člověk, který nám nabízel, že by nás odvezl na pláž, která je kus dál po pobřeží, příliš daleko, aby se k ní dalo dojít pěšky. Nabízí nám to hned několikrát. Nakonec upřesňuje, že by šlo nejprve o hodinovou projížďku po jezeře, potom by nás vysadili na pláži a přijeli by pro nás opět podle toho, jak bychom chtěli. Jeho cena je sice 5€ jako u Pelikánů, ale ti nám nenabídli plážování.

Před odjezdem si ještě jdeme v rychlosti koupit nějaké pečivo – – nezbytný burek a něco sladkého – do blízké pekárny a trochu ovoce. Všechno za mě vyřizuje Sněhová Lilie, zatímco hlídám u kašny batohy. Ta paní, u které pak kupovala ovoce, byla prý nějaká divná a do pytlíků strkala samé zmetky. V pekárně prozměnu neměli nic vystaveného a Sněhová Lilie si musela o všechno říkat. Veselý Balónek s Planoucí Růží ještě rychle běží pro známky, pošty tu totiž mají jen do půl třetí a známky se jinde sehnat nedají. Jsme domluveni, že na nás ten člověk mávne asi za deset minut, kdy bude čas nastupovat. Když se opět všichni shledáme, jdeme pomalu k lodi. Musíme k ní sejít dolů na betonové přístaviště, místo posledních dvou schodů jsou přitom dva různě velké barely, naplněné něčím těžkým, snad hlínou či betonem.

Na loď kromě nás nastupuje spousta dalších lidí, a tak jsme nakonec na palubě poněkud namačkaní. Ten člověk, který to s námi všechno dohadoval, s námi nejede a loď bude řídit někdo jiný. Nejprve musíme vyjet tím přítokem či kanálem, na jezero. Při jeho březích roste rákosí, lekníny a několik vrbiček. Sedím vzadu na bortu, odkud je docela pěkný výhled a i fotit se odtud dá pěkně. Se mnou tu sedí ještě Tichý Půlměsíc a Šedý Vlk. Cesta trvá dlouho a k focení toho zase tolik není, a tak stihnu sníst i burek. Kromě rybáře na protáhlé malé loďce je tu

Ráno nás budí vedro, přestože k ránu mi bylo pro padlou rosu celkem chladno. Teď se však musím přesunout do stínu stanu, neboť na sluníčku už není ležení příliš pohodlné. Mimo tepla nás nenechá dospat ani hlasité hýkání osla, pasoucího se opodál. Pomalu tedy vstáváme a snídáme, nejraději bych naši obvyklou kaši snědl na sluníčku, protože u nás si člověk poslední dobou neužije skutečně teplého počasí ani v létě, ale Sněhová Lilie trvá na tom, abychom se přesunuli za roh do stínu, kde jsou i ostatní. Tam, kde v Americe bydlí, mají totiž v létě podobné teploty běžně a jí jsou spíš nepohodlné. Balíme se hrozně dlouho a odcházíme když už je fakt vedro, někdy před polednem. Při tom zjišťuji, že křenová pomazánka, kterou mám z Prahy, je nafouklá a podle toho soudím, že i zkažená. Dám ji tedy Nefritovému Skřítkovi, aby si ji mohl prásknout. Měl bych ještě zmínit, že Šedý Vlk, přišed z krátké procházky za křoví, hlásil, že o kus dál viděl asi metrovou velkou zmiji, což Divokou Orchidej úplně vyděsilo.

Do Virpazaru to není daleko, za chvíli jsme u odbočky doprava se směrovkou k hotelu Pelikán. Procházíme kolem tohoto hotelu, protože stojí hned na začátku obce, při tom mi hned nějaká paní vnutí prospekt, z kterého lze vyčíst, že je tu pěkně, dá se tu jezdit na lodičkách a podobné informace. Paní k tomu dodává, že za rohem jsou informace, prý i v češtině. Za hotelem projdeme náměstíčkem a pokračujeme jako k jezeru, když na nás Nefritový Skřítek zavolá, že jsme minuli kašnu s vodou. Vracíme se proto do centra náměstíčka a na chvilku se u kašny zastavujeme. Nabíráme vodu a dojídám tu svůj poslední fík, Sněhová Lilie ho už už chtěla vyhodit, protože se už začal patlat, ale to by mi přišlo škoda.

Přitom se dohadujeme, co teď vlastně budeme dělat. Nejraději bych se nejprve svezl na lodičce a pak bych našel nějaké místo u jezera a vykoupal se a vypral. I ostatní se nakonec k mému pohledu na věc přiklánějí. Jdu tedy vyzvědět do turistické agentury u hotelu Pelikán, na kolik by takový výlet na lodičkách přišel. Slečna za pultem mne odvede kamsi dozadu, kde to vypadá, jakoby šlo o soukromý obývací pokoj pana Pelikána. Volá nejprve na starší paní, snad paní Pelikánovou. Ta se potom zanoří ještě hlouběji do nitra hotelu, aby se zanedlouho opět vynořila s pánem v červeném tričku. Nejprve s ním zkouším mluvit česky, rychle mi však sám navrhne angličtinu, což je asi jednodušší. Podle něj by nás to stálo 5€ na osobu za hodinovou vyjížďku.

Jdu zpět za ostatními, kterým se však pět euro zdá trochu moc. Nefritový Skřítek navíc poznamenává, že jsme se tu vlastně ještě nerozhlédli, a navrhuje, abychom se nejprve prošli, zjistili, jaké je tu okolí, a pak se uvidí. Jdeme tedy po jediné ulici směrem k jezeru. Překročíme

V Baru jsme byli nakonec v jednu ráno, hned ve vlaku se nás ptá jeden průvodčí, jestli nechceme ubytovaní za 4€, což odmítáme, protože chceme hledat kemp, a to pokud možno u moře. U druhých Čechů měl však úspěch, alespoň částečný, neboť do auta s ním nakonec nastoupí jen tři, matfyzácký pár a ta slečna, která nepatřila k nikomu. My jsme po vystoupení trochu bezradní, nabíráme u kohoutku vodu a potom jdeme před nádraží, ptám se policisty, neví-li, kde bychom kemp našli, ale nic neví. Pak se ptá Tichý Půlměsíc taxikáře, který mu sice ukáže směr, ale současně dodá, že kempy jsou už dlouho dopředu plné a museli bychom mít rezervaci. Je tu mimochodem tepleji, než u hor, ale čekal jsem přece trochu větší vedro.

Jdeme přesto naznačeným směrem, až se na jedné křižovatce zastavíme a přemýšlíme, co dál. Do kempu se nám už tolik nechce, nevíme totiž, jestli se do něj vejdeme, a vlastně ani, kde jej hledat. Šedý Vlk by šel přespat na pláž, jenže hledat tu pláž bez lidí by byl asi poněkud tvrdý oříšek, i kdyby na ní nebyli nyní v noci, nejspíš by nás brzy vzbudili. Potom navrhuje Šedý Vlk, abychom zamířili k přístavu, kolem něj by snad mohly být travnaté plochy. Za silnicí je křoví, ale tam to podle Nefritového Skřítka není příliš nadějné. V dálce jsou kopce, které Planoucí Růži připadají spíš jako haldy a jsou podle ní tak sto metrů od nás. S tím však nemohu souhlasit, protože si myslím, že jde o zalesněné kopce, trochu vzdálenější a větší. Nefritový Skřítek utne nakonec naše disputace návrhem, abychom k nim prostě vyrazili. Jsou-li to blízké haldy, budeme u nich rychle, a jde-li o zalesněné kopce, budeme mít alespoň místo na spaní.

Jediné, z čeho pak máme obavy, míříce k nim, je, aby nebyly místo stromů porostlé neprůchodným středomořským křovím. Jdeme cestou mezi křovím za silnicí, zanedlouho dojdeme na skládku sutě a rumu. Chvíli po ní chodíme, kopce se sice trochu přiblížily, ale asi nám nezbyde nic jiného, než se vrátit na silnici a jít po nějaké cestě. Planoucí Růži stále připadá, že jde o haldy, mě stále víc, že kopce se stromy. Nakonec Planoucí Růže tvrdí, že jde o křoví a chce se klidně vsadit. Nevsadíme se, prostě se ráno uvidí. Rumištěm však téměř nelze projít, po jednom neúspěšném pokusu nechávám ostatní čekat a jdu se podívat směrem k nedalekým barákům. Projdu kousek nepříliš dobrým terénem až dojdu k fotbalovému hřišti porostlému vysokou travou a s dřevěnými polozbořenými brankami.

Nakonec tedy končíme tady. K domům je to ještě kousek a jako plocha pro stany je to tu zcela ideální. Kdyby to snad někomu vadilo, vyhodí nás až ráno. Stany stavíme proto, aby uschly, a také se nám zdá, že uvnitř bude více klidu. Jen Šedý Vlk střechu nestaví.

Ráno nás probouzí horko a dá se říci, že na to, abych mohl tuto větu napsat do deníčku, jsem se opravdu těšil. Všude kolem roste spousta levandule, kterou budeme potkávat po celou dobu pobytu na pobřeží. Vstanu dřív než Sněhová Lilie, které se pak nelíbí, jak razantně lezu pro něco do stanu a budím ji tím. Dělám snídani, kaši, vstáváme dosti pomalu, kolem nás už prošlo několik lidí po pěšině, které jsme si včera ve tmě opravdu nevšimli. Někteří se ptají, odkud jsme, jiným je to jedno. Řada kolemjdoucích zřejmě míří na pláž. Nefritový Skřítek, Tichý Půlměsíc a Divoká Orchidej jdou do pekárny pro něco dobrého, kolem té pekárny jsme včera prošli a už tehdy zavoněla nám velice lákavě do vyhládlých nosů. Donesli pak něco s mákem a něco s nutellou, i pro nás, protože jsme si to u nich objednali. Planoucí Růže s Veselým Balónkem pak jdou ještě do krámu.

Pomalu se zvedáme a vyrážíme na pláž. Nejprve jdeme po zmíněné pěšině, navážeme silnicí. Cestou vidíme spoustu cypřišů a palem, s jednou se nechávám fotit, protože to je poprvé, co je takhle vidím. Na jednom místě vidíme kozy pasoucí se před jakýmsi hotelem, což si samozřejmě fotím. Fotí si to i Tichý Půlměsíc, ten však chvilku váhá, má-li tak učinit, když jsem to už vyfotil já. Pláž je pokrytá mnoha oblázky a není kupodivu ani tolik přeplněná. Jsou tu i sprchy a tobogán, který ústí do prázdného oprýskaného bazénku.

Leháme si na sluníčko a postupně se koupeme. U břehu je voda dost špinavá, ale Nefritový Skřítek pak přijde s tím, že opodál je čistá i u břehu. Na podruhé proto jdeme tam a je to fakt lepší. Mezitím hledáme kamínky a potom jdeme pro zmrzlinu, mají točenou za 80 centů, základem je vanilková a na ní pak člověk může dostat různé polevy. Ke každé navíc dostaneme kupón a za pět takových kupónů je pak další zmrzlina. Oficiálně tedy za šest, ale projde to i s pěti, což máme vyzkoušeno dokonce dvakrát. Nakonec využijeme sprchy, v níž si i umyjeme hlavy a pak už pomalu vyrazíme dál, dalším bodem programu by měla být návštěva Starého Baru.

Nejprve míříme do centra, cestou si sbírám cypřišové šišky, pokud možno se semínky. Podle rady jedné pouliční prodavačky jsme došli na prostorné náměstí, kde se na chvíli zastavíme. Divoká Orchidej s Tichým Půlměsícem se jdou podívat k stánkům opodál po toaletním papíru, potom jdou pro něco Šedý Vlk i ostatní. Nakonec se z toho stane přestávka, batohy skládáme u kašny a doplňujeme vodu, vidím odtud směrovky k informacím, a tak tím směrem vyrazím. Rychle probíhám ulicí, ale informace nikde, chtěl jsem v nich získat nějakou mapu nebo alespoň popis cesty do Starého Baru, protože ten je kus dál od města a má mapa pobřeží ani průvodce mi nepřijdou jako dostačující vodítko. Chvíli trvá, než se opět sejdeme, když se vrátím zpět, zjistím, že Šedý

aut. Jdeme tedy raději po té odbočce, i když se tak neřídíme úplně radami české skupinky ze Starého Baru. Vlevo nad cestou vidíme občas dům, vpravo zanedlouho začnou louky. Na jedné z nich nakonec končíme, je rozvrtaná podivnými norami, snad od myší či podobné havěti. Šedý Vlk se jde přece jenom podívat na vedlejší louku, kam není podle něj tolik vidět. Přesuneme se tam, abychom zjistili, že svítící dům nad cestou je odtud vidět mnohem lépe, ale když se utáboříme těsně u řady křoví, není to tak hrozné.

Sněhová Lilie chce stejně spát pod širákem, tak asi budu taky spát venku, nakonec se přidá Planoucí Růže, Veselý Balónek i Eliška. Šedý Vlk zůstane pod střechou a ostatní ve stanech. I my si stan stejně stavíme, abychom si do něj uložili batohy. Večer pak strávíme společensky venku. Otvíráme víno a brambůrky, které jsem Sněhové Lilii koupil, když jsem si šel pro pivo, poprosila mne tehdy, abych jí přinesl to, co mě trkne. Víno má pivní uzávěr, což nás trochu překvapilo, na první pohled to nebylo poznat, protože byl něčím polepený. Je hrozně hnusné a odporně kyselé, co by taky člověk chtěl v Černé Hoře za 1,95€. Divoká Orchidej s Tichým Půlměsícem koupili ještě jedno stejné značky, které jsme se proto rozhodli svařit. Šedý Vlk na to má totiž všechny potřebné přísady kromě cukru, který můžeme dodat my, i když jen hroznový. Brambůrky jsou naproti tomu dobré a na obalu je píšou jako čipsy, což vypadá legračně. Zdá se, že to přepsali do azbuky a pak zpět do latinky, jako spoustu jiných nápisů podobného druhu.

Půjčuji Šedému Vlkovi i ešus, protože jeho není dost čistý. Svařené je to víno o něco lepší, podle ostatních je již poživatelné, podle mě stále nikoli. Nefritový Skřítek nám pak vypráví pohádku o pejskovi, časem však vyšlo najevo, že šlo prostě o vyprávění o jejich pejskovi. Potom už jdeme spát, je krásně jasno. Koukáme po souhvězdích, ale jako obvykle jich nikdo z nás mnoho nepozná.

k fotbalovému hřišti, z nějž jsme ráno vyšli. Když ještě jednou procházíme kolem taxikáře, uzavírá svou nabídku neúspěšnými pěti eury novou cestou, tedy tunelem.

Planoucí Růže, Veselý Balónek a Šedý Vlk jdou ještě do krámu, my projdeme mezi domy a zastavujeme se za nimi u lavičky nedaleko hřiště, hromady sena, kompostu a plotu od zahrádky. Sedáme si a rozkládáme věci na vaření. Z domku opodál vylezl starší pár domorodců. Přicházejí za námi mimo jiné proto, aby nám nabídli hadici s vodou a posléze okurku. Kromě toho se samozřejmě ptají, odkud jsme. Šedý Vlk a Veselý Balónek si přinesli piva, což je velice inspirující. Planoucí Růže s Veselým Balónkem navíc přinesli pro všechny meloun. Nestihl jsem jej v tom shonu bohužel ochutnat, ale prý nebyl příliš dobrý. Sněhová Lilie chce zapálit vařič svým zapalovačem, protože jí zase chvilku funguje a hoří, a nechce mi tak dovolit vyzkoušet můj nový, pěkně žlutý. Nechám ji tedy dělat omáčku na špagety a běžím si mezitím pro pivo. Stojí mě devadesát centů, i když padesát z toho tvoří záloha. Láhev by tedy mělo být lze vrátit, ale k tomu bych potřeboval účet, a ten jsem nedostal.

Omáčka, tedy cibule na oleji, klobása, paprika, kečup, dobromysl a sýr, je společně se špagetami úplně výborná. Mezitím za námi občas přijde malý kluk, vedoucí za ruku svého tatínka, a zvědavě po nás pokukuje. Tatínek jej vždy po chvíli odvede. Zřejmě jsme na kluka velice zapůsobili, třeba bude jednou jezdit jako my po světě, nebo bude alespoň takovým cestovatelům dávat okurky. Asi v devět se zvedneme a jdeme na vlak. Veselý Balónek cestou vrací lahve, tu mojí neúspěšně, protože nemám účet. Kupujeme lístek, stojí 2,16€ na osobu, máme skupinovou slevu asi dvacet procent. Jedeme rychlíkem, ale tenhle by podle mínění několika místních železničářů ve Virpazaru stavět měl na rozdíl od toho, kterým jsme sem přijeli. Nejprve hledáme místa a rozlézáme se po třech kupé. Vedle přistoupili nějací Češi, kteří jedou až do Bělehradu, mají úplně divné řeči o okolí a vedou je tak nahlas, jakoby jim nikdo nerozuměl. V kupé je s námi jeden pán, který nám říká, že pojede do Čech, do Prahy a do Piešťan, diví se při tom, že nejsou v Moravsku[5]. U Skadarského jezera je prý spousta komárů.

Za Sutomore se raději opět vyhrneme do uličky a cpeme se pomalu ke dveřím, za velkým tunelem pod horami budeme vystupovat. Dveře na druhé straně vagónu nelze podle upozornění průvodčích otevřít, musíme tedy přejít do dalšího vagónu. Ve Virpazaru opravdu vlak staví, a tak můžeme vystoupit do tmy a pomalu se rozejít směrem k jezeru. Vodu tu bohužel nemají, snad nám vystačí, co máme. Kousek za vesničkou u nádraží vidíme odbočku vlevo z hlavní silnice, po níž jezdí i teď hodně

[5] To je ale pěkný termín, že? Kam se hrabe Česko, myslím, že tohoto označení by se měli moravští patrioti přidržet ...

Vlk s Eliškou zmizeli v blízké samoobsluze a dělají si větší nákup, to už tu trvdneme docela dlouho.

Na cestu se jdu zeptat do blízké trafiky. Prodavač mi radí, abychom šli u prvních semaforů vlevo, u druhých vpravo a nakonec zase vlevo. Když se vrátí Šedý Vlk s Eliškou a sbalí si nákup, můžeme vyrazit. Brzy narazíme na silniční značení a podle něj cestu ke Starému Baru najdeme již snadno. Z toho náměstí jsou to nakonec tak tři kilometry. Překročíme železnici a potom jdeme kolem domů, které snad už patří do další vesnice a ne přímo do Baru. Nefritový Skřítek cestou navrhuje, abychom se naobědvali, to jsme na sebe zrovna čekali u kaple, poblíž níž stojí ve stínu lavičky. Jenže to už nemůže být daleko, a přijde mi lepší dojít až tam a pak se teprve najíst. I ostatní jsou nakonec pro, a opravdu, k bráně už je to sotva kilometr. Po celou cestu nahoru se nám otvírají krásné výhledy na celé plantáže olivovníků, musím si udělat několik fotek, protože olivovník vidím prvně. Dole jsme už viděli fíkovníky a nedaleko nádraží si někdo pěstoval i kiwi. Vstup do areálu je na kopci nad vesnicí. Jde se k němu ulicí s obchody, i ta vypadá pěkně starobyle, dojem kazí jen skleněné výlohy kavárny a podobné detaily. Závěrečný prudký výstup je zdoben lampami historizujícího stylu a dlažebními kostkami, tak hladkými, že za deště bych se snad bál uklouznutí.

U vstupu je mezi zdmi pod stromy příjemný chládek. Už z dálky vypadaly zříceniny hezky a i z blízka jsou zajímavé, vstup stojí jen jedno euro, což není na místní poměry mnoho. Peníze vybírá pán, který tu i po půl euru prodává pohledy, známky však mají jen na poště. Skládáme si batohy naproti jeho budce, pán je prý ohlídá, jen peníze ať si vezmeme, že za ně neručí. Kousek za vchodem si sedáme na zídku a obědváme. My se Sněhovou Lilií jíme chleba s taveňákem, já navíc s provensálskou pomazánkou. Divoká Orchidej, Tichý Půlměsíc a Nefritový Skřítek tu práskají nafouklou fazolovou pomazánku, ta už asi nebude zdravá. Kromě toho píšeme pár pohledů. Chceme napsat i Velkému Grizzzlymu a Luční Kobylce, ale schází nám k tomu inspirace.

Nakonec tu strávíme asi hodinu a půl, než se jdeme projít, Eliška tak učinila už před drahnou dobou. Nejprve se podíváme do blízkého baráčku dole, kde je výstavka a informace. Není to tam však nijak zvlášť zajímavé. Město samo je naproti tomu docela pěkné, podle zbytků stěn je vidět, kde byly domy, pár z nich, jako třeba hodinová věž nebo kostelík, je opravených. V citadele se dá vylézt nahoru a rozhlédnout se do kraje na domky, olivovníkové sady, skály, na zbytky akvaduktu opodál. Dole v citadele je studna, u níž se opět potkám se Sněhovou Lilií, Planoucí Růží a Veselým Balónkem. Sněhová Lilie mě upozorňuje, že bych ze studny neměl pít, protože ona do ní plivla. Trochu mě to zarazí, neboť nechápu, proč plivala do studny, prý chtěli zjistit, jak je hluboká.

Hluboká je velice a napít bych se z ní nedokázal v žádném případě.

Asi po půl hodině jdu opět zpátky ke vstupu, kde potkávám Elišku a Nefritového Skřítka, který nám oznámil, že objevil záchod, je prý hned vedle v amfiteátru. Podle toho, jak jej později popíše, zdá se, že by spíš mohlo jít o soukromý záchod, protože je tam prý jen jeden, umyvadlo, mýdlo a i sprcha. Tomu soukromému by to spíše odpovídalo i proto, že pán u vchodu nám na náš dotaz řekl, že tu nic podobného není. Vodu si tedy nabíráme u vstupu, kde je kohoutek a voda v něm prý je výborná. Potkáváme při tom skupinu Čechů, kteří přišli pěšky přes hory od Skadarského jezera. Prý se nechali od pana Pelikána dovézt přes jezero k místu vhodnému jako východiště. Před tím už jim ukázal místo na spaní, což nás zajímá. Od nádraží máme jít k Virpazaru, asi po třech stech metrech máme zahnout vlevo na cestu, která vede podle těch louček. U Skadarského jezera viděli i zmiji, což Divokou Orchidej úplně vyděsí, protože trpí jistou serpentofobií. Pokud jste snad nepochopili, proč šla tato skupina od Skadarského jezera do Baru pěšky, neptejte se po důvodech nikoho z nás, protože my je také neznáme. Shodli jsme se na tom, že je to podle nás úplně praštěný nápad, jehož realizace ani nestojí za to. Místo dvou dní, které cestou v tom horku strávili, přičemž to měli delší o bloudění prvního dne, bychom se raději prošli po horách ve vnitrozemí, které jsou hezčí a není v nich takové teplo.

Jdeme opět dolů do obce, hned za vchodem vidíme u stánku prodávat olivový olej v pet lahvích, nic jiného to asi nebude. Dole se ještě stavujeme v krámu. Kupujeme se Sněhovou Lilií jen víno, nejlevnější Vranac na ochutnání, zapalovač, nutellu a chleba. Před obchodem potom u jednoho pána kupujeme pár čerstvých fíků. Ještě jsem je totiž nejedl, jsou zvenku zelené a zevnitř červené. Jí se prý jen vnitřek, který je moc dobrý a sladký, ale bohužel se od nich člověk hrozně zapatlá. Asi sedm minut před šestou přijde Nefritový Skřítek s tím, že v šest jede autobus do Baru, stojí jedno euro, což bychom klidně zaplatili, abychom nemuseli absolvovat tu cestu opět pěšky. Honem popadneme věci a spěcháme na zastávku, jsme tu sice asi pět minut před šestou, ale zdá se, že autobus je už pryč. Slyšeli jsme sice, že autobusy tu jsou občas ještě přesnější než přesné, ale takhle nás to trochu překvapilo. Hodiny na hodinové věži jdou o čtvrt hodiny napřed, což by mohlo leccos vysvětlit.

Nezbývá nám tedy, než si nadhodit batohy, v mém případě i igelitky s nákupem, a vyrazit pěšky, protože další autobus má jet až za hodinu a tak dlouho snad ani dolů nepůjdeme. Cesta dolů je celkem nezáživná, navíc se mi postupně protrhávají igelitky a musím tedy nakonec to víno donést v ruce. Na nádraží skládáme batohy a dohadujeme se, kterým vlakem později pojedeme do Bělehradu a jestli budeme chtít lehátka.

Pojedeme z Mojkovce něco před půlnocí a v ideálním případě pojedeme šest hodin, což není tolik. Nakonec se přece rozhodneme, že lehátka chtít budeme.

Jdeme to tedy s Šedým Vlkem a Tichým Půlměsícem k pokladnám vyřídit. Šedý Vlk nás však zanedlouho opustil s tím, že to zvládneme i ve dvou. Nejprve jdeme k okénku, kde je nápis rezervace, začnu mluvit o lehátkách, ale paní mne hned odbyde poukazem na druhé okénko. Chvíli na to s Tichým Půlměsícem nechápavě koukáme, pak si teprve všimneme, že na druhém okénku je skutečně uvedeno, že lehátka se rezervují zde. Pomalou česko–srbskou konverzací zjišťujeme, že lehátka z Mojkovce koupit nejde, jen z Baru, ale koupíme-li je v Baru a přistoupíme v Mojkovci, měla by být i pro nás volná. Posléze však zjišťujeme, že lehátka jsou pro oba vlaky, které jsme brali v úvahu, tedy s odjezdy v půl desáté a v půl jedenácté večer, už docela vyprodána. Mohli bychom si snad koupit lehátka na vlak opouštějící Bar v 19:40, který je potom v Novém Bělehradu po třetí ráno, což nám ale přijde docela k ničemu, protože to bychom se na těch lehátkách stejně nevyspali a nevím, co bychom dělali v Bělehradu ve tři ráno.

Mezitím za námi opět přichází Šedý Vlk s informací, že ten vlak, který stojí u nástupiště, jede mimo jiné do Virpazaru, kam ještě dnes míříme. Jízdní řád jej sice neuvádí, ale to asi nebude v místních poměrech problém, protože nejspíš půjde o zpožděný vlak. Bohužel však než stihneme vyřídit rezervace, tak nám samozřejmě ujede. Rozhodujeme se nakonec s Tichým Půlměsícem koupit rezervace na vlak, který jede z Baru ve 21:30, ten by měl v Mojkovci být čtvrt hodiny před půlnocí, v Bělehradě potom v 5:43, připočítáme-li k tomu místní zpoždění, bude to tak akorát. Musíme se tedy opět vrátit k prvnímu okénku, místenky sice máme z Baru, ale kdybychom měli v Mojkovci volná lehátka, snad nám uvolní i rezervovaná místa.

U jiného okénka venku zjišťujeme, kdy jede další vlak do Virpazaru, dozvídáme se, že opravdu jede až v půl desáté, informátor nám přitom vypíše všechny vlaky od rána do večera, což bychom ani nepotřebovali. Protože je teprve sedm, chceme ještě zkusit autobus, míříme proto na autobusovou stanici. Cestou se nás samozřejmě pokoušejí odchytit taxikáři a vnutit nám své služby. My je zatím odháníme, ale poté, co u pokladen zjistím, že autobus už dnes do Virpazaru nejede, vrátíme se k nim. S jedním řidičem minibusu se chvíli dohadujeme, nejprve nabízí odvoz za 7€ na osobu. Když váháme, protože nám to připadá drahé, sleví postupně na 5€ s tím, že by jel delší starou cestou, která nevede tunelem. To už jsme se ale rozhodli jít si něco uvařit a pak jet vlakem. On sice tvrdí, že vlak nás stejně přijde na 4€, ale to mu moc nevěříme. Jdeme nejprve jako k nádraží, ale pak si to rozmyslíme a vydáme se

připravují si na ohni čaj. Po jídle se všichni kamsi rozprchnou, Tichý Půlměsíc s Divokou Orchidejí pro vodu, Šedý Vlk a Eliška si odnášejí věci do chaty. Když se Šedý Vlk opět vynoří, hlásí, že ti dva Srbové zítra brzy ráno odejdou a jeho, jako člena nejdéle zde setrvávající skupiny, pověřili tím, aby ráno pomáhal bačovi nahánět ovce na dojení. Jde jen o to, trdlovat asi půl až celou hodinu u ohrady a pohánět ovce k východu z ní. Doteď to dělali právě ti Srbové. Kromě toho sem přijeli čtyři Izraelci, kteří ale zase brzy odejdou pryč. Nepočítali totiž s tím, že by tu mohla být taková zima. Holka a kluk od nich spí potom u bači, protože útulna je přeplněná a i tam spí někdo na zemi.

Bohužel, když se zase všichni sejdou k ohni, začíná pršet, mírný déšť se postupně mění v silnou průtrž mračen. Uklidíme se tedy do stanůl a pláštěnek, po vyčištění zubů postávám ještě u útulny a povídám si s Eliškou a Šedým Vlkem. Útulna je prý fakt přecpaná a kvalita nocování v ní je velice nízká. Stan se sice prohýbá, ale nakonec je to asi pohodlnější, jdu tedy do něj a píši deníček. Sněhová Lilie se věnuje téže činnosti, ale vzdá to dřív. Když přestane pršet, jdu si ještě odskočit a spát. V noci už moc neprší, o to větší je zima, marně přemýšlím, co bych si tak ještě oblékl, vzal jsem si totiž oblečení méně než obvykle, když jsem jel na jih. Vystačí mi opravdu tak tak. Tichý Půlměsíc má nominálně horší spacák, který patří jeho bratrovi, a ten jej často nevyužíval. Je na tom tedy dosti podobně. Alespoň, že Sněhová Lilie si nemůže spacák vynachválit, ačkoli včera už měla pocit, že by si mohla přiobléci svetr a možná i zatáhnout límec kolem krku, taková byla zima.

tedy zastavujeme na záchodcích. Sice zde vybírají půl eura vstupného, ale když řekneme, že chceme jen nabrat vodu, pustí nás bez placení. Už v Budvě jsem zjistil, že mi ve foťáku nefunguje expozimetr, a teď jsem si ještě všiml, že se k němu přidalo i počítadlo fotek, to je tedy pěkné. Procházíme potom starým městem, které vypadá opravdu pěkně. Vzhledem mi připomíná Benátky, což není nijak divné, protože od patnáctého až do konce osmnáctého století byl Kotor nejprve pod ochranou a poté i v držení Benátské republiky. Město si ale prohlédneme až zítra, dnes jen míříme ke vstupu do pevnosti, který je pod svahem na druhém kraji města. Musíme se zeptat několika lidí na cestu, abychom se neztratili v křivolakých uličkách.

Za vstup do pevnosti se sice platí jedno euro, ale když se Nefritový Skřítek, který jde první a platí za nás, zeptá, jestli bychom nahoře nemohli přespat, dozví se, že ano. Tichý Půlměsíc se zdržel focením, a tak jsme na něj a Divokou Orchidej ještě chvilku počkali, aby u vstupu věděli, že za ně už je zaplaceno. Vrchol pevnosti je 260 metrů nad mořem, zatímco její pata sotva pár metrů nad nulou, není proto divu, že se při stoupání trochu zapotíme. Zastavujeme se několikrát, nejprve na plošince s výhledem na město. Stoupnu si na schody nad ni, abych vyfotil ostatní s městem v pozadí. Hned potom mě napadne, že by bylo hezké, kdybychom byli na fotce všichni. Zkouším to na svůj foťák a samospoušť, ale má příliš krátkou prodlevu, a tak se tato fotka liší od té první jen tím, že se na ní všichni ostatní smějí tomu, jak jsem se marně pokoušel seběhnout po schodech za nimi, abychom byli na fotce všichni. Shora to viděli nějací turisté a nabídli se, že by nás vyfotili. Snažím se jim naznačit, že by stačilo natáhnout a cvaknout, ale asi to nepochopí a usoudí, že nemáme zájem. Tichý Půlměsíc jde proto nahoru se svým foťákem a když jim vysvětlí jak na to, vyfotí nás.

Pokračujeme vzhůru, ještě se zastavujeme na pěkné plošince, na níž bychom se i se stany pohodlně vešli, nejsem asi jediný, kdo by tu zůstal a nahoru se podíval jen nalehko, ale většina z ostatních chce jít až na vrchol. Z dálky se přitom pomalu blíží mraky, skoro bouřkové, které nás však naštěstí minou. Cestou vzhůru míjíme věž, Eliška se mě u ní ptá, jestli nemám baterku na vrchu. V podstatě ano, a tak můžu uvnitř Elišce posvítit, i když je tam od vchodu světla dost, jen je třeba se trochu rozkoukat. U stropu cosi piští, snad netopýři či kaloni. Nejsme si však jisti, jestli mohou vydávat slyšitelný zvuk.

To nám ještě zbývá kus vystoupat, celou cestu jsme za námahu odměňováni nádhernými výhledy na město a celou Boku Kotorskou. Nejkrásnější jsou pochopitelně shora, ale jinak je to tu dosti pos...é a pro nocleh tedy nevhodné. Proto si to tu jen prohlédneme a jdeme opět dolů na plošinku, o které jsme již uvažovali. My s Nefritovým Skřítkem

tam jdeme oklikou přes jinou plošinku, kam bychom se ale všichni nevešli, ačkoli výhled by odtud byl hezčí než z té jinak vyhlédnuté. Navíc bychom tu spali pod cypřiši a trochu stranou od hlavní výstupové cesty.

Scházíme se proto všichni zase na plošince trochu níže, stavíme stany, třebaže Sněhová Lilie chce spát pod širákem. Nejprve se k ní chtějí přidat i Planoucí Růže s Veselým Balónkem, ale Planoucí Růže si to rozmyslí poté, co Šedý Vlk spatří opodál hada, celého zeleného, a tak nejspíš nešlo o zmiji. Šedý Vlk s Eliškou usoudí, že je zbytečné stavět střechu, a také se rozhodnou vyspat pod širákem. Kdyby začalo pršet, k někomu se schovají. Místo jim nabízíme my se Sněhovou Lilií a Nefritový Skřítek. Eliška s Šedým Vlkem si proto stříhají, ke komu půjdou, zatímco my s Nefritovým Skřítkem si stříháme o to, u koho se případně schová vítěz stříhání mezi Eliškou a Šedým Vlkem. Předtím sice chtěli po Nefritovému Skřítkovi, aby si vybral, ale on odmítl a společně jsme se shodli na tom, že je to na nich. Vyhráli jsme Šedého Vlka, který si jen k Nefritovému Skřítkovi schovává batoh, protože i s ním by se k nám vešel obtížněji.

Přesto, že se zdálo, že se sem blíží mraky, se dělá pěkný a hlavně velice teplý až horký večer. K večeři si děláme stejnou omáčku jako předevčírem, i když prozměnu s bramborou kaší. I s ní je to však velice vydařené. Potom sedíme všichni na jednom místě, vaříme několik společných čajů do kotlíku Veselého Balónka a Planoucí Růže. Sněhová Lilie si v Budvě, ve starém městě, koupila hrníček, který ve mě budí silný dojem, že jeho zamýšlené použití je být držák na tužky, případně květináčem. Je nicméně ozdoben nápisem Budva, a to v azbuce. Prodavačka usoudila, že Sněhová Lilie neumí azbuku a nemá ani dost fantazie, aby ji napadlo, co může být na suvenýru z Budvy napsáno, a začala jí to složitě vysvětlovat. Koluje tu bonboniéra Veselého Balónka, Sněhové Lilie, Planoucí Růže a Elišky, koupená v Budvě na autobusovém nádraží. Uvnitř čokoládového obalu je ukryta růžová náplň, podle mě nic moc. Šedý Vlk otvírá víno, které koupil za necelá dvě eura. Je polosladké, snad díky tomu je trochu lepší než to, které jsme popíjeli předevčírem večer u Virpazaru. Stále to však není nic moc. Potom už jdeme spát. Veselý Balónek povídá venku šíleně dlouho pohádku, z níž jsem však přes stanové plachty a svou ospalost neslyšel mnoho, a tak nemohu ani říci, jaká a o čem byla. V noci se mi nespí dobře, protože je hrozně vedro a dusno.

dejí již hodnou chvíli dychtivě vyhlíženého. Ještě, že jsme to šli nalehko, protože natěžko by to šlo výrazně hůře.

V sedle chvíli sedíme, svačím při tom chleba se sýrem. Sněhová Lilie nechce, i když sýr necháme kolovat. Ty sladké věci mě už totiž neberou. Děláme si ještě legraci, že bychom šli dál po hřebeni, ale mraky hrozí stále stejně a už je půl páté. Jdeme tedy po značce dolů, opravdu vede více horem, než jsme si při stoupání mysleli. Končí však přímo nad salaší, a tak není divu, že byla tak těžko k nalezení. Skoro dole pak najdeme suché dřevo, které už se vyplatí dotáhnout do tábora. Trochu se přitom zdržím a cestou s ním uklouznu, až mi chce jeden Izraelec, který zrovna prochází kolem, podat pomocnou ruku. Fouká stále vítr, a tak budeme muset rozdělat oheň na ohništi, u kterého ještě do rána stál stan se třemi Čechy, je sice dál, ale nefouká tam.

Osazenstvo se opět trochu proměnilo, přibyli dva starší Srbové, jeden z nich má oranžové áčko, do kterého bych se bál pro jeho značnou nestabilitu ulehnout i za naprostého bezvětří a jasné oblohy. Druhý spí v chatě. Dále přibyl modrý stan, cosi jako tunel dosti podivné konstrukce. Dále tu jsou dva Češi, kluk a holka, kteří se projevují velice sympaticky. Šedý Vlk o nich později usoudil, že šlo o křesťanskou mládež, ale mě něco podobného ani nenapadlo. Nicméně to, že Sněhové Lilii byli také sympatičtí, a jí jsou v průměru nejsympatičtější právě křesťané, by teorie Šedého Vlka mohlo podpořit, jakkoli je nesdílím. I tak by je to podpořilo jen ze statistického hlediska, které je, jak známo, velice ošidné. Byli dosud u moře, včerejší noc strávili v kempu, dnes se chtěli jít ještě podívat nahoru stejným směrem, kterým jsme vyrazili my, ale nenašli značku, a to se narozdíl od nás ptali jakéhosi průvodce větší výpravy. Prošla tu prý velká výprava s batohy, která sem přijela s cestovkou. Přišli přes hory a dnes zde chtěli nocovat. Správně však usoudili, že by to nebylo z prostorových důvodů možné, a tak zakotvili o kus níže na větší planině. Když se to dozvěděl Šedý Vlk, ptal se hned, jestli se ta výprava zeptala bači o dovolení. Soudí totiž, že to tu bačovi patří, a tak by se to slušelo. Proti tomu oponuji, že mi nepřipadá pravděpodobné, že by to tu bačovi patřilo, to si spíš pronajímá právo zde pást. Šedý Vlk tedy nakonec prohlásí, že přinejmenším tu bača bydlí, tak je to jako jeho. Sněhová Lilie si půjčuje vařič na ohřátí vody a myje si s ní hlavu. To je mi fakt nepochopitelné, protože je docela zima, mraky a fouká vítr.

Po společenské konverzaci jdeme rozdělat oheň, Nefritový Skřítek se už šel k ohništi podívat a zdá se, že je to tam dostatečně za větrem. K tomu už máme uvařený čaj. Dnes děláme bramborovou kaši s omáčkou podobnou té, kterou jsme již několikrát dělali, jen papriku si necháme na zítřek a sem dáváme mrkev. Ten kluk s holkou přisednou k nám a

to pěkně profukuje, zataženo však není zcela kompaktně a objevuje se dost modrých fleků. Občas kolem dokonce zasvítí sluníčko, což je zde v Černé hoře jev vskutku nevídaný[8]. Čekání trvá dost dlouho, už jsem jim chtěl jít naproti, ale konečně se blíží, a tak se zase běžím rychle schovat.

Rozcestí si kupodivu všimnou, a můžeme tedy začít stoupat do prudkého kopce. Mě se to docela líbilo, výstup byl totiž prudký i docela dlouhý, a tak jsme se zapotili. Cestou mineme ještě jedno rozcestí, na němž jdeme vpravo, abychom si víc užili skalnatého hřebene. Nahoře opravdu fouká, ale podaří se nám najít závětří s leteckým pohledem na velké pleso – Černé jezero, i s kempy kolem něj a Žabljakem v pozadí. Nad plesem vidíme velkou pískovou plochu, na první pohled se mi zdá, že by mohlo jít o golfové hřiště, ale ostatním se to nezdá a i já musím na druhý pohled uznat, že se jedná o vyschlé jezero. Svačíme jablka a čokoládu, když za námi vylezou i Divoká Orchidej s Tichým Půlměsícem, načínám další čokoládu, kterou už s sebou tahám řadu měsíců a podle toho také vypadá.

Sněhová Lilie sice navrhuje, že je čas hrát karty, ty mi totiž nacpala do batohu, i když dosud nechápu proč. Opomněla mi navíc říct, že jde o polovinu dvou smíchaných balíčků, a tak vlastně ani není příliš pravděpodobné, že by s nimi šlo hrát něco rozumného. Ženou se sem navíc zase nějaké černé mraky, a tak jdeme raději po hřebeni dál. Ještě musíme trochu nastoupat až ke kótě 2223m. Potom jdeme po hřebeni až na jeho nejvyšší vrchol – Severni Vrh (2287m). Cestou musíme přejít skalnaté úseky, z nichž některé jsou velice úzké a i exponované. Mě se tato část líbí, přijde mi, že se tím více než vynahradila cesta na Savin kuk, Sněhová Lilie s Divokou Orchidejí však mé nadšení kupodivu nesdílí. Přitom překonávání skalek nevyžaduje více, než trochu přirozené pozornosti. Teď už nicméně tuším, proč vede z poloviny hřebene dolů cesta, kterou jsme při stoupání viděli vlevo odbočovat.

Na Severním vrchu se vyfotíme, ale protože začíná poprchávat, nezdržujeme se déle a pokračujeme dál na Jižní vrch (Južni Vrh, 2285m), za nímž se konečně objevuje sedlo V. previja (2145m), kterým už jsme dopoledne jednou prošli. Proti nám prošli kluk a holka, kteří tak mají ještě celý hřeben před sebou a obloha přitom vypadá všelijak, nu, proti gustu žádný dišputát. Podle mapy bychom měli na některých místech narazit na řetězy, ale místo nich tu vidíme jen oka, ve kterých byly asi dříve uchyceny. Z deště nakonec nic není, nepočítám-li těch pár kapek, které na zem dopadly, a my bezpečně dorazíme do sedla, Divokou Orchi-

[8]Teď, jak si po sobě deníček čtu, opravuje v něm chyby, zdá se mi, že se o svítícím sluníčku zmiňuji celkem často. Ale ono je to prostě tím, že šlo o natolik vzácné chvilky, že jsem cítil potřebu je sem zmínit všechny. Ve zbylém čase jsme totiž slunce neviděli, místo něj se na nás z nebe mračily mraky a v lepším případě z nich nic nepadalo.

Chvilka poezie II

Milý Velký Grizzzzzzzzly,

zdravíme tě od ryby,
co neměla chyby.

Nemůžem se dočkat rána,
voda je sladká i slaná.

V horách pršelo jak ďas,
u moře je vedro zas.

Chodil s námi žlutý pes,
málem tu byl snad i dnes.

V tunelu jsme čekali,
šest hodin tam přečkali.

Ráno kaše,
to je naše.

Chleba je tu bílý,
bříško z něho sílí.

. . . u někoho kvílí,
bříško milý.

Když jednou ukrutně lilo,
v hospodě se nám báječně spalo.

Pátek 12. srpna

I ráno je vedro, žádný had ani déšť nás v noci nenavštívili. Probouzíme se asi v půl osmé, k snídani si děláme tradiční kaši. Pomalu se balíme a míříme dolů do města. Při sestupu se Sněhová Lilie zapomene při focení a uhne na jinou cestu, čekáme na ni delší dobu dole na náměstíčku. Je tu pumpa, před tím, než si z ní Veselý Balónek nabere vodu, doporučuji mu, aby se přeptal je-li pitná. V deníčku na internetu jsem se totiž dočetl, že jeho autoři se takhle bezhlavě napili z pumpy v Kotoru a pak z toho měli trávicí problémy. Veselý Balónek se tedy ptá v blízkém obchodě a dozvídá se, nijak nečekaně, že voda zde pitná není, a tak ji použijeme jen k vyčištění zubů a umytí broskví. Když už čekáme dost dlouho, dohodneme se, že se sejdeme ve tři čtvrtě na dvanáct na autobusovém nádraží, protože je zbytečné, abychom na Sněhovou Lilii čekali všichni. Planoucí Růže s Veselým Balónkem se pak jdou podívat nahoru, najdou Sněhovou Lilii a, navedše ji na správnou trasu, přivedou ji sem za námi.

Trochu se tedy rozcházíme, jdeme se Sněhovou Lilií, Planoucí Růží, Veselý Balónek, Eliškou a Šedým Vlkem směrem k hlavní bráně a náměstí. Cestou míjíme obchod s jakýmisi cetkami, šátky a třásničkami, v němž se holky pochopitelně musí porozhlédnout. Dále procházíme kolem kostela, nakoukneme dovnitř a koupíme tu pár pohledů. Potom dojdeme na velké náměstí u brány do města, kde holky zatouží něco si o Kotoru přečíst a podívat se na mapku. Navrhuji jim, abychom šli ven před bránu, kde určitě bude nějaký plán viset, ale to odmítají. Místo toho se Veselý Balónek vydá shánět informace, které se také nacházejí před branou, jak si později všimnu. Uvnitř tedy žádné nenajde, nicméně plánek Kotoru se mu sehnat podaří. Nic víc na něm však o Kotoru není. Veselý Balónek nás potom vede podle plánku, protože holky chtějí projít město systematicky. Nejprve dojdeme do arzenálu s betonovou plochou na střeše, na níž neshledávám celkem nic zajímavého. Potom dojdeme k velké katedrále, ta je pěkná i zevnitř, i když tam se jdu podívat asi sám. Když vylezu ven, jsou ostatní pryč. Chvíli se rozhlížím po přilehlém náměstíčku nemaje nejmenší potuchy, kde mohou být. Za chvíli se odkudsi vynoří Sněhová Lilie s tím, že mě hledala, protože ji napadlo, že bychom se jinak špatně sháněli na nákupy. Protože mi stejně moc nevyhovuje jejich způsob a tempo procházení města a kromě toho nemám moc komunikativní náladu, dohodnu se s ní raději, že se sejdeme v jedenáct na tom náměstí u vstupu. Sněhová Lilie pořád nechápe, co mám na mysli, i když se fakt snažím je popsat s tím, že jsme na něm před chvílí byli a že je tam přece hlavní brána do města. Ukazuje mi nějakou fotku na foťáku, jestli je to ono, ale podle toho zase nepoznám já, jestli jde o to náměstí. Nakonec se tedy rozejdeme s tím, že se sejdeme u pošty.

Město je fakt pěkné. Domy nejsou sice tak obnovené jako v Budvě,

dobrý, konec konců za ty peníze by mě opak trochu zlobil. Samozřejmě koluje i několik sušenek a kolem je stále větší zima. Ještě jsme se nerozhodli, kam půjdeme, uvnitř jsem našel knihu návštěv, a tak ještě sedíme u stolku a prohlížíme si ji. Většina zápisů v ní je samozřejmě českých, najde se však i americký či francouzský. Divoká Orchidej vytáhne ze šuplíku *guide book*, ve které by snad mohla být popsaná cesta odtud na Savin Kuk, ta je alespoň v mapě naznačena s popiskem, že není vyznačena v terénu, ale popsána v průvodci. Divoká Orchidej se v něm však samozřejmě kouká na úplně jiné věci, po ní si průvodce půjčí Šedý Vlk, ale i ten se kouká na samé hlouposti. Ale tahle guide book stejně není asi ta správná, protože když se nakonec dostaneme k tomu, abychom se podívali na cestu, která by mne zajímala, nic jsme nenašli. Je tu sice i černobílá kopie jiného průvodce, který byl však zřejmě míněn pro horolezce, protože v něm jsou popsané lezecké cesty. Z jednoho zápisu v návštěvní knize jsme nicméně vyrozuměli, že se na Savin kuk jde chvilku po řetězech.

Nakonec se tedy přece jen musíme rozhodnout, co dál. Pro cestu přes Savin kuk by byli kromě mne Nefritový Skřítek, Eliška, Tichý Půlměsíc a Sněhová Lilie, která by tam však chtěla jít vlastně jen proto, že jí druhá alternativa připadá moc krátká. Divoká Orchidej je proti a ani Šedému Vlkovi se to moc nelíbí. Vypadá to už tak, že bychom mohli jít nahoru, ale Divoká Orchidej rezolutně prohlásí, že nahoru nepůjde, protože se jí nechce do té suti. Prý to s Tichým Půlměsícem přece jen obejdou po hřebínku s Međedem. Eliška říká, že by se nerada dělila a Sněhová Lilie po cestě na Savin kuk také příliš netouží. My s Nefritovým Skřítkem se také přizpůsobíme a půjdeme všichni dolů údolím a pak na Međeda. Divoké Orchideji se sice nelíbí, že takhle kvůli ní půjde pět lidí jinou cestou, než chtěli, ale přesvědčíme ji, že tento názor nikdo z nás ostatních nesdílí.

Míříme tedy dolů po značce, cestou se s Šedým Vlkem a Sněhovou Lilií bavíme o HTML, HTTP serverech a kódování češtiny. Zanedlouho dojdeme k sněhovému poli, Šedý Vlk na ně seskočí a prohlásí, že se málo družíme a zřejmě usoudí, že zrovna teď je vhodná chvíle to napravit. Nato po nás hodí pár sněhových koulí. Nechápeme asi dobře, oč mu jde, ptám se jej, s kým se zrovna teď chce družit, on odtuší, že se mnou teda asi ne. Pak si tu sedneme a chvilku konverzujeme. Brzy mě to však přestane bavit, a tak jdu dál. Dojdu na rozcestí, které je trochu špatně znatelné. Zde bychom měli odbočit vlevo nahoru do kopce. Po ostatních ještě není ani vidu ani slechu, jdu tedy trochu stranou, odložím batoh a čekám. Chci zkusit v skrytu pozorovat, jestli ostatní dávají pozor a správně odbočí. Vyfotím si zatím pár kytiček, ale ani potom se nikdo neukazuje. Podle rychlosti mraků lze soudit, že nahoře

kde by snad mohla být podle toho, kudy jsme dříve viděli klesat jiné. Musíme proto vystoupat za salaš, poté však začneme spíše traverzovat v naději, že tu značku přece někde potkáme a když ne, tak se mnoho nestane, protože sedlo je dobře vidět. Při stoupání vidíme zmiji, prošel jsem kolem ní, aniž bych si jí všimnul, asi byla schovaná mezi kamením a vylezla teprve vylekaná našimi kroky. Za mnou si jí všimnou ostatní, Divokou Orchidej, která jde na konci, to vyděsí natolik, že prohlásí, že dál nepůjde, ale nakonec se nechá přesvědčit. Na chvíli se ještě ukázalo slunce a mraky jsou potrhané, ale vítr fouká stále stejně silně. Celou cestu nahoru koukám do mapy, jsme-li ve správném údolí a jsem si naprosto jistý, že ano, značka musí vést vlevo nad námi. Nedaleko pod sedlem ji opravdu zahlédnu stoupat traverzem svahem. Zamířím tedy k ní, Nefritový Skřítek s Eliškou jsou už mnohem výš a jdou tedy přímo, na Divokou Orchidej a Tichého Půlměsíce voláme, kudy vede cesta. Tichý Půlměsíc sice nejprve volá, že půjdou za Nefritovým Skřítkem a Eliškou, ale nakonec se vydají za námi, protože Nefritový Skřítek jim jejich cestu nedoporučí.

Nahoře fouká a je zima, najdeme si proto závětří mezi kosodřevinou, abychom se dohodli, co dál. Už odtud vidíme červenou střechu malé budky Alpského bivaku a za ním opravdu velké sněhové pole, které je zřejmě nakreslené na mapě jako záhadné Debeli namet. Bivak je asi dvě stě výškových metrů pod námi. Máme nyní několik možností, buď odtud půjdeme dolů a potom budeme pokračovat na druhou stranu údolí na Savin kuk (2313m), který je odtud vidět, vypadá docela pěkně a jsou na něm i nějací lidé. Cesta k němu však vede traverzem kamenným polem, který už nevypadá tak pěkně, závěr cesty je potom neznatelný, vede mezi skalami. Podle mapy není cesta značená, ale popsaná v průvodci, který samozřejmě nemáme. Jinou možností je dát se odtud na sever na hřeben Međed. Z jeho konce bychom sešli do údolí s alpským bivakem, kolem nějž bychom přešli zpět přes toto sedlo k Lokvici. Poslední možností je udělat toto kolečko opačným směrem, je pravda, že není moc dlouhé, ale počasí je pořád všelijaké. Nakonec tedy rozhodnutí mezi Saviným kukem a Međedem odsunujeme k alpskému bivaku, kam nyní sklesáme.

Dole jsme za chvilku, proti nám zrovna stoupá nalehko velká, pochopitelně česká, výprava. Dole u bivaku jsou jen dva kluci, opět Češi, kteří také brzy vychází tam, odkud jsme přišli. Podle Nefritového Skřítka měl jeden z nich trenky a pod nimi nic. Bivak je budka tvaru tunelu s červenou plechovou střechou, měla snad jen jedno okénko. Uvnitř jsou palandy, na něž by se dohromady vešlo pohodlně sedm lidí. Vepředu je stolek, kamínka, petrolejka, je to tu sice malé, ale útulné. Bohužel poblíž nejspíš není voda, nebereme-li v úvahu sněhové pole opodál. K obědu si dáváme chleba s taveňákem a tím tvrdým uzeným sýrem, je fakt

ale to jim spíše dodává na realistickém vzhledu. Jak jsem již zmínil, jejich styl je podobný Benátkám. Udělám pár fotek, projdu se a stavím se v obchodě s hudbou, chtěje si koupit něco místního. Napoprvé v něm měli zavřeno, ale napodruhé už jsem úspěšný. Slečna odmítne mluvit jinak než anglicky. Když jí řeknu, že bych chtěl něco černohorského, ukáže mi na folklór, ale jelikož s ním nemám moc dobré zkušenosti, nechám si ukázat ještě folk. Slečna mi tedy ukáže na CD s nějakým mladým mužem na obalu. Chvilku se ještě porozhlížím a nakonec koupím to doporučené. Bohužel nejde nechat si to CD nechat pustit, abych věděl, do čeho jdu. Jde o speciální dvoudiskovou verzi, stojí stejně jako jednodisková, 6€. V jedenáct dojdu k poště, ale Sněhová Lilie nikde. Asi po deseti minutách se vynořuje od brány a říká, že si nakonec myslela, že jsme se dohodli na náměstí.

Míříme k samoobsluze, ve které jsme se stavovali už včera, koupíme tam všechno při jednom, jen zeleninu si pak seženeme jinde, neboť s tou to tam bylo opravdu špatné. Tržiště pod hradbami tak míjíme bez povšimnutí. V obchodě potom mimo jiné kupujeme velký kus sýra napůl s Divokou Orchidejí, Tichým Půlměsícem a Nefritovým Skřítkem, klobásu, která se neukáže jako moc dobrá, kus pršutu, který je naopak výborný. Také sýr na cestu, který jsme kupovali i pro Divokou Orchidej a Tichého Půlměsíce, kus slaniny, instantní bramborovou kaši, vločky, vodu na pití a podobně. Dohromady nás to přišlo na 15,50€, od Divoké Orchideje a Tichého Půlměsíce jsme dostali za sýr 0,93€, jim jsme naopak za jiný sýr dali 1,57€. Ven z krámu vylezeme jen chvíli před tři čtvrtě na dvanáct, ale jsme tu všichni, a tak to se srazem nečiní problémy. Zabalivše si nákup, vydáváme se směrem k autobusovému nádraží. Cestou se ještě stavujeme v pekárně pro burek na cestu a Sněhová Lilie chce něco sladkého. Ostatní si tam nemohou uvědomit, jestli někdo zůstal před obchodem u batohů Divoké Orchideje a Tichého Půlměsíce, kteří se uvnitř zdrželi. Podle mne je tam Nefritový Skřítek, ale běžím se raději ještě přesvědčit, teď už jsou tam všichni tři.

Na autobusovém nádraží jsme nakonec těsně po poledni. Stojí zde žlutá maršrutka, která podle cedule jede do Nikšiće. Ptám se proto kluka, který u ní prodává lístky, zda se dovnitř vejdeme všichni i s batohy. Po chvíli bezvýsledné konverzace ukáže na řidiče, s nímž už je rozumnější řeč. Rychle pochopí, že je nás devět, a k tomu mu ukážu na naše batohy. Chvíli počítá a usoudí, že se k němu vejdeme. Jdu tedy popohnat ostatní, hlavně holky, které na záchodě nabírají vodu, a postupně nakládáme. Trochu to trvá, až je řidič nervózní, asi dva nebo tři batohy si musíme vzít dovnitř, ale ostatní se vejdou dozadu. Nakonec ještě přistoupí dva starší lidé, pán s paní, kteří zůstanou stát. Jedou jen do Budvy a nedovolí mi pustit je sednout, k čemuž mne paní sedící vedle

mne vybídla. V Budvě je řidič vysadí na začátku města. Stojí snad za zmínku, že ač maršrutka není zase tak velká, jede s námi jako průvodčí i ten kluk, který od nás vybral po sedmi eurech na osobu.

Dojížděje na autobusové nádraží v Budvě, zastavuje řidič ještě u šesti batůžkářů, kupodivu nikoli Čechů, a ptá se jich, jedou-li do Nikšiće. Oni odpovídají, že ano, řidič jim tedy navrhne ať počkají tady, že je potom naloží. Na stanici však usoudí, že šest lidí s batohy by se mu už do auta opravdu neveslo, a tak jim stejně potom řekne, že to nepůjde. Řidič tím projevil soudnost, která, jak se ukáže později, není v těchto krajích docela obvyklá, zajímavé také bylo, že těm batůžkářům neporadil, aby přešli těch padesát metrů na stanici, ale chtěl je naložit mimo. Usoudili jsme, že se tak chtěl vyhnout poplatku, který si jinak z jízdenky vezme autobusové nádraží, a možná i dani.

Autobus potom jede přes Cetinje a Podgoricu. Cestou je zataženo a snad i padne pár kapek. V Podgorici je potom delší zastávka, během níž se ptám řidiče, kudy jezdí autobusy z Nikšiće do Žabljaku, neboť Veselý Balónek prý od Čechů, které jsme potkali včera v Kotoru, slyšel, že ze Žabljaku přijeli do Nikšiće přes Podgoricu, potom z Nikšiće do Kotoru. Není si však docela jist, zda si to pamatuje správně. Nelogické se to zdá i podle plánku, který má Sněhová Lilie na pohledu, koupila si jej schválně, aby si mohla vyznačit trasu, po níž jsme putovali. Raději se tedy ptám řidiče, který nás upokojí tím, že autobusy do Žabljaku jezdí přímo a nikoli přes Podgoricu. Dokonce nám zjišťuje, že nám tam pojede autobus v půl páté, což bychom měli v pohodě stihnout. Když už potom opouštíme autobusové nádraží, zastavuje se řidič na kus řeči s protijedoucí maršrutkou. Už z jejich hovoru jsme vyrozuměli, že mluví mimo jiné o nás, a potom se dozvíme, že nás právě protijedoucí maršrutka odveze v půl páté z Nikšiće do Žabljaku.

V Nikšići jsme asi v půl čtvrté, a tak ještě máme se Sněhovou Lilií čas jít nakoupit zeleninu. Jdeme městem celkem daleko, nejprve ulicí se spoustou cukráren na velké náměstí, za nímž teprve najdeme trh, tak proto jsme asi nepotkali žádnou zeleninu. Mají tu vše, co můžeme potřebovat, dokonce i tužku, kterou si musím koupit, protože mi už asi ta aktuální brzy dopíše. Cestou zpět pak vidíme přejet přes náměstí dva cyklisty, a to jen po zadním kole. Jednoho z nich by prý Sněhová Lilie chtěla znát. Na náměstí je kašna a v té ulici s cukrárnami si cestou zpět všímáme za výlohou domácích dortů.

Na stanici si pak ještě dávám pivo, třetinku za euro, což je docela dost, je to totiž dražší Nik, alespoň jsem jej zkusil a je opravdu lepší než Nikšićko. Mimochodem, než jsme přijeli sem, říkali jsme si občas z legrace, že bychom mohli v Nikšići jít na exkurzi do pivovaru. Sněhová Lilie pak už nevěděla, jestli to myslíme vážně, protože jsme o tom mluvili

Pondělí 15. srpna

V noci prudce pršelo a vítr se silou blížil vichřici, sice ne tak silné jako v Komovi, ale i tak to stačilo O půl osmé ráno, kdy probuzen budíkem vykouknu ze stanu, vládne nicméně venku typické černohorské počasí, nad námi i Žabljakem je modro, od hor ze západu se nad nás hrnou temné mraky, které brzy zahalí celé údolí jako pod peřinu. Kromě toho je větší zima než včera. K snídani máme obvyklou kaši, načali jsme místní vločky, které jsou sice pražené, ale i tak je to dobré. Někam jsem sice zašantročil skořici, ale i tak to Sněhové Lilii chutná a soudí, že jsem to nejspíš začal více sladit, možná to však bude naopak tím, že jsem začal kaši mírně solit a sůl jak známo podporuje sladkou chuť. Po jídle na mne Tichý Půlměsíc z vedlejšího stanu volá, jestli bych mu nemohl říct číslo vlaku, kterým pojedeme z Budapešti do Prahy. Když hledám odpovídající papír, najdu v horní kapse batohu i koření, pochopitelně včetně skořice, taky se mohl Tichý Půlměsíc zeptat dříve.

Po snídani přemýšlíme, co si dnes počít. Fouká velice silný vítr a mraky nad námi jsou opravdu temné. Asi se proto půjdeme podívat do vedlejšího údolí k Alpskému bivaku, u nějž je na mapě podivný modrý tečkovaný flek s nápisem Debeli namet. Ve vysvětlivkách to vysvětleno není, v mapě Šedého Vlka chybí navíc v modrém oválu tečky. Zdá se, že by to mohlo být velké sněhové pole, ale prozkoumat bychom to určitě měli. Potom se uvidí. Poláci už včera opustili toto místo, dnes je opouští i všichni Češi kromě nás. Ještě před odchodem, což je asi v deset, si tedy Divoká Orchidej s Tichým Půlměsícem přesunují stan na rovnější místo. My jej sice také máme postavený ve svahu, ale Sněhová Lilie naštěstí nemá potřebu se přesunovat, a tak jen využiji několik nápadů pana Jurka na stabilizaci stanu, kdy se provázek od stanové plachty přiváže a vypne o kolík kotvící podlážku.

Než odejdeme, také sem směrem od Alpského bivaku dorazí tři Češi ve středních letech, dva muži a jedna žena. Dávají se s námi do řeči a ptají se, jestli nás tu někdo nevyhmátl. Dřív to prý bývalo v pohodě, ale teď si začínají Černohorci své hory více hlídat a i my jsme později slyšeli cosi o velké výpravě, kterou našli v noci nějací ochránci a vybrali si od nich po jednom a půl euru za stan a po euru za osobu. Tito tři si dle svých slov vybírají bivaky. Je totiž trochu problém přejít celý Durmitor třeba ze Žabljaku. Uznávají nicméně, že toto je pěkné místo. Jeden z nich říká, že je tu už asi po třetí, ptal se nás, jak vypadá cesta na Bezejmenný vrch, na Bobotově kuku byl už několikrát, ale na Bezejmenném vrchu ještě ne, protože se v průvodci dočetl, že cesta na něj je obtížnější, a ještě si tam tedy netroufl.

Asi v deset vyrážíme do sedla na jihojihozápad od plesa. Nepodaří se nám však najít začátek značky, a stoupáme proto do kopce v místě,

přejem, ať tam máte hezky.
VB & PR

Máme samozřejmě radost, že už jsou v pořádku doma a že Planoucí Růže nemá ruku zlomenou. Mne jen trochu znepokojila zpráva o tom, že nestihli vlak v Budapešti, protože my chceme jet stejným způsobem, tak uvidíme, budeme-li mít větší štěstí.

Nedlouho poté, co všechno sníme a vypijeme, jdeme spát. Před spaním jsem zjistil, že se mi do batohu rozsypal cukr. V noci je pěkná zima, snad jen Sněhové Lilii zima nebyla, protože má nový teplý spacák, ale mě ano, protože ten můj letní spacák má už spíš psychologickou hodnotu.

tak, jako by to bylo možné. I když třeba bylo, kdo ví. Opodál nějací kluci spravují kola, prý neslušně pořvávali na holky, když si šly odskočit opodál ke skládce za autobusy. Záchod je tu totiž nevábný. Na chvilku se tu s námi dávají do řeči tři Češi, dvě holky a jeden kluk. Jednu z nich potom oklasifikuji na A+, s čímž Planoucí Růže nesouhlasí, ona by ji ohodnotila jako B, protože jí přišla příliš afektovaná. Mě taková nepřišla mimo jiné proto, že než mi to Planoucí Růže vysvětlila, ani jsem netušil, co znamená *afektovaná.* Na druhou stranu přidělila tuším nejméně A tomu klukovi. Když jí řeknu, že mě to překvapuje, protože kouřil, a tak bych mu nedal víc než C, odvětí, že to přece nemá se vzhledem, co dělat. S tím tedy nesouhlasím, neboť podle mě je cigareta stejně „módní“ doplněk jako třeba náušnice. Kdyby měla holka ošklivé náušnice, tak jí třeba taky snížím ohodnocení. Navíc mi připadá, že cigareta má se vzhledem do činění více, než to, chová-li se nějaká slečna afektovaně. Přijeli z Durmitoru, doporučují nám kemp Ivan Do, člověka to tam přijde na dvě eura za noc a je tam teplá sprcha. V Žabljaku je prý navíc pekárna otevřená až do dvou v noci, výborná a levná. Také se nás ptají, jak je to s autobusy do Podgorice, protože chtějí jet k moři, můžeme jim však poradit jen to, aby se někoho zeptali.

Asi v půl páté přijely dvě maršrutky, které zřejmě patří k sobě a obě míří do Žabljaku, řidič jedné z nich je nám už známý z Podgorice. Nás však tlačí do jiné. Nakládání je provázeno nervózní atmosférou, neboť je hodně cestujících na málo míst. S batohy navíc řidiči zachází poněkud neurvale, některé si stejně musíme vzít dovnitř. Můj třeba hodí Nefritovému Skřítkovi na klín poté, co jeho samého natlačili na sedačku. Mě pak vmáčknou do uličky na jiné batohy a částečně na sedačku, na níž však ještě dotlačí Tichého Půlměsíce. Divokou Orchidej usadí vepředu vedle jakéhosi Černohorce, její batoh se k nám už nevejde, a tak jej přihodili do vedlejší maršrutky. Říkáme tak Divoké Orchideji jen napůl žertem, aby svému batohu zamávala, že jej možná vidí naposled. Tímto líčením jsem se snažil naznačit, jaká atmosféra a jak stísněné podmínky vládly ve voze.

Jízda sama se pak divokostí více než vyrovná způsobu nakládání, projíždíme horami a cesta se klikatí v nesčetných serpentýnách. Už v Nikšići pršelo, teď je dost proměnlivo, občas sice zasvitne sluníčko, ale většinou je zamračeno. Ti tři Češi mimo jiné říkali, že poslední tři dny bylo v Durmitoru jasno a mrzlo. Když se do těch hor blížíme my, jistě tam bude mrznout, pršet a hlavně bude určitě mlha, naše věrná černohorská průvodkyně, ach jo, nezbývá než si povzdechnout, že by to počasí nemuselo být zase tak stabilní. V serpentýnách se začne Planoucí Růži, která stojí vzadu, špatně. Nakonec přinutíme řidiče udělat krátkou přestávku, aby si mohla Planoucí Růže sednout místo Tichého

Půlměsíce, já si stoupnu nad ní. Další divoké kilometry v ní budí dávicí reflexy, a tak řidič zastavuje znovu a otvírá jí dveře. Ještě jednou se přeuspořádáváme tak, aby si Veselý Balónek sedl na sedačku a Planoucí Růže jemu na klín. Když pak Divoká Orchidej zavírá dveře, ozve se strašlivé zaúpění Planoucí Růže. Ještě se totiž držela za rám dveří, když je Divoká Orchidej zavřela, a přibouchla tak do nich pravou ruku Planoucí Růže, jež ji teď s pláčem třímá v levé. Řidič jí podává ručník a vodu, ačkoli spíš vypadá, že by radši už byl na cestě, protože spřízněná maršrutka samozřejmě zmizela daleko před námi.

Chvíli se však ještě zdržíme a zanedlouho pak zastavujeme ve vesnici, kde se s tou druhou maršrutkou opět potkáváme. Veselý Balónek s Planoucí Růží hned mizí do obchodu. Následuje opět stejně hektické nastupování jako v Nikšići a po další cestu spekulujeme, jestli to Planoucí Růže může nebo nemůže mít zlomené. Ať už jsou naše úvahy jakékoli, je zřejmé, že v Žabljaku bude muset navštívit doktora, aby jí to obhlédl. Pár lidí už vystoupilo, a tak je tu přece jen volněji. Sedím vzadu, jíme tu víno a Sněhová Lilie nám ukazuje papírové kapesníčky, které si tu koupila, mají totiž jahodovou vůni. Zejména na Šedého Vlka to silně zapůsobilo. Zdálo se mu myslím nepochopitelné, že by holky vyhledávaly takto navoněné kapesníčky, ale ono je to spíš tak, že jiné než tyto prostě Sněhová Lilie nesehnala a kdyby si mohla vybrat, jahodově navoněné kapesníčky by ponechala bez povšimnutí.

V Žabljaku vystupujeme a platíme 5,50€. Planoucí Růže už má přece jen trochu lepší náladu, půjčuje si papír a tužku a nechává si od řidiče něco podepsat. Ptají se pak s Veselým Balónkem, kde je nemocnice, ještě máme chvilku společnou cestu, poté Planoucí Růže, Veselý Balónek a Sněhová Lilie odbočují doprava k nemocnici, zatímco my zamíříme do kempu Ivan Do, v němž se potom opět potkáme. Beru si jen od Sněhové Lilie stan, protože se k nám od hor blíží černé mraky a popravdě řečeno se už dává do deště. Prostě, černohorské hory nás vítají svým obvyklým způsobem. Brzy se pak dává do tak silného deště, že se musíme schovat pod nejbližší střechu. Náhoda tomu chtěla, že nejbližší střecha je u vstupu do hospody. Mohli bychom si samozřejmě vytáhnout pláštěnky a pokračovat v cestě, ale nějak k tomu nemáme tu správnou chuť. Místo toho raději zajdeme do té hospody na pivo a čaj. Točené stojí 1,20€ za půl litru. Na hustý déšť za okny se tak kouká přece jen lépe.

Sněhová Lilie, Veselý Balónek a Planoucí Růže prochází zanedlouho pod okny, a tak na ně ťukáme a Nefritový Skřítek snad s Tichým Půlměsícem na ně zvenku mávají. Jdou tedy za námi, ale nás uvnitř si všimnou až po chvíli. Sedají si k vedlejšímu stolu, neboť k nám se už nevejdou. Planoucí Růže má ruku obvázanou, má tam prý přijít zítra ráno, protože teď tam byla jen sestřička. Na chvíli přestalo pršet, a tak

jej Tichý Půlměsíc od ešusu špinavého od rána odehnal, když jej chtěl začít vylizovat. Dolů jdu tedy kolem pramínku, kde nejprve odstraním nejhorší nečistoty z ešusu a nechám jej máčet v tůňce. Jak jsem už napsal, pleso je celkem hluboko, cestou vidím dost suchého dřeva, zvlášť u jednoho ohniště, ale s tím se asi nepotáhnu. Ačkoli je nad plesem sněhové pole, voda v něm je teplá a čistá. Plavou v něm čolci a malé červené tečky, které jsme kdysi v Bulharsku ohodnotili jako buchanky. Také v něm lezou brouci, kteří si staví ulitu z kamínků a které jsem dosud viděl jen jako ilustraci k Ferdovi Mravenci, a po hladině běhají vodoměrky. Na březích okolo lezou šneci s krásně vymalovanými ulitami a zdálky slyším zakuňkat žábu. Najdu si velký kámen u hlubšího místa a koupel je fajn.

Cestou nahoru vidím, jak se pod pramenem myjí slečna s klukem ze stanu, který je trochu stranou od našich. Domyji ešus, naberu vodu ze studánky zde položeným plecháčkem a trychtýřem a vyrazím nahoru. Zde už vesele plápolá oheň. K jídlu si se Sněhovou Lilií vaříme stejnou omáčku jako v Kotoru a Baru, jen místo klobásy používáme špek. Dojídáme k ní zbytek špaget a je to opět moc dobré, i když body za originalitu nám za to už asi Šedý Vlk nepřidělí. Po jídle Divoká Orchidej s Tichým Půlměsícem mizí pro vodu, mezi tím vaříme čaj. Když se po hodné chvíli vrací, vezmou rovnou víno a sušenky, které i za nás pořídili pro Sněhovou Lilii k jejím dnešním narozeninám. Popřejeme jí všechno nejlepší a pak to víno vypijeme, je polosladké a úplně výborné. Kdyby nebylo srbské z okolí Bělehradu, už bych si začal myslet, že i v Černé Hoře mají dobré víno. K tomu ochutnáváme pršut, který je také úplně skvělý, pořídili jsme jej v Kotoru. I sušenky jsou dobré a nejlepší je, že se ten večer tak vydařil, i hvězdy jsou vidět.

K tomu všemu si čteme i další SMSku od Veselého Balónka a Planoucí Růže:

```
Už jsme doma v Praze,
ruku máme v dlaze.
Podle snímku z rentgene,
prý to není zlomené.

Vlak, co měl jet kolem šesti,
nestihli jsme v Budapešti.
Stihli jsme vlak v 10:10,
ale ani ten nám nesed'.
Kupé byla příliš plná,
tak jsme jeli vlakem z Brna.

A na závěr esemesky,
```

Poté s nimi pokračoval až do Veruši, odkud mu však zákeřně ujeli autem. Protože s ním strávili mnohem více času, navázali s ním zřejmě výrazně vřelejší vztah, soudě podle přezdívky „Cipísek“, kterou mu přiřkli. Také se jim moc líbil, když jej opouštěli, měli prý trochu obavy, jestli najde cestu domů. Trochu je uklidnilo, že jsme jej opustili na Komovi a že oni jej opět potkali na Raskrsnici, protože z Bjelasici přejeli rovnou sem a byli tam tedy nejspíš až po nás, zdá se, že alespoň tento úsek cesty měl „Cipísek“ natrénovaný.

Když se zde sejdeme všichni, pokračujeme v sestupu. Divoká Orchidej se Sněhovou Lilií se drží vzadu, ale jak se pokouším vyfotit závrty, kterých je v tomto údolí jako naseto, dostanu se k nim. Nad klesáním do údolí s plesem a Lokvicí se již zmíněná pětice zastavila a odpočívá. Pravdou je, že se udělalo celkem pěkné počasí. Kousek níže na nás čeká Šedý Vlk. Někde v těch místech vidíme při pohledu vzhůru jeskyňku, mohli bychom se k ní podívat, ale to bychom museli zase kousek vystoupat, a tak tento návrh hned zavrhujeme. K salaši nejdeme po značce, ale více traverzem po pěšině vyšlapané ovečkami. Cestou mezi kosodřevinou pak sbíráme pár větví, Divoká Orchidej se Sněhovou Lilií tu prý připravily jakousi větev, chtěly pak, abychom pro ni zašli, ale k tomu se nikdo neodhodlal.

Když už jsme všichni u stanů, blíží se i Divoká Orchidej se Sněhovou Lilií, zastaví se kousek nad stany a ještě hodnou chvíli tam pak dokončují rozhovor. Nás to natolik zaujme, že na ně po celou tu dobu hledíme. Když pak sejdou dolů, zeptám se jich, jestli jsou spokojené a vypovídané, na což Sněhová Lilie odvětí, že by to bylo mnohem lepší, kdybychom je tak nepozorovali. Na to říkám, že tomu nebylo lze odolat, když se zastavily tak blízko. Divoká Orchidej k tomu poznamená, že kdybych se mezi ně nevmísil cestou dolů, dopověděly by si to cestou a nemusely postávat nad námi. To mne trochu vyvedlo z míry a bráním se, že jsem se mezi ně přece nevmísil schválně a že stačilo naznačit, abych se opět odmísil. Divoká Orchidej svou poznámku s největší pravděpodobností mínila jako vtip, což jsem nějak nepochopil, a tak zřejmě došlo k nedorozumění, ačkoli o tom stále nejsem zcela přesvědčen.

Udělal se tak krásný večer, že jsem se rozhodl vydat dolů k plesu vykoupat. Divoká Orchidej se Sněhovou Lilií o tom cestou dolů také uvažovaly, ale potom se rozhodly počkat, co to se mnou udělá. Nyní alespoň Sněhovou Lilii napadne, že bych cestou mohl nabrat vodu, čehož se chytí i ostatní, a tak nakonec nesu dolů asi osm lahví a ešus, ještě špinavý od snídaně. Divoká Orchidej s Tichým Půlměsícem mi na to půjčili batůžek. Ještě, než odejdu, naliji zbytek vody Sněhové Lilii do ešusu, aby si mohla uvařit čaj, ale než se k tomu dostane, napije se z něj ten pes, který se pokoušel družit s vedlejší výpravou. A to už předtím

jdeme po dopití do kempu. Cestou nás zastavuje nějaký člověk a láká nás do kempu na druhé straně Žabljaku, vráží nám přitom své navštívenky. Tichý Půlměsíc s Šedým Vlkem se s ním dávají do řeči, a tak se zdrží a musíme na ně čekat. Dozvěděli se, že kemp je jen patnáct minut cesty od jezera, platí se dvě eura za osobu. Když pak vyrazili za námi, volal na ně ten člověk, že jdou špatně.

Do kempu už to není daleko, chvíli v něm hledáme místo na stany, ale když začne pršet, zůstaneme stejně kousek od vstupu na prvním volném místě. Hned po rozbití stanu se jdu vysprchovat, voda sice není vařicí, ale stále je alespoň vlažná. Sněhová Lilie zatím zaleze za Planoucí Růží a Veselým Balónkem, pak se k nim přidají i Eliška s Šedým Vlkem a vedou tam řeči. Divoká Orchidej, Tichý Půlměsíc a Nefritový Skřítek v jedné ze sprch vaří, moc se jim to však podle jejich vyjádření nepovedlo. Sněhová Lilie už nic vařit nechce, a tak si alespoň udělám polévku. Před tím musím ještě umýt ešus špinavý od ranní kaše, bohužel trochu připálený. Potom dělám i čaj, který nabízím do vedlejšího stanu a píši chvilku deníček. Po čaji však jdu pomalu spát. Pršet konečně přestalo a dokonce jsou vidět i hvězdy. Sněhová Lilie a Planoucí Růže se jdou osprchovat až teď, kdy je voda už studená.

Chvilka poezie III

Milá Lenko,

zdravíme Tě z Hory Černé,
prožíváme tu dny perné.

Hádej, co je nikšićko,
není to žádný šitíčko.

Třeba je tu živo,
Budva není pivo.

Občas se koupeme v moři,
horkem se z nás totiž kouří.

Mezitím se namátkou,
zabýváme památkou.

Ráno spíme do oběda,
vstávání je těžká věda.

Pereme a sušíme,
někdy totiž musíme.

V tunelu nás nechali,
tak jsme tam už přespali.

A ryba byla dobrá, bylo jí moc,
pan Pelikán je boss!

Nefritový Skřítek a Tichý Půlměsíc, ostatní jsou rozhodně proti. Značka tu zřejmě nevede a připadá jim to nebezpečné.

Naše dohady, během nichž kus slezu, abych se podíval dál, přeruší temný mrak, který se zdá blížit k nám. Rozhodujeme se proto sejít stejnou cestou dolů a Bobotov kuk nechat na jindy. Sestup suťovým polem byl pochopitelně ještě protivnější než výstup. Teprve, když jsme opět pod ním na velkém kameni nad sněhovým polem, zjišťujeme, že značka opravdu vede horem, ne však po hřebeni, ale traverzem, který se od cesty na Bezejmenný vrch odpojuje na konci suťoviska, pokračuje jím mírným stoupáním vlevo směrem k Bobotovu kuku, pak zřejmě překračuje hřeben a pokračuje po jeho druhé straně. Ten traverz je dokonce i vidět. A při pozornějším pohledu na mapu musím uznat, že i zde to takto vypadá. To, že jsem si toho prve nevšiml, je samozřejmě velká chyba a přiděluji si za to černý puntík, to už je za Černou Horu nejméně druhý, vzpomenu-li si na hledání cesty v Bjelasici do Kolašinu, během čehož jsme skončili v Trešněviku. Po sestupu sutí se nemohu zbavit dojmu, že kdyby tu značku vedli při stoupání více vlevo, vedla by sice mezi většími kameny, ale ne tou sutí, kterou by pak mohla jen krátce přetraverzovat.

Počasí se stále drží, ba zlepšuje, neboť mraků ještě ubývá. Proto tu ještě chvilku posedíme, vytahujeme si jablka, Šedý Vlk rybičky, a jiné dobroty. Při sestupu se pak Divoká Orchidej s Sněhovou Lilií zdrží vzadu a o čemsi diskutují. Šedý Vlk šel s nimi chvíli vzadu a když nás dohnal, říkal, že vedou drsné holčičí řeči. Zaslechl prý hrůzostrašnou historku od kadeřnice, která prý Divoké Orchideji vynadala za to, že nemá pěšinku vpravo. Čekáme na ně na rozcestí, kde se chvilku bavíme mimo jiné o tom, že Sněhové Lilii připadají v průměru křesťani sympatičtější než ateisti. Nejsympatičtější jsou jí prý obvykle křesťani, na nichž není poznat, že jde o křesťani, až dokud se s nimi člověk neseznámí blíže.

Pokračujeme zpět na rozcestí, kde jsme obědvali a kde tentokrát potkáváme kluka a holku, kteří bydlí ve stanech vedle nás. Ptají se, neviděli-li jsme někoho klesat z Bezejmenného vrchu. Na Bobotův kuk se jich totiž vydalo pět a tři z nich odtud pokračovali na Bezejmenný vrch. Hned po nás opravdu dorazí, podle jejich slov byl traverz mezi oběma vrcholy v pohodě, ačkoli z Bezejmenného vrchu prý vypadal na pohled ošklivě. Když jsme přišli sem, viděli jsme kolem těch dvou pobíhat psa. Prý se k nim prostě přidal, jak zřejmě mají černohorští psi ve zvyku. Tento však vypadá mnohem méně sympaticky, než ten žlutý, který s námi chvíli putoval po Bjelasici, i proto, že tento loudí jídlo. Díky tomu se dozvídáme, že i jejich výprava měla na Bjelasici a Komovi žlutého chundelatého průvodce. Stejně jako k nám i k nim se přidal v sedle Raskrsnica a vylezl s nimi až na Kom Kučki (2487m).

mezi oběma vrcholy i horem po hřebeni po značce. Proto jsme se rozhodli vystoupat na Bezejmenný vrch, odtud přejít na Bobotov kuk a udělat tak kolečko zpět na toto rozcestí.

Odtud stoupáme mezi velkými kameny i po nich, překračujeme i velké sněhové pole, nad nímž na sebe na jednom obzvlášť velkém kameni čekáme. Máme odtud pěkný pohled na ty, kdo ještě stoupají sněhem k nám. Není divu, že toho využiji k tomu, abych hodil po Elišce sněhovou kouli, ale ona na to nereaguje. Také fotím Sněhovou Lilii, která k tomu vyskočí, a tak se mi ji podaří zachytit ve vzduchu. Když zde potom sedíme všichni, zjišťuji, že se mi do batohu rozmačkala tabletka jontového nápoje, a všechno tam zapatlala. Po krátké pauze pokračujeme ve výstupu, který se teprve teď stal opravdu prudkým. Značka navíc pokračuje suťovým polem, což je poněkud nepříjemné, kromě toho, že kamení podkluzuje pod nohami, též se při trochu neopatrném kroku začasté uvolňují kameny a padají potom dolů, kde se jednomu z nich Divoká Orchidej s Tichým Půlměsícem vyhnuli jen o kus. Postupně ale padá na každého něco. Kus toho suťoviště chci proto přelézt po skále, ale dolezu jen kousek nad svah do místa, odkud nevím, jak pokračovat dál, protože zblízka vypadá ta skalka mnohem hůř než zdálky. Slezu tedy opět dolů, i když to jde trochu obtížněji než opačným směrem. Divoká Orchidej, která to vidí, protože šli s Tichým Půlměsícem až za mnou, to prý před Tichým Půlměsícem okomentuje v tom smyslu, že kluci jsou divní, protože si musí pořád něco dokazovat. Přitom to tak vůbec nebylo, poněvadž jsem to chtěl zkusit z pouhé kratochvíle, ale to holky asi nepochopí.

O kousek výš cesta konečně opouští suťoviště a značka pak obchází skalku již po trochu lepším terénu. Opět z pouhé kratochvíle si cestu zkracuji komínem ve skále, zdá se mi to totiž lepší než kombinace sutě s trávou na značce. Za chvíli jsme nahoře všichni. Rozhled stojí zato. Nakonec se totiž zataženo změnilo v oblačno až polojasno, a tak vidíme nejen hory okolo, ale i překrásné údolí Velkým Škrčkým jezerem (Veliko Škrčko jezero). Šedý Vlk je počasím natolik nadšen, že maže počasí hned tři černé puntíky, divíme se, že je z té trochy slunce tak rozhazovačný, ale i tak prý u něj počasí zbývá ještě nejméně dvacet pět dalších černých puntíků. Po chvíli kochání přecházíme na úplný vrchol, odkud už na nás Nefritový Skřítek s Šedým Vlkem volají, že dál to už asi nepůjde. Opravdu to při bližším pohledu nevypadá úplně ideálně, přestože si dosud myslím, že by se to tudy dalo slézt dolů a pokračovat po hřebeni, nebo spíš traverzem pod ním pod špičatými a rozeklanými skalami. Jenže tomuto druhu zábavy by byli nakloněni ještě tak nejvýš

že nad některými jmény nemá člověk přemýšlet, protože by se mu mohla rozskočit hlava.

Sobota 13. srpna

Ráno se Planoucí Růže s Veselým Balónkem nasnídají už před osmou a hned chtějí vyrazit k doktorovi, ale protože s nimi chce jít i Sněhová Lilie, musejí ještě počkat, až si umyje hlavu. Prosím je, aby se zkusili podívat, není-li v centru bankomat. Planoucí Růže si ode mne také raději bere knížečku k pojištění. Dočetla se v průvodci, že doktoři tu berou úplatky a že si o ně i říkají. Navrhuji jim, aby si to zkusili nechat připsat k účtu, aby jim to pojišťovna proplatila.

Než se vrátí, snídáme a popíjíme čaj s tím, že nejprve vyčkáme jejich příchodu, než se rozhodneme, co budeme dělat dál. Divoká Orchidej s Tichým Půlměsícem si poprvé dělají kaši, ale mají pražené vločky, které dlouho neměknou a zkašují až po přidání cukru. Nefritový Skřítek si ty vločky prostě zalil studenou vodou, nebo snad mlékem, a chroupe to bez ohřívání. Trochu se divím, že si nedělají snídaně společně. Planoucí Růže s Veselým Balónkem přijeli asi ve čtvrt na jedenáct taxíkem, Sněhová Lilie prý šla ještě hodit pohled. Planoucí Růže má opět ruku obvázanou, opět proto, že si včera večer obvaz sejmula, aby si mohla ruku prohlédnout. Říká, že jedou s Veselým Balónkem domů. Doktor ji prý poslal na rentgenové vyšetření do Pljevlji. Je to větší město asi šedesát kilometrů odtud a Planoucí Růži se tam pranic nechce. To už prý raději pojede domů, v jedenáct jim jede autobus do Bělehradu. Protože autobusové nádraží je na druhém konci městečka, jsou pod jistým časovým tlakem. Ještě jim radím spoje, kterými by mohli jet a zkoušíme vymyslet, jak by je to vyšlo nejlevněji.

Mezitím přichází kempovník vybírat poplatek. Bere si pasy, a tak raději jdeme s Tichým Půlměsícem s ním, abychom je měli pod dohledem. Tichý Půlměsíc neprozřetelně uvedl, že je nás tu devět, ačkoli Sněhová Lilie tu není, a tak bychom ji mohli zatajit. Kancelář se nachází v baráčku, který ještě nevypadá zdaleka dostavěně, podobný vzhled tu má koneckonců všechno vybavení. Usazuje nás do sedaček vedle televize, kde běží černobílý western s pravými chlapy, což mi vybaví poznámky Šedého Vlka, které občas pronáší a podle nichž to v Černé Hoře vypadá jako ve Vinnetouovi. Za uplynulou noc musíme zaplatit 1,50€ za stan a 1€ za osobu, možná i víc, protože nakonec to vyšlo asi na 3€ na člověka. Planoucí Růže s Veselým Balónkem počkají na pasy a s nimi hned běží pryč, čímž mizí z mého vyprávění, ale nebojte se, třeba se ještě vrátí.

My se zatím sbalíme a pomalu, asi v poledne, vyrážíme do kopce. Při tom si říkáme, že kempovník přišel vybírat dost pozdě a možná jen sloužil jako trest pro líné turisty. Pro doplnění je třeba říci, že ačkoli ráno ještě chvilku svítilo sluníčko, teď už opět vládne typické černohorské počasí, od hor přišly nízké mraky, do nichž se za chvilku zanoříme. Naše dnešní cesta vede na salaš Lokvice (Katun Lokvice, asi 1800m),

což nám zabere asi dvě hodiny. Tuto salaš máme doporučenou deníčkem z internetu s tím, že jde o jedno z mála míst, kde se dá dobře spát a je u něj pramen. Nejspíš tam zakotvíme a budeme dělat jen jednodenní výlety okolo. Durmitor není příliš velký a Lokvice je zhruba uprostřed. Ještě než opravdu začneme stoupat, přecházíme po mostku širší potok, který se zdá Šedému Vlkovi jako naprosto ideální k vykonání celkové očisty za pomoci žínky, nezbytné to pomůcky pravého trampa. My míříme k západu, potok teče k jihu do velkého Černého jezera (Crno jezero, 1416m), kemp Ivan Do, v němž jsme spali se rozkládá severně od jezera, asi tři čtvrtě kilometru severně od severovýchodního cípu jezera ve výšce asi 1460-70m.

Zastavujeme se ještě pod hranicí lesa u skály s vyhlídkou na jezero, je to dnes poslední příležitost podívat se na ně, ač zamlžené, neboť zanedlouho se do mlhy zanoříme docela a kromě toho už bude jezero mimo dohled. Dojídáme tu švestky, sebereme pár jahod. Hned potom dostoupáme k rozcestí, my jdeme po cestě vlevo k Lokvici, zatímco druhá značka míří k ledové jeskyni (Ledena pečina). Je totiž dobré zmínit, že v kontrastu s Bjelasicí, zde se dá podle značek chodit velice dobře. Za sedlem sejdeme k rozpadající se a neobývané Radulově kolibě, od ní už to není k Lokvici daleko.

Na Lokvici je salaš obývaná, vítá nás mladší bača, ukazuje nám na boudu opodál s tím, že v ní klidně můžeme spát. Je to opravdu turistická útulna, do které se na jedinou dlouhou pryčnu vejde asi sedm lidí. Jde o chatku s vysokou ostře špičatou střechou spadající téměř až k zemi a pobitou červeným plechem. Je na vyvýšenině nad cestou a stojí proti ní ještě menší chata, která však zřejmě patří k salaši. I její špičatá šindelová střecha spadá až k zemi, což jí dodává vzhledu dřevěného stanu. Salaš sama je dole u cesty, obklopená ohradou na ovce, v tuto denní dobu prázdnou. Mezi útulnou a dřevěnovou chatkou je zem vydlážděna plochými kameny a stranou pod svahem se rozkládá velké ohniště, které by však bylo snadno lze zaměnit za smetiště, pro množství odpadků mísících se s popelem. To by byl ovšem omyl, neboť pohled na pravé smetiště se člověku otevře za hrbkem porostlým kosodřevinou. V jeho okolí se to hemžilo podpapíráky a i u něj se nalézalo malé ohniště, v něm se kupodivu odpadky nenacházely, jen černý popel. Za útulnou, směrem od salaše, se nacházela větší plocha, na níž by bylo možné postavit stany. Důkazem bylo, že jich zde už několik stálo. Kousek dál je ještě pár míst, ale buď jsou plná nebo malá, a tak nakonec zůstaneme na tom největším hned u útulny, protože sem se vejdeme všichni. Jen Šedému Vlkovi se nechce stavět střechu, a tak zůstanou s Eliškou v útulně, kde zatím bydlí jen dva Srbové, jež se dosud nevrátili z výletu. Mají tu rozložené vojenské spacáky a jiné věci, které zřejmě pocházejí z armádních zdrojů.

Prochází tu kolem nás Čech, který míří nalehko ze Žabljaku na Bobotov kuk. Podle toho, co se dozvěděl na internetu, má dnes být nejpěkněji, zítra hůř a dál už neví. Nevěří přitom, že nahoře bude nad mraky, před nedávnem v Alpách tomu věřil, ale marně. Trochu nás zarazilo, že šel sám.

Cesta k jeskyni ještě mírně stoupá, vede po skále z vápence, kolem spousty škrapů a závrtů. Do jednoho z nich se jdu podívat na dno, nebude-li z něj pokračovat jeskyně, ale nikoli, je to prostě jen díra. Cestou se na chvilku zvedá mlha, tak stihneme udělat alespoň pár fotek. Potom stoupáme k dalšímu rozcestí, od nějž už je to nahoru jen kousek. Do jeskyně spadá sněhové pole, po němž lze sejít dolů. Přioblékáme se a vytahujeme čelovky, které jsme si za tím účelem přibalili do batohů. Sestupovat musíme opatrně, protože ač jsou ve sněhu vyšlapané schodovité díry pro nohy, jsou také dosti uklouzané. Dole je jen jedna velká prostora vyplněná ledem, z jednoho rohu sice vede kamsi do hlubin propast, ale do ní se pochopitelně nepouštíme. Světla sem nakonec dopadá dostatek, a tak bychom bývali ty baterky ani nepotřebovali. Vstupní místnost jeskyně je vyplněna sněhem a ledem, který je vymodelován do krápníků, vprostřed mezi nimi je v ledu jezírko s dnem opět ledovým, vypadá to tu prostě jako v pohádce o mrazíkovi. To vše si samozřejmě fotíme.

Mrzne tu, a tak jdeme po chvíli zase vzhůru, kde je stále mlha, ale kupodivu jí prosvítají modré fleky. Kromě toho se nám teď teprve zdá, že je tu teplo. Rozhodujeme se, co dál. Nakonec asi zkusíme jít na Bobotov kuk i za tohoto počasí, kromě mraků není nijak ošklivo, neprší ani nefouká, navíc má být zítra hůř. Jdeme odtud tedy k jihu, na dalším rozcestí si chceme dát oběd. Krásně se to hodí, protože cestou se poněkud čaší a občas zahlédneme i něco z hor okolo, všude kolem jsou opravdu pěkné vápencové štíty. Na tom rozcestí pak svítí sluníčko, už tu odpočívají dva Češi, ptají se, jdeme-li na Bobotov kuk, na což odpovídáme, že ano, když to počasí začalo vypadat tak optimisticky.

Popojdeme na skálu opodál a obědváme, máme všichni sýr od bači, který ale není moc dobrý. Ve skutečnosti se jedná o neslaný ovčí tvaroh, celkem bez chuti. Sice jsem vzal sůl, ale ani s ní to není o mnoho lepší. Při tom nás napadá, že vlastně nevíme, jak z té základní hmoty vznikají různé druhy sýrů. Šedý Vlk svůj kus ani nedojí, protože by neměl místo na kus klobásy. Na oběd máme sice sluníčka dost, ale záhy se opět zatahuje a ochlazuje. Přesto je počasí znatelně lepší než poránu, mraky jsou potrhanější a konečně vidíme i něco kolem sebe. Zanedlouho dojdeme k dalšímu rozcestí, vlevo vede cesta přímo na Bobotov kuk, vpravo pak na Bezimeni vrh[7] (2487m). Podle mapy se zdá, že by mělo jít přejít

[7] Tohle jméno je podle mne ukázkovým příkladem oxymorónu, což jenom ukazuje,

Neděle 14. srpna

Ráno je počasí, které mohu směle nazvat standardním, tedy v půl osmé, kdy, byv probuzen telefonem, vykouknu ze stanu ven, je nad námi modro, nad Žabljakem na severovýchodě modro a vrcholky hor na západě jsou zahaleny temnými mraky. Brzy se ty temné mraky pochopitelně přesunou nad nás a padnou v podobě mlhy až k nám. K snídani máme obvyklou kaši, dnes z ovčího mléka, což je velice dobré, možná trochu jemnější než hovězí, přišlo nás však na 2€ za litr, což je docela dost. Kromě toho nám dnes bača prodává sýr, který stojí 6€ za kilo, což je také poněkud drahé, obzvlášť při jeho poněkud diskutabilní kvalitě. Cenu sýra přitom bača nejspíš určuje podle vzhledu zákazníka, holky vždy prý zatáhne na chvíli k sobě dovnitř. Dlouho pak řešíme, vezmeme-li si jej na výlet k obědu, nakonec ho Nefritový Skřítek bere. Po snídani si Šedý Vlk řekl o obvaz, bača si prý vymknul kotník. Jeden jsem mu na to mohl věnovat.

Včera večer také přišla SMSka od Planoucí Růže a Veselého Balónka, ale přečetl jsem si ji až dnes:

```
Zdravíme vás planináři,
dík šílenému taxikáři,
zatím se nám všechno daří.

Unikli jsme mlze, dešti,
jedeme do Budapešti.

Ať to jde, jak nejlépe může,
přejí vám BaloRůže.
```

Šedý Vlk říká, že dle bači by mělo být dnes výjimečné počasí, i když to tak zdaleka nevypadá. Srbové dnes chtějí vyrazit na Bobotov kuk (2523m), tedy nejvyšší vrchol. My odcházíme asi v deset, chtěli jsme sice vyrazit už o hodinu dříve, ale počasí nás k tomu dostatečně nenamotivovalo. Jdeme do mlhy a do mraků. Usoudili jsme, že nejlepší bude vyrazit nejprve k Ledové jeskyni (Ledena pečina) a pak se uvidí podle počasí. Bačovu mínění se nám nechce moc věřit, krom toho, že názory domorodců na počasí jsou podle mne poněkud problematické, nevíme ani, jestli si z nás náhodou nestřílel.

Cestou si ještě doplňujeme vodu a potom stoupáme do sedla na severozápadním konci údolí, je ve výšce 1965m mezi vrchy Čvorov bogaz (2152m) a Sagorele ploče (2120m). Zde na rozcestí, v mlze husté tak, že by se dala krájet, čekáme na Divokou Orchidej s Tichým Půlměsícem. Během toho si zkoušíme vytí vlka, střílení z pušky či výbuch atomovky.

Pramínek je dole pod značkou, dole v údolí je pleso s hladinou ve výšce pouhých 1693m. To údolí má vůbec zvláštní tvar, je skoro pravidelně okrouhlé a obklopené ze všech stran prudkými svahy až do výšky Lokvice, tedy více než stometrovými. Vypadá tak trochu jako kráter s jezerem na dně. Podle mne by mohlo nejspíše jít o závrt, protože celé pohoří je krasového charakteru. Nad plesem je sněhové pole, ale hladiny se nedotýká, voda třeba nebude tak studená.

Ačkoli jsou teprve asi dvě hodiny, strávíme celý zbytek dne poblíž. Jednak je počasí typicky černohorsky nevlídné, jednak ať bychom vylezli kamkoli, nejspíš bychom se tam dostali i některý z dalších dnů cestou někam dál. Navíc už máme hlad, a tak si vaříme něco malého, my se Sněhovou Lilií čočkovou polévku s klobásou, v polévce je docela dobrá. Divoká Orchidej, Tichý Půlměsíc a Nefritový Skřítek si dělají podivnou bezglutamanovou polévku, do které nakrájeli sojové párky, o nichž však Divoká Orchidej usoudila, že jsou asi zkyslé. Ta polévka se jim myslím moc nepovedla, alespoň tak soudím podle reakcí, které na ni měli, až na Nefritového Skřítka, který ji považoval za poživatelnou. Podle mě by se taky dala jíst, ale oni ji nakonec stejně raději vylili.

Potom se sesedneme v útulně na pryčně a hrajeme karty, venku občas poprchává a je tam pěkná zima. Chvilku před tím jsme, pravda, měli takové nutkání jít se podívat dolů k plesu, ale při pohledu na černé mraky a při pocítění kapek na kůži, nás toto nutkání velice rychle přešlo. Kromě hádání karet podle obrázku v kolečku, což jsme už dělali ve vlaku cestou do Baru, hrajeme pamatovací prší. K tomu vařím čaj, ještě ten lipový, tentokrát oslazený, protože jsme se Sněhovou Lilií koupili více cukru. Při vaření čaje jsme se se Sněhovou Lilií bavili o slazení čaje, tvrdila, že čaj sladí velice silně a že když do něj dám cukr podle svého, určitě si jej bude muset přisladit. Tomu jsem oponoval s tím, že když už začnu sladit cokoli, čaj nevyjímaje, výsledek se blíží místo kombinace čehokoli s cukrem spíše kombinaci cukru s čímkoli. Podle mě si určitě čaj oslazovat nebude. Proto jsem tam raději dal toho cukru ještě o malinko víc, než bych si dal jinak, abych si nezadal. Sněhová Lilie nakonec musela uznat, že sama by si také dala toho cukru o malinko méně, možná, kdybych sladil opravdu podle svého, byli bychom spokojeni oba, ostatních pět z nás však asi ani tak, protože pro většinu to bylo hodně přeslazené, a tak mi při druhé várce právo oslazení odepřeli a předali pomyslné žezlo Šedému Vlkovi.

Mezitím vším přicházejí ti dva Srbové, vypadají celkem sympaticky. Když se jich Šedý Vlk ptá, nebude-li jim vadit, když zde budou s Eliškou spát, odpovídají, že nikoli, že tu musí spát devět lidí. Což je však jen vtip. Jdou si hned pro vodu, a potom postávají venku. Šedý Vlk se po chvíli zvedne a jde vykonat družbu. Ptá se mimo jiné, odkud jsou,

prý z Bělehradu, tady jsou prý už několik dní. Říkají mimo jiné Šedému Vlkovi, že v Srbsku mají také hory, ale ne tak pěkné. Mluví spolu česko-srbsky, občas anglicky. Ostatní překvapuje, že je Šedý Vlk tak družný, v Praze se to totiž vůbec nezdá. Nefritový Skřítek k tomu podotkne, že v Praze také není potřeba družby tak vysoká. Zde v divočině je to prý jiné, a tak mezi správné vlastnosti pravého muže patří i takovéto společenské chování. Zanedlouho se jdou Srbové převléknout, nejprve nás jeden z nich upozorní, že se budou převlékat, kdo chce, ať odejde, když se jde převlékat druhý z nich, nekompromisně nás požádá, abychom na chvíli odešli.

Venku zjistíme, že se dělá celkem pěkný večer. Vracejí se i skupiny z ostatních stanů, pochopitelně jde většinou o Čechy, výjimku tvoří jen dva či tři Poláci. Stany poblíž nás obývá větší česká skupinka, Nefritový Skřítek, Tichý Půlměsíc a pochopitelně Šedý Vlk se s nimi chvilku baví. U jedné jejich slečny se mi zdá, jako by měla na jednom lýtku velkou naběhlou žílu, ale pak se ukáže, že šlo jen o špínu. Než to zjistíme, chodíme se na ni nenápadně koukat. Ve skutečnosti je docela pěkná, i když nohy má velice cyklistické. Pak jsem si všiml, že i ona si píše deníček. Teď mě napadlo, že by bylo docela zajímavé dozvědět se, co si napsala o nás. Hádám, že o našich žílách ani špinavých lýtkách nic[6].

Rádi bychom si večer rozdělali oheň, ale kolem roste jen kosodřevina, a to pochopitelně zelená. Ti Srbové nám říkali, že je možné půjčit si od bači sekeru a pak sekat tu zelenou kosodřevinu, k čemuž máme morální zábrany. Jdeme proto raději hledat suché větve. Mířím zpátky směrem k Žabljaku, v severním svahu vidím krásné soušky, ale vylézt se k nim bojím, protože mi nohy podkluzují na vlhké trávě a občas i po mokrých kamenech. Protože ze sestupu mám už jisté obavy, musím vylézt až nahoru, kde mezi kosodřevinou naleznu dost suchých větví, které se dají ulomit, a snesu je dolů. Ostatní táhnou něco z druhé strany údolí, ale zdá se, že tam si ty větve nařezal bača, Sněhové Lilii alespoň něco takového říkal, ale nakonec nad tím mávne rukou.

Zbývá nám tedy už jenom najít ohniště, protože to s odpadky, které je u útulny, nesplňuje naše estetické požadavky. Těm Srbům se prý také nelíbí, ale je to podle nich těžké, protože kdyby ty odpadky nepálili, ale odnesli je dolů do koše, odtud by je vynesli za Žabljak na skládku. Mají mimochodem vařiče, které zdálky vypadají jako lihové, protože hoří dosti podivně, ale když se jich pak Šedý Vlk zeptá, dozví se, že jde o ten nejlevnější plynový, který se tu dá sehnat, prý stojí asi 1€. Hoří opravdu dosti podivně, nádoba se zastrkává ještě do takového plastového krytu. My si najdeme ohniště opodál. Nejprve si určíme místo, které se

[6]Protože naše lýtka se samozřejmě neustále skvějí čistotou a špína nad nimi nemá moc ...

nám líbí, a pak zjistíme, že jsme nebyli jediní, koho to napadlo, protože už jsou tu zbytky popela.

Šedý Vlk odmítne pokusit se rozdělat oheň, maje strach, že to bude stejná práce jako v Komovi. Ve skutečnosti to však jde velice snadno pomocí suchého jehličí, ani papír, pro který mezitím odešel Tichý Půlměsíc, nepotřebujeme. Zveme k ohni i ty dva Srby, ale dostane se nám jen odpovědi, že praví *mountaineerers* dělají oheň na tom ohništi u útulny, protože je ze všech stran chráněné před větrem. Před dvěma, třemi dny tu vítr foukal naprosto chaoticky sem tam a rozfoukával oheň na všechny strany. Nakonec za námi tehdy nepřišli. Mezitím vším jde Sněhová Lilie koupit od bači tři litry ovčího mléka. Ovce jsou už totiž zpět v ohradě. Kromě nich bačové pěstují i několik koz. současně si na zítřek objednáváme sýr, ten dnešní si totiž koupili ti tři u stanu opodál.

Z mléka si potom děláme bramborovou kaši, je to fakt dobré, k tomu vyrábíme omáčku takřka klasickou, tedy tu, kterou jsme dělali v Budvě i v Kotoru, jen místo kečupu přidáváme sladkou papriku, špek místo klobásy. Velice se nám to vydařilo a zbylo nám mléko i na ranní ovesnou kaši. Šedý Vlk odběhl na chvíli od ohně za těmi dvěma Srby, jednak jim to slíbil a jednak se bavili o válce, což jej zajímalo. Po několika čajích jdeme spát.

Úterý 16. srpna

Ráno je sice standardní počasí, ale nestihneme ani dosnídat, než se spustí průtrž mračen spojená tentokrát s bouřkou. Trvá asi do deseti, čas trávíme se Sněhovou Lilií psaním deníčků. Sněhová Lilie mimoto čte respekt, který od někoho dostala. V deset mraky přece jenom odcházejí a ukazuje se na místní poměry opravdu nebývale velký kus modré oblohy, zima je však pořád stejná. K snídani jsme dojedli zbytek vloček, na zítřek nám ještě zbyla trocha kuskusu, který si uděláme nasladko. Šedý Vlk byl ještě pro dnešek zbaven povinnosti zahánět ovce, neboť Srbové nakonec odejdou později. Oranžový stan nestabilní áčkové konstrukce stojí kupodivu i ráno, staříci se včak sbalili ještě před bouřkou a vyrazili nahoru do sedla, kam jsme šli my včera. I dva Češi, kluci, se sbalili už asi v šest a odešli směrem k Bobotovu kuku. Bouřka je zastihla v sedle a vrátili se raději zpět. Hned po ní vyrazili opět nahoru.

I my se balíme a odcházíme, nejprve se proslechlo, že bača tvrdí, že po bouřce bude už krásně. Když odcházíme, ptá se, jestli míříme na Bobotov kuk, o což se chceme pokusit, nato poupravuje svůj názor, nyní by podle něj mohlo i pršet. Zdá se, že o počasí toho ví asi stejně jako my. Cestou do sedla se stavujeme pro vodu, Šedý Vlk ještě prohodí pár slov s bačou a už dříve se šel podívat, jak nad Žabljakem postupuje bouřka. Prý šlo o celkem zajímavý pohled.

Nahoře v sedle se trochu vyhříváme, ale počasí už opět začíná být poněkud nejednoznačné, jinými slovy, ženou se sem temné mraky a třebaže svítí sluníčko, hic rozhodně není. Po chvíli jdeme dál, než dojdeme na hřebínek před údolím pod Bobotovým kukem, je už pěkná zima, po sluníčku ani památky a fouká ledový vítr. Za slabou půl hodinku bude poledne, a tedy čas na oběd. Podle mojí mapy je při cestě útulna, na mapě Šedého Vlka už nakreslena není, docela by mne tedy zajímalo, jak je to ve skutečnosti. Pokud tam je, bylo by to skvělé místo na oběd, není-li, budeme muset hledat závětří jinde. Na dalším rozcestí jdeme vlevo, najdeme i rozcestí cest, z nichž jedna by měla vést kolem útulny, pěšina tím směrem není však rozeznatelná a značka velice nejasná. Raději tedy půjdeme po hlavní značce, skáčeme přitom po velkých kamenech a všímáme si, že na zemi místy leží kroupy, nejenže tu nedávno bylo krupobití, ale ty kroupy nejeví nejmenší ochotu tát, brr.

Zastavujeme se na místě, odkud by útulna neměla být daleko, přímo za kopečkem, podle nějž jdeme. Jdu tedy tím směrem ukojit svou zvědavost. Najdu starou značku, ale vydám se po ní špatným směrem, teprve když se vrátím a vylezu na kopeček, spatřím, že vše, co z útulny zbylo, jsou betonové základy a podezdívka. Vracím se tedy za ostatními, kteří se zatím usadili v závětří velkého kamene, kde nakonec zůstáváme na oběd. Sem tam padne pár kapek, teploměr na telefonu Elišky sice uka-

zuje třináct stupňů, ale osobně mám o jeho věrohodnosti svoje pochyby. Při obědě i po něm začínáme s Divokou Orchidejí a Tichým Půlměsícem vážně uvažovat o tom, že bychom šli v Bělehradě do sauny, abychom se za tu cestu alespoň jednou zahřáli. K jídlu máme taveňák a klobásu, která však není moc dobrá, je z ní příliš cítit sádlo a není v ní žádné koření, které by mohlo chuťové stránce pomoci. Šedý Vlk se tomu diví, protože šlo o čajnu, která mu dříve tolik chutnala, zřejmě tedy není čajna jako čajna.

Mezitím koukáme, jak dolů z Bobotova kuku klesají dva muži, kteří prý v době, kdy jsem byl hledat útulnu, stoupali nahoru. Není proto jisté, jestli vystoupili až na vrchol. Potkáme je potom, když i my se vydáme vzhůru s tím, že v sedle pod vrcholem se uvidí, jestli se počasí nezhorší natolik, abychom nešli opět dolů. Přezdívají hoře Kokotov kuk a zřejmě to považují za velice vtipné. Sněhovou Lilii napadla celkem přirozená otázka, kolika lidem to asi ještě řeknou. Její zájem nás trochu udivil, protože ani jednoho z nich přece neznáme. Ona usoudila, že když už to mají vymyšlené, musí to přece dobře prodat. Myslím, že určitě nevystačí s tím, že to budou cestou dolů říkat každému, koho potkají, ale že i mnohem později, až budou známým ukazovat fotky, budou jim k jedné zvlášť vydařené, oni s mlhou v pozadí, říkat: „Tohle je na Kokotově kuku.“
Na což se známí zeptají: „A to se tak opravdu jmenuje?“
A oni odvětí: „Ale ne, ono se to sice ve skutečnosti jmenuje Bobotův kuk, ale my jsme mu tam začali říkat Kokotův, protože nás to tam opravdu s…“ Myslím, že podobná situace nutně vzbudí, zejména u dámské části publika, obdivné vzdechy.

Výstup nahoru opravdu není nic moc, Bobotov kuk se halí do stále hustší mlhy a i sedlo pod vrcholem je jen těsně pod okrajem mraků. Stoupáme sutí, která je navlhlá, a tak podkluzuje ještě hůře, než kdyby byla suchá, cestou navíc padají další kapky a i kroupy, Šedý Vlk na nás zdola volá, že to v tomhle počasí nemá cenu, ale zase tak hrozné to podle mne není, abych nemohl dojít alespoň do sedla. Divoká Orchidej se zarazila asi v půli kopce a už se nehla. Všichni ostatní jsme nakonec do toho sedla dolezli. Nahoře je však opravdu hustá mlha a z dálky se navíc ozývají hromy. Zdá se, že si tu co chvíli čerti uspořádají svatbu. Opravdu to nestojí zato, a tak zamíříme opět dolů. Plány s delším kolečkem, které jsem chtěl učinit, musíme opustit. Při sestup to pekelně klouže.

Dole se zastavujeme na sněhovém poli, navrhuji, abychom se zkoulovali, ale kromě pár koulí z toho nic není, ani sněhuláka nepostavíme. Šedý Vlk navrhuje, abychom se vyfotili tak, aby se zdálo, že tu byl jen sníh, což ale moc nejde, zase tak velké to pole není. Přece jen se na něm fotíme nejprve na můj foťák a pak i na foťák Tichého Půlměsíce,

Doslov

Domnívám se, že než skutečně uzavřu tento deníček, měl bych ještě uvést, jak to dopadlo se všemi těmi lístky. V úterý 23.8. jsem zašel do Wasteels, kde jsem lístky kupoval, kvůli těm slovenským průvodčím. Podle pána, který se mnou mou reklamaci projednával, se u zpáteční slevy CityStar jedná o zónový tarif, což znamená, že za průjezd Slovenskem jsme zaplatili fixní částku, která by se nezměnila, ani kdybychom jeli přes Medzilaborce. Průvodčí tedy neměl, podle pána ve Wasteels, právo po nás požadovat jakýkoli doplatek. Kdybychom to prý bývali chtěli mít úplně bez problémů, měli jsme si v Budapešti zajít k pokladně, u níž by nám k lístkům zdarma přidali lístek Budapešť – Szob – – Štúrovo – Kúty. Na náš lístek prý nemohli vytisknout Štúrovo i Rajku, protože lístek je malý a všechny stanice, kterými jsme projížděli, by se tam prostě nevešly, proto je to vyřešeno takto. Tohle všechno nám prý určitě řekli už tehdy, když jsme si tu v červenci lístky a místenky kupovali, protože to říkají každému. No, nevím, já ani Šedý Vlk si nic takového nepamatujeme, a to jsme u toho byli oba. Ale nemá smysl se o tom dohadovat. Jedinou šancí je prý reklamovat postup průvodčích a doplatek u slovenských železnic, dostal jsem tedy adresu na jejich centrum v Košicích.

Poté jsem se ještě zastavil u mezinárodních pokladen ČD, abych se zeptal, bylo-li by možné dostat zpět něco za tu českou část, protože jak zmíněno, jelo nás zpět jen pět místo osmi. I zde pouze dostanu adresu, tentokrát na centrum v Olomouci, kam mám poslat lístek i potvrzení, že nás bylo o tři méně. Oni nám pak vrátí peníze na účet.

Rozeslal jsem tedy dva dopisy a čekal. Jako první se ozvali Češi, z Olomouce jsem dostal zprávu, podle níž je možné tuto situaci reklamovat jen před odjezdem vlaku, a tedy za českou část lístků nemáme na nic nárok. Za trochu delší dobu se ozvali i Slováci, i oni zklamali mé naděje. Podle nich postupoval jejich průvodčí správně a oni mohou jen vyjádřit lítost nad tím, že jsme měli na jejich železnicích takové nepříjemnosti. Naši záležitost nicméně postupují centru našich drah do Olomouce. Přiznám se, že jsem přestal doufat, nešlo mi do hlavy, proč by nám měly naše dráhy cokoli dávat, když nám ony přece nic nedluží. Navzdory tomu jsem od nich za další měsíc dostal odpověď, podle níž mi obratem posílali složenku s částkou, kterou jsme před tím zaplatili slovenským průvodčím. Nakonec to tedy skončilo, dá se říct, dobře, i když dosud nerozumím tomu, že nám peníze nevrátily slovenské, ale naše dráhy. Svět je prostě plný záhad.

na jeho fotce chceme být zachyceni ve skoku, první pokus nevyšel, nebyl vidět Nefritový Skřítek, ani druhý asi není ideální, ale spouští se na nás krupobití, a tak už zde neotálíme a jdeme pryč. Po chvíli se kroupy mění v déšť, cesta dolů je proto nezáživná. Ukryti pod pláštěnkami jdeme v podstatě bez zastávky až ke stanům, dost to přitom klouže, což je pěkný opruz. Déšť sice není příliš vydatný, ale když si Šedý Vlk na chvilku svou pláštěnku sundá, usoudiv, že už to vydrží i bez ní, opět se silněji rozprší. Ještě na sebe počkáme v sedle nad údolím s Lokvicí, nad salaší si pak Tichý Půlměsíc vzpomene, že holky tu předevčírem nechaly připravené dřevo, ale my jsme je teď nenašli. Dřeva přitom už moc nemáme.

Osazenstvo se opět změnilo. Všichni, kdo včera nocovali v útulně, jsou pryč a místo nich se v ní usídlilo pět Čechů, tři starší a dva kluci. Pojem starší zde však používám čistě pro odlišení od těch dvou kluků, protože ve skutečnosti jim myslím nebylo mnoho přes čtyřicet. Ti tři starší se vyptávají na cestu k ledové jeskyni, jak dlouho se tam jde, a potom se tam i vydají, i když už budou čtyři hodiny. Nedlouho po příchodu slyšíme, jak sem shora ze svahu volá bača, jestli jsme neviděli čtyři ovce. Porozhlédli jsme se okolo, ale neviděli. My si děláme čaj a potom hrajeme karty, pamatovací prší. Jen Šedý Vlk a já se na chvilku hry zdržíme, abychom se trochu najedli. Ti dva kluci se nijak zvlášť neprojevují, leží a vaří. Venku hoří oheň, třebaže není zřejmé, proč. Ani neprší, ale je pořád zataženo. Pořád si z legrace říkáme, že začneme vařit, až bude pršet. Nefritový Skřítek jde nakonec rozdělat oheň, poněvadž má hlad, ale když se k němu přesuneme, začne doopravdy pršet, to nás asi hory chtějí poučit, že o vážných věcech se nežertuje. Nezbývá nám tedy, než jít vařit do útulny. Vaříme nakonec venku, protože před vchodem je závětří a ani tam tolik neprší.

Ti tři starší se zatím vrátili, jeden se vrátil už dřív, k jeskyni ani nedošel, ti dva tam došli a jen o půl hodiny nestihli dojít za sucha, nahoře v sedle byli zrovna ve chvíli, kdy začalo pršet. Kromě vody tekuté padá i voda zmrzlá v kroupy. Děláme si rýži a konzervu – krůtí maso ve vlastní šťávě. K tomu, že s sebou máme takovouto konzervu, došlo jen omylem. V Praze na nákupu jsem totiž Sněhové Lilii navrhnul, jestli nějakou konzervu nechce vzít, protože podle toho, jak se s Velkým Grizzzlym stravovali na Ukrajině, usoudil jsem, že je má ráda. Ukázalo se však, že na Ukrajině nákup konzerv způsobil Velký Grizzzly tím, že vyžadoval v jídle maso, ona sama by se bez nich docela dobře obešla. Protože je však Sněhová Lilie submisivní slečna, přijala můj návrh bez připomínek. Nakonec tedy máme konzervu, kterou jsme vlastně ani jeden nechtěl. Přidáváme si k ní papriku, mrkev, cibuli a sýr, výsledek je až překvapivě dobrý.

Sněhová Lilie umí dobře vařit rýži, čímž míním samozřejmě nepytlíkovou, a tak ta naše je naprosto výborná. Tichý Půlměsíc, Divoká Orchidej a Nefritový Skřítek se pokoušeli o totéž, ale v jejich případě vznikla připálená kaše, přestože jim Sněhová Lilie před tím předala své vědomosti o tom, kolik vody je třeba přidat. Jíme uvnitř útulny na lavičce, kterou nám jeden z té trojice uvolní. Když potom Sněhová Lilie přemýšlí, jestli je lepší dát rýži na omáčku nebo naopak, poznamená k tomu zase jiný pán z trojice s uchechtnutím, že je to jedno větší šlichta než druhé. Ani bych se nad tím nepozastavil, ale jak se později ukáže, Sněhové Lilie se to hrubě dotklo

Po jídle ještě vaříme několik čajů. Při tom se bavíme mimo jiné o vegetariánství. Zvídavými otázkami zjistíme, že Eliška vlastně nemůže ani čokoládu, ledaže v ní není mléko. Eliška potom poznamenává, že kdesi narazila na obchod s π-potravinami, což jsou potraviny s π-vodou, v níž mají molekuly vody atomy uspořádané jinak, než je obvyklé. To je samozřejmě nesmysl, i kdyby to snad bylo možné, není vůbec jasné, k čemu by to vlastně bylo dobré. Přirozeně je nám to tedy k smíchu. Potom přichází bača, ty čtyři ovce prý našel až u ledové jeskyně. Šedý Vlk mu pak pomáhá zahnat ovce a zajde s ním do salaše na kus řeči. Jakkoli se venku bača projevoval vzhledem k Šedému Vlkovi družně, v salaši se s ním udála prudká změna a jejich konverzace vypadala tak, že se Šedý Vlk na něco zeptal, třeba, kolik má bača dětí, a dostalo se mu jednoslabičné odpovědi, pět. Nicméně se Šedý Vlk přece něco dozvěděl. Pasou tu prý jen tři měsíce, od června do srpna, potom je tu už neobyvatelno. Mladý bača, kterého jsme tu už delší dobu nespatřili, utekl prý dolů za ženou.

Večer kdosi rozdělal oheň na tom velkém ohništi před útulnou, které bylo plné odpadků. Stojíme tedy ještě chvilku u něj. Ta holka s klukem, kteří s námi seděli včera u ohně, jsou tu ještě. Slečna prý studuje chemii. Zkouším nadhodit, kam pojedeme za rok, ale do Patagonie se pořád nikomu nechce. Šedý Vlk navrhne tři týdny na Brdech, tady totiž na každém kroku prohlašuje, že to tu jako na Brdech vypadá. Před spaním si ještě píši do deníčku, Sněhová Lilie si čte respekt nebo reflex.

za Žďárem nad Sázavou se pouštíme do jídla. Průvodčí jsme požádali, aby nám dala nějaké potvrzení, že je nás jen pět a ne osm, jak je na lístku uvedeno. Třeba se nám část podaří dostat zpět.

V Havlíčkově Brodě vykoukne Nefritový Skřítek z okénka a vidí nastupovat někoho, koho prý všichni známe. Nechává nás hádat, ale nikomu se nepodaří uhodnout, že jde o Veselého Balónka a Planoucí Růži, kteří byli doteď v Chlístově na chatě, kterou dobře známe ze Silvestra 2002. Planoucí Růže má ruku obvázanou a ještě ji bolí, ale je to jen naražené a pohmožděné. A tak jsme se na závěr ještě sešli. Nejprve si prý mysleli, že pojedeme až dalším vlakem, protože jako oni nestihneme tento, ale napsali Divoké Orchideji a dozvěděli se, že jsme tady. Sněhová Lilie před tím psala Planoucí Růži kvůli klíčům, tak i to se tak krásně samo vyřešilo. Zde by se patřilo vylíčit zážitky Veselého Balónka a Planoucí Růže u černohorského doktora a z následné cesty domů, což však nemohu ze své hlavy učinit, protože z toho, co o nich řekli, si už skoro nic nepamatuji, a tak by šlo o čiré výmysly.

V Praze na nádraží Holešovice se rozcházíme a akce Černá Hora se uzavírá.

Třebaže jsme to asi nikdo nečekali, v Budapešti máme jen půlhodinové zpoždění, a stihneme tak v pohodě přestoupit na EC do Prahy. Mimoto stihnu utratit zbylé forinty za pár broskví. Pohodlně se usazujeme, vlak je celkem volný, možná je to časem, či tím, že jde o EC. Až na slovenské hranice snídáme. Divoká Orchidej, Tichý Půlměsíc a Nefritový Skřítek, kteří se usadili ve vedlejším kupé, sice nejprve naznačovali, že se za námi přijdou po snídani podívat, ale místo toho spali. Po překročení hranic se Slovenskem jdeme do jídelního vozu na čaj a kávu. Chvíli přemýšlíme, co s věcmi, ale snad je zatím nikdo neukradne. Tichý Půlměsíc s Divokou Orchidejí zůstávají vedle spát, Nefritový Skřítek se k nám však přidá, byv již probuzen celníky.

Čaj mě přijde na dvě eura, ostatní si dávají kávu a Eliška horkou čokoládu. Číšník se tváří, jako by byl s naší objednávkou nespokojen, protože čekal něco většího. I sem přichází průvodčí, nejspíš je to vlakvedoucí, který má na starosti kontrolu lístků v jídelním voze. Nevím, je-li to jen moje osobní zkušenost, nebo to platí všeobecně, ale často když se vracím přes Slovensko, podaří se Slovákům mi ten návrat pěkně osladit. Asi je to trest za to, že podvědomě cítím, jako bych byl skoro doma, a má otupělá pozornost již nečeká, že bych musel vyndávat všechny věci z batohu, protože si tak usmyslí slovenský celník na slovenskočeských hranicích, nebo, jako v tomto případě, že bych musel řešit nesmyslné problémy s lístky na vlak. Ukázal jsem průvodčímu lístky, netuše dosud obtíží. Průvodčímu se však zalesknou oči vzrušením a potěšením[13] a prohlásí, že na lístku je uveden jako hraniční maďarskoslovenský přechod Rajka, zatímco my jsme přijeli tímto vlakem, tedy přes Štúrovo. Zdá se nám poněkud divné, proč by nám prodávali místenky a lístek, které by neplatily pro týž vlak. Všechny naše protesty jsou však marné a průvodčí trvá na zaplacení 300Sk za osobu, tedy 7€ za každého, a to za úsek Štúrovo – Bratislava, kde se zase připojíme na trasu popsanou v našem lístku.

Jdeme znechuceni zpět a hrajeme šarády se souslovími. Když přijde průvodčí za Bratislavou i sem, chce ten doplatek i za Divokou Orchidej a Tichého Půlměsíce, protože za ně jsme to samozřejmě nezaplatili. Tím nás už vážně naštval. Tentokrát si, z dosud nám nepochopitelných důvodů, řekl o 8€ za osobu. Navíc hned, jak sem přišel, věděl velmi přesně, co má žádat, zcela jistě si to s tím vlakvedoucím řekli. V Břeclavi vystupují Divoká Orchidej s Tichým Půlměsícem a Nefritový Skřítek se přesunuje k nám. Přidává se k nám i Šedý Vlk, který seděl vedle a četl si reflex místo toho, aby s námi hrál šarády. Hrajeme i kreslící šarády a

[13] Přiznávám, že to může být výsledkem mé představivosti, ale měl jsem tehdy velice silný dojem, že oba tyto pocity z obličeje toho průvodčího doslova sálaly.

Ráno je kupodivu zataženo všude, nějak jsem čekal, že se počasí jako naschvál zlepší, když už jdeme dolů, ale nic, alespoň, že neprší. Tuhle noc byla fakt neskutečná zima, na čemž se shodneme přinejmenším s Tichým Půlměsícem. K snídani máme sladký kuskus a myslím, že se nám vydařil. Po snídani pozorujeme dva kozlíky, jak spolu laškují nedaleko našich stanů. Vypadá to, že ačkoli jsou oba samečci, čehož jsme si pozorně všimli, oba by chtěli, aby se ten druhý chvíli choval jako samička. Po chvíli nás napadne, že jde možná o bratry, opodál je starší koza, třeba jde o jejich matku. Pohledem na ně se bavíme docela dlouho, jejich laškování nakonec skončilo nerozhodně. Neužil si ani jeden. Vzpomínám si, že pokaždé, když se sem, obvykle kolem osmé hodiny večerní vracely ovce, uvažovali jsme, jak poznají, kudy jít domů. Psy u sebe nemají, u salaše je jen jeden, který je stále uvázaný na řetězu. Zaštěká-li, což je téměř pokaždé, když se k němu někdo přiblíží, tuhne člověku krev v žilách. Ta slečna, co studuje chemii, říkala, že si jej byla pohladit a že ve skutečnosti je to velice roztomilý pejsek, který vůbec nekouše. Sněhová Lilie nadhazuje, že ovce by mohly vodit kozy. Jejich babička jim totiž vyprávěla, že u nich to bývalo obvyklé, protože kozy jsou mnohem chytřejší než ovce. Ale nějak se mi nezdá, že by ty kozy chodily v čele skupiny. Napadá nás také, že by je mohl vodit beran se zvoncem, s vlnou ostříhanou a zbarvenou tak, že by si jej člověk mohl lehko splést se lvem. Je to jediný dospělý beran ve stádu, ale ani on se nedrží v čele skupiny, tak nevím, zezadu obvykle hlídá stádo bača.

Šedý Vlk jde opravdu pomáhat bačovi, a tak mám na sbalení dost času, třebaže mi jinak trvá nejdéle. Dlouho třeba hledám víčko od ešusu, abych nakonec zjistil, že jsem jej v nějakém zmatení smyslů odnesl k útulně. Když už jsme sbaleni, trávíme zbylý čas do odchodu pozorováním Šedého Vlka. Drže v ruce hůl, prochází se po ohradě a práská ovce do nohou, aby šly k bačovi a ten je mohl podojit. Před dojením si bača ovce rozdělil a do ohrady nahnal jen bahnice, ostatní zůstaly venku. To, že bača pozná berana od ovce, je lehko k uvěření, koneckonců každý by to poznal. Snad kromě některých městských dětí. Ale to, jak bača rozezná jalovici od bahnice, je už mimo naše chápání. Šedý Vlk velice dobře zapadl do situace a opravdu připomíná černohorského baču, obzvlášť, když se při chůzi opírá o hůl, budí to v nás nezřízený smích, protože tak činí velice bačovsky. Prošli tu nějací turisti a kromě toho, že si celou scénu fotili, volali při pohledu na Šedého Vlka: „Jé, hele, ovce. Jé, hele, bača …“ Když jsou všechny ovce podojeny, pověsí, dle vlastních slov, Šedý Vlk pro letošek bačovství na hřebík a můžeme vyrazit dolů.

Cestou se chytíme se Sněhovou Lilií, povídají si totiž s Šedým Vl-

kem o těch třech starších Češích. Šedý Vlk říká, že tu jsou ve skutečnosti čtyři a že šlo o nějaké nazdárky, protože si nevzali ani stan. Jeden z nich musel navíc zůstat dole, protože s sebou nemá ani spacák. Sněhová Lilie k tomu dodává, že podle ní byli fakt divní, možná i něco horšího. Jeden z nich se totiž strašně špatně vyjádřil o našem jídle a pak se uchechtával, když jsme mluvili o souvislostech vegetariánství a Elišky a o π-potravinách. A k tomu výletu k ledové jeskyni prý říkali, že to bylo drsné. Tomu oponuji s tím, že mi přišli úplně normální, proč by se nesmáli poznámkám o π-potravinách, když jsme se jim smáli i my všichni, a žádné poznámky o drsnosti jsem neslyšel. O spacáku a stanu jsem nevěděl, ale to, že jsou nazdárci, je docela jiná kapitola. Sněhová Lilie však prohlašuje, že od nich bylo hrozně neslušné smát se hovoru a trochu i Elišce, když nebyli součástí toho hovoru. A vůbec se Sněhová Lilie začala hrozně rozčilovat. Zdá se mi, že v tu chvíli snad Sněhové Lilii vadilo dost i to, že jsem se vmísil já do jejího rozhovoru s Šedým Vlkem. Připomíná mi to jednu situaci, kterou jsem někde slyšel nebo četl a která hovořila o rozdílném vnímání podobných situací kluky a holkami. Sněhová Lilie mne však nenechá tu situaci popsat a prohlašuje nadurděně, že to nemohu svést na rozdíly mezi holkami a kluky. Mě zase naštve, že mě nenechala domluvit, a tak neví, co jsem měl na mysli, nechápu tedy, jak to může automaticky odmítat. To se nám to pěkně pročistilo ovzduší.

Ti dva mladší kluci se dnes mimochodem vydali na Bobotov kuk, tuším, že s nimi šli i ta slečna, co studuje chemii[9], s klukem. Docela by mne zajímalo, jestli tam došli. Počasí totiž není ani dnes nic moc. Ti dva později jmenovaní byli včera na hřebeni Međed, který jsme my přešli předevčírem. Ani to nepřešli celé, šli totiž od sedla, a tak si to mohli na rozdíl od nás zkrátit, protože tam foukal strašlivý uragán[10]. I ta cestovka chtěla chtěla tento hřeben projít, nalehko, ale otočili, když přišlo krupobití.

Sestup je celkem rychlý, zastavujeme vlastně jen jednou, a to na stejném místě s vyhlídkou na Černé jezero, jako při cestě vzhůru. Dnes je jezero vidět podstatně lépe. Zataženo a zima jsou však stále, ačkoli s tím, jak ztrácíme nadmořskou výšku, znatelně se otepluje. Po krátké pauze jdeme dál. Jdu trochu rychleji, cestou anglicky poradím jedné skupině, jak daleko to mají k ledové jeskyni, a pak už jsem u potoka, kde čekám na ostatní.

Zde je třeba zmínit se o hygienických tužbách naší výpravy, zejména

[9] Příště se budu muset víc ptát na jména, protože podobná kódová označení jsou poněkud zdlouhavá.

[10] Konečně se mi do nějakého deníčku podařilo dostat mojí přezdívku, třebaže s malými počátečními písmeny a navíc s rizikem, že budu právem podezříván ze sklonů k přehánění.

Tuším, že v tomto vlaku jsme se pokoušeli Šedého Vlka přimět k tomu, aby vyhlásil nejlepší kuchaře výpravy, protože celou dobu pilně ochutnával. K tomu se však nemá, jen mne a Sněhovou Lilii vyhlásí za nejpiplavější kuchaře, i když osobně si myslím, že jsme byli i bezkonkurenčně nejlepší.

Vlkem si dají špízy pro gurmány a já nějaké masové koule. K tomu samozřejmě chleba, já se Sněhovou Lilií si přiobjednáváme hranolky. Po jídle běží Šedý Vlk vyměnit peníze, když s nimi potom platíme, dostaneme dva účty. Nějak nás nenapadne, že musíme platit oba, a myslíme si, že ta menší částka je už započítaná v té větší. Bylo to prostě trochu zmatené. Číšník vezme námi předanou částku bez mrknutí oka, vypadá jen trochu nespokojeně, jakoby dostal malé spropitné. Potom teprve zjišťuji, když to počítám, že chleba napočítali na zvláštní účet, ale nepochopil jsem dosud proč. Ještě mnohem nepochopitelnější jsou mi důvody, které vedly číšníka k tomu, že se neozval o zbylé peníze, třeba je tady zvykem, že číšníci od velice nespokojených hostů dostávají spropitné se zápornou hodnotou. Když si rozpočítáme peníze, záhadně nám přebývá asi 300-350 dinárů, což zase není úplně zanedbatelná částka. Ať se snažím sebevíc, nemůžu se jich dopočítat, ale nikdo se necítí zkrácen na svých penězích, a tak za ně nakonec nakoupíme pro všechny nějaké jídlo do vlaku.

Cestou se tedy zastavujeme v obchodě, kde si pro sebe kupuji jen zmrzlinu, holky však kupují pro všechny víno, hroznové víno, broskev, sušenky. Šedý Vlk ještě kupuje s mým drobným přispěním dvoulitrovku piva. Na nádraží se potkáváme s Nefritovým Skřítkem a sedáme si na lavičky. Sněhová Lilie lituje, že musela utratit papírovou desetidinárovku, protože by si ji ráda schovala jako záložku do knížky. Postupně vypijeme pivo i víno, třebaže s pivem jsou trochu problému, nikdo je vlastně moc nechce. Nefritový Skřítek je tu už od sedmi, my jsme přišli asi v osm.

Později se přesouváme na naše nástupiště, Nefritový Skřítek zde na lavičce úmyslně nechává odložený respekt, protože jej už nikdo nechce. Šedý Vlk mu jej pak stejně přinese do vlaku, což už Nefritového Skřítka příliš nepotěší. Z našeho vlaku tu stále stojí jen dva spací vagóny, do nichž my nepatříme. Třebaže jsme měli odjet ve 22:25, situace se nezmění až do 22:40, kdy přijede vlak ze Sofie a některé z jeho vozů přesunou k našemu vlaku. Nakonec tedy odjíždíme už z Bělehradu s asi půlhodinovým zpožděním, což není příliš optimistické, uvážíme-li, že v Budapešti máme na přestup jen asi hodinu. Rozdělujeme se nyní na skupiny tak, že Tichý Půlměsíc s Divokou Orchidejí jdou do jiného kupé a my ostatní si zabíráme jedno kupé jen pro sebe. Sklopíme si zase sedačky tak, že se dá ležet po celém kupé a vyspíme se mnohem lépe než včera, třebaže Tichý Půlměsíc s Divokou Orchidejí na tom tak dobře nejsou. Ještě před odjezdem se tu objevil kluk, Čech, který má místenku na totéž místo jako je jedno z našich. On si ji kupoval v Praze, my v Bělehradu. Nakonec jde do vedlejšího kupé, i když my bychom mu dvě místa poskytnout mohli. Je to fakt nepořádek, a to nám v Praze ve Wasteels říkali, že místenku na tento vlak nám prodají jedině v Srbsku.

pak o jejich rozmanitosti. Už v pondělí totiž Divoká Orchidej se Sněhovou Lilií prohlásily cestou do tábora, že se chtějí při návratu do Žabljaku osprchovat v kempu, kde jsme strávili jednu noc. Musím jim to prý rozhodně dopřát a trochu je pohněvalo, když jsem jim to nechtěl slíbit. Šedý Vlk to prohlásil za změkčilost, protože pravý zálesák má neustále při sobě žínku, kterou pak využije k umytí se v potoce, nejspíš s co nejledovější vodou, ta bývá totiž prosta choroboplodných zárodků. Ptal jsem se jej, jestli už zde našel pro svou žínku použití. Prý nikoli, šetří si ji až na cestu domů. Divoká Orchidej se Sněhovou Lilií, jež byly ač tiše, účastny našeho rozhovoru, usoudily, že to bylo ještě horší než jejich dialog o kadeřnicích, který nedlouho před tím Šedého Vlka tolik vyděsil. Mě osobně se zpočátku zdálo nejlepší vlézt dole do Černého jezera, trochu se vyplavat a přitom se umýt. Postupně jsme se však všichni, až na Šedého Vlka, který stále považoval žínkové řešení za nejlepší, začali těšit na teplou sprchu. Zdůraznil bych slovo „teplou“, neboť se to může ukázat důležitým, koneckonců jak jsem se snažil vylíčit, počasí, které nás v Durmitoru potkalo, bylo toho druhu, které v civilizovaném člověku budí jistý zájem o saunu, vanu s horkou vodou, či nejsou-li tyto k dispozici, alespoň o teplou sprchu.

Řekli jsme si, že se usadíme nedaleko kempu a jednotlivě pak budeme chodit dovnitř, to abychom minimalizovali riziko vynuceného placení. Vraťme se však ještě na okamžik k potoku, kde stále čekám na ostatní. Zrovna svítí sluníčko, je teplo asi jako v babím létě a od Černého jezera přicházejí podle potoka celé rodiny s dětmi. Mnohé z nich pak pokračují dále proti proudu potoka po naučné stezce, která vede po jeho levém břehu a tuším, že turistu provádí po místech, kde stávaly mlýny. Jako první se dolů přiblíží Sněhová Lilie, Eliška, Nefritový Skřítek a Šedý Vlk. Tři dříve jmenovaní ihned pokračují ke kempu, abychom tam prý nechtěli jít všichni najednou. Stejně jsou tam totiž jen dvě sprchy. Šedý Vlk se zde však na okamžik zdrží, protože chce-li využít svou žínku, má k tomu možná poslední příležitost. Jeho tvář však při obhlížení situace začíná nabývat výrazu, v němž se mísily zoufalství, beznaděje a i jisté bezradnosti. Ta naučná stezka vede totiž samozřejmě po obou březích potoka a po obou skotačí děti následované svými rodiči. Šedý Vlk tedy usoudí, že tady to nepůjde, protože to už by mohl rovnou jít k pumpě na náměstí. A to zkusil jít i kousek dál podle potoka, bylo to tam však stále stejné. Když tedy přijdou i Tichý Půlměsíc s Divokou Orchidejí, jde s námi ke kempu.

Ostatní se usídlili až za ním, jsou zalezlí nad cestou, od kempu je odděluje jakási stodola, a tak nám chvíli trvalo, než jsme je našli. Eliška se Sněhovou Lilií už jsou ve sprše. Sněhová Lilie přijde jako první a hned nám hlásí, že voda ve sprše je přinejmenším tak ledová, jako v nedalekém

potoce, ne-li více. Mezitím do sprch zamířili Nefritový Skřítek a Divoká Orchidej s Tichým Půlměsícem. Teprve za dlouhou dobu se vynoří Eliška a Nefritový Skřítek a my s Šedým Vlkem se také můžeme jít umýt. Nefritový Skřítek si mimochodem už ráno vzal čisté „návratové“ tričko, prohlásiv, že se cestou dolů již nezpotí. Jdu trochu rychleji než Šedý Vlk a dostanu se do levé sprchy po nějakém cizím Čechovi, který ji opouští se slovy: „To jsem ještě nezažil.“ Přitom takto studenou sprchu si můžeme dopřát i u nás v Čechách. Když sem dochází Šedý Vlk, ptá se mne, jestli jsem viděl toho satana, co leží nedaleko u auta. Ten Čech to slyší a pocítiv zřejmě potřebu nás poučit, prohlásil sarkasticky: „To není satan, nejste mykologové, pánové ...“ K tomu dodá, že ta houba prý nemá bílou hlavu a na dotaz, co to tedy je, odpoví, že kovář nebo kolář. Šedý Vlk potom prohlásil, že by mu přál, aby to ochutnal, že by se vidělo. Ale to už pán neslyšel. Spodek houby byl fakt úplně rudý, tak bych si také nebyl moc jistý.

Sprcha byla opravdu úplně ledová. Přesto se odhodlám umýt se celý včetně hlavy. Šedý Vlk to měl vedle, kde se vystřídal s Divokou Orchidejí a Tichým Půlměsícem, horší o to, že tam byl ucpaný odtok a bylo tam tedy plno stojaté vody. Nakonec tedy tu žínku použil. Myslím, že to bylo velice typické a stylové rozloučení s naší cestou do Černé Hory. Když jsme sem jeli, čekali jsme teplo až vedro a spoustu sluníčka, prostě spálená ramena, ramena naše, jak pěji s básníkem. Namísto toho nás čekala zima, mlha nebo alespoň oblačno, častý déšť, bouře či krupobití. Takové to bylo i teď, šli jsme dolů s tím, že se chceme zahřát v horké vodě, a namísto toho jsme byli nuceni oplachovat se ve vodě mnohem studenější, než když jsem se u Lokvice koupal dole v plese. Poučení si, drahá čtenářko či vážený čtenáři, vyčti z této situace sama či sám.

Mezitím se pochopitelně opět zatáhlo, a tak se neohřejeme ani na slunci. Jdeme proto do centra s tím, že se tam najíme a nakoupíme. Možná budu muset najít bankomat, neboť to tu bylo dražší, než jsme čekali. V první zatáčce se staneme svědky poněkud napjaté motoristické situace. Stojí tu proti sobě dvě auta. V tom, které proti nám míří nahoru, sedí dvě ženy, zřejmě matka s dcerou. Dcera přitom sedí za volantem. Zkouší nastartovat, ale neúspěšně, zdá se, že neoplývá příliš velkými automobilistickými zkušenostmi a rozjíždět by se měla do kopce. Usoudí tedy s matkou, že bude lepší, vymění-li si místa. Matka vystoupí a přejde na stranu řidiče. I dcera se již chystá vystoupit, ale zapomněla jaksi zatáhnout za ruční brzdu a auto se začíná pomalu rozjíždět zpět k Žabljaku. Matka se jej snaží zastavit tím, že na něj zezadu tlačí. Nakonec vše dobře dopadlo, dcera auto zabrzdila, prohodily se s matkou a odjely správným směrem. Proti nim, tedy ve směru k Žabljaku, stálo červené auto, v němž seděl náš známý „mykolog“. Ukazuje

Vlk už to nevydržel a šel si dát vedle do parku něco malého ze zásob. Na chvíli nám tedy zmizel z očí, ale naše obavy, že jej uvidíme až u vlaku, se nenaplnily, když nás opět dohnal. Jdeme ještě dál, směřujíce pomalu k hospodě, kterou ze začátku navrhoval Tichý Půlměsíc. Zastavujeme se cestou ještě u pizzerie, zatímco Eliška se Sněhovou Lilií jdou dovnitř shlédnout ceny, běží se Tichý Půlměsíc podívat za roh do té „své“ hospody. Ta pizzerie se ukazuje jako dosti drahá, naopak hospoda, kterou obhlížel Tichý Půlměsíc, vypadá docela slušně. Nechal si ukázat jídelní lístek a ceny by neměly být nijak přemrštěné. Cestou procházíme ještě kolem jedné hospody, která vypadá celkem obyčejně a Šedému Vlkovi by se zamlouvala, ale už je rozhodnuto.

Sedáme si venku pod deštník, uvnitř domku nedaleko jde totiž stejně asi o jinou hospodu. Batohy skládáme k blízkému stromu. Na železné židle dostáváme polštáře a na stoly nám dávají ubrusy. Jídla tu jsou sice trochu dražší než u nás, ale jen mírně. Dáváme si piva a čtyři polévky, pro mne, Tichého Půlměsíce, Sněhovou Lilii a Šedého Vlka, je celkem dobrá, plave v ní maso, ale jinak ji nedovedu dost dobře zařadit. Mezitím se dává do deště a my musíme přesunout batohy pod jiný velký deštník. Prší dost silně, trochu i na nás, ale za chvíli se to zmírňuje, a to už na nás nedopadá nic. Mezitím si počítáme peníze podle toho, co si zde koupíme. Dohromady budeme potřebovat dovyměnit dvacet pět euro, já šest, Tichý Půlměsíc s Divokou Orchidejí šest, Sněhová Lilie pět, Šedý Vlk pět a Eliška tři eura. S Tichým Půlměsícem a Šedým Vlkem si pak stříháme, kdo z nás bude mít tu poněkud spornou čest a půjde ty peníze vyměnit. Slovo padá na Šedého Vlka, ale do směnárny se vydá až po jídle, teď totiž stejně prší.

Zatím se snažíme dostat dovnitř na záchod. První pokus šla učinit Divoká Orchidej, a přiznejme si, že byl neúspěšný. Mají tam totiž starou paní, která záchod obsluhuje a za vstup požaduje deset dinárů. Číšnici nám však řeknou, že nás ta paní musí pustit, a tak to zkoušíme ještě jednou, tentokrát se k Divoké Orchideji přidám já se Sněhovou Lilií. Teď se nám to už podaří, i když je to boj.

Při objednávání nám číšník pořád říká, ať mluvíme anglicky, ale pak tomu nerozumí a není ani schopen vysvětlit, co se skrývá za názvy jídel. Divoká Orchidej se snaží vybrat si něco bez masa, ale nakonec trochu naštvaně rezignuje a dá si kuře. Eliška má větší výdrž, najde si mezi teplými předkrmy „breaded cheese“, dá si jej s hranolkami a když potom zjistí, že šlo o smažený sýr, může slavit malé vítězství. Sněhová Lilie potom uznává, že anglicky to měli napsáno správně, i když ani ona sama před tím netušila, oč jde. Jinak máme většinou nějaké opečené maso, jen Tichý Půlměsíc dostane jakýsi guláš. Jmenovalo se to mučkalica a ještě to bublalo, když to před něj v misce postavili. Sněhová Lilie s Šedým

v půl desáté bude na nádraží. Tichý Půlměsíc jej ještě stíhá, aby se s ním dohodl o nějakých finančních záležitostech. Ptám se Tichého Půlměsíce, jestli se snad Nefritový Skřítek naštval, protože tak trochu vypadal. Prý ho jen přestal bavit náš způsob procházení městem. Tak v tomto směru mám pro něj pochopení. Mě samotnému příliš nevyhovuje a připadá mi vysilující, nemám dnes však dostatek sil, abych se od ostatních trhal.

Zanedlouho se k nám Šedý Vlk opět připojuje a my jdeme parkem ven. Skoro na jeho konci se zastavujeme a dojdeme k závěru, že by nebylo od věci se najíst. Táhne nám už na pátou hodinu. Jenže občas také padne pár kapek a Tichý Půlměsíc s Divokou Orchidejí nejprve potřebují najít pekárnu. Když o tom mluví, projeví o pekárnu zájem i Eliška a Sněhová Lilie, i když podle mne máme chleba dost. Nápad, že bychom zůstali sedět v parku, zatímco Tichý Půlměsíc s Divokou Orchidejí si půjdou někam pro chleba, se tak stal nereálným. Do města tedy zamíříme všichni. Cestou Tichý Půlměsíc ukazuje na nedalekou hospodu a doporučuje ji k tomu, abychom si tam posléze dali pivo. Před dvěma lety totiž zrovna tuto hospodu navštívili. Přišlo mu tehdy, že tam chodí i místní, a navíc se jim podařilo utéci bez placení. K tomu je ale přiměli číšníci svou naprostou nevšímavostí k jejich pokusům o zaplacení.

Hospod pak vidíme ještě hodně, ačkoli jde spíš o kavárny, ale pekárnu žádnou. S normálním obchodem se přitom Divoká Orchidej s Tichým Půlměsícem spokojit nehodlají. Projdeme opět kolem muzea užitého umění, protože Tichý Půlměsíc si myslel, že zde za rohem viděl pekárnu, je to však jen obchod s indickým zbožím. Sněhová Lilie tu poznamenává, že v tomto nejistém počasí by ani neměla námitek, kdybychom navštívili nějakou hospodu za účelem jídla. Nakonec se všichni shodneme, že to není tak špatný nápad. Třebaže si budeme muset dovyměnit peníze, jdeme hledat hospodu. Být s turisťáky v hospodě je bezva, s turisťáky v hospodě jsem hrozně rád, to zde bez okolků přiznám. Horší je, že než jste s turisťáky v hospodě musíte tu hospodu najít a vybrat, a musím se na oplátku přiznat, že hledat s turisťáky hospodu pro mne znamená téměř utrpení. V takových chvílích vždy váhám, stojí-li to utrpení za to. A nejhorší je hledat hospodu s turisťáky v těchto končinách Bělehradu, to mi věřte, protože nutno přiznat, že tady opravdu není moc hospod, s nimiž bych se sám spokojil.

Jak procházíme okolními ulicemi, zjišťujeme, že to, co se zdá být hospodami, jsou nejčastěji kavárny a nebo jsou drahé. Ale podaří se nám najít pekárnu, což je myslím dobrá zpráva. Šli do ní nakonec jen Divoká Orchidej s Tichým Půlměsícem, ale stejně tam nic neměli. Projdeme pak několik ulic, najdeme dražší italskou restauraci, kde mají těstoviny a rizoto. Divoká Orchidej ani Tichý Půlměsíc však na nic z toho nemají chuť, protože soudí, že podobných jídel si nyní dopřávali dost sami. Šedý

těm ženám, že na projetí přece mají dost místa, potom na ně troubí a je na něm celkově vidět, že v duchu přirovnává řidičku k posvátnému indickému zvířeti. Přitom to opravdu vypadalo, jako že matka půjčila řízení dceři, v řízení nepříliš zběhlé. Tak jsme si prozměnu my pomysleli cosi o inteligenci toho „mykologa“.

V centru si sedáme pod střechu u supermarketu, protože už to zase vypadá na déšť a občas nejen vypadá, sluníčko prorazí mraky jen tu a tam. V supermarketu berou berou karty, a tak nakonec nemusím hledat bankomat. Zaplatím nákup za sebe a Sněhovou Lilii, která mi pak dá svou část v eurech. Nefritový Skřítek jde s Divokou Orchidejí a Tichým Půlměsícem do pekárny, poté jdeme my se Sněhovou Lilií do krámu. Kupujeme si jídlo až do konce cesty, Sněhová Lilie víno domů a oba i rakiji domů. Víno se mi kupovat nechce, protože jediné víno, které mi tu chutnalo, uzrálo nedaleko Bělehradu. Mají tu sýr se 70% tuku, něco jako lučinu, který je moc dobrý. K tomu kupujeme ještě nějakou lepší klobásu, sušenky, čokoládu a čipsy s příchutí hranolků s kečupem. Včera nám je nabídla Eliška a moc mi chutnaly. Z vitamínů si bereme hrušky pro Sněhovou Lilii, broskve a pivo pro mne. Dohromady to přijde na 33,50€, jen ty rakije stála každá 10,95€. Když do toho započítám i své dluhy vůči Sněhové Lilii, dá mi ještě 15€, což už mi bude do konce pobytu stačit. V pekárně za rohem si ještě Sněhová Lilie nakupuje spoustu jídla na teď, aby se jí potom nedělalo špatně v autobusu. Bylo toho tolik, že by se to do mne ani nevešlo. Kromě toho samozřejmě kupujeme i chleba. Zbyl nám ještě zbytek starého, který chtěla Sněhová Lilie vyhodit, což jsem rázně odmítl, protože mi přijde škoda vyhazovat chleba, který vypadá celkem zdravě. To ho raději sním sám. Taky si kupuji burek a něco podobného se sýrem a čokoládou.

Zatímco se věnujeme svačině, Sněhová Lilie odchází hledat internetovou kavárnu. V půl čtvrté se sejdeme na stanici autobusů, protože ve čtyři bychom měli odjet do Mojkovce, s jedním přestupem v Đurđeviće Taře. Tichý Půlměsíc s Divokou Orchidejí to zjistili v nedalekých informacích, kde si byli koupit pohledy. Jeden z těch pohledů je míněn Kvetoucí Pampelišce, básničku, kterou jsme jí sepsali, opět uvedu ve chvilce poezie. I já si tam potom jdu pro několik pohledů, už Tichý Půlměsíc s Divokou Orchidejí mi říkali, že tam nemají příliš široký výběr, a opravdu, většina pohledů je zimních a snesitelné jsou jen dva. Ještě jeden má pěknou kompozici, technické provedení je však slabší. Pro známky musím samozřejmě naproti na poštu. Opět dostanu půl eurové, Divoká Orchidej s Tichým Půlměsícem potom říkali, že podle jejich zpráv by měla známka do Čech stát o patnáct centů víc. Je fakt, že v Budvě mi prodali známky za vyšší cenu, ale myslel jsem si, že prostě nemají půl eurové. Asi na to nemají jednotlivé pošty jednotný názor, ale všechno

došlo, což je podstatné. Mimochodem, jak jsme zjistili, průměrný plat zde činí 220€ a mají zde třiceti procentní nezaměstnanost, tak fakt nevím, z čeho tu lidé žijí, když je tu dráž než u nás a průměrná mzda třetinová.

Po svačině se pomalu vydáváme na autobusovou stanici. Sněhová Lilie už tu sedí v kavárně a popíjí čaj. Koukáme na jízdní řády, zdá se, že my bychom měli jet až v půl páté autobusem, který jede až do Subotice, vystoupit v Đurđeviće Taře a odtud jet do Mojkovce. V pokladně však není zrovna nikdo, koho bychom se mohli zeptat. Sedíme potom se Sněhovou Lilií, Šedým Vlkem a Eliškou v té kavárně a dáváme si čaje a kávu. Čaj je ovocný, za třicet centů, Sněhová Lilie před tím prý dostala mátový, a tak to asi trochu závisí na tom, co servírka v krabici nahrábne. Dopisujeme pohled pro Kvetoucí Pampelišku a Divoká Orchidej s Tichým Půlměsícem jej jdou hodit. Sněhová Lilie nám říká, že byla v té internetové kavárně, která se nachází na hlavní ulici. Bylo tam prý plno malých pařanů a ona neměla, k jakému počítači by si sedla. Hlídala je tam holka, která ji nakonec pustila na svůj počítač, ale až poté, co zjistila, že Sněhová Lilie potřebuje jen deset minut na přečtení mejlů. Sněhová Lilie se potom ptá slečny, která tu má prodávat lístky a která se místo za okénkem nachází v baru, na autobusy do Mojkovce. Podle ní jsme bývali měli odjet do Đurđeviće Tary už v jednu a v půl druhé bychom odtud odjeli do Mojkovce. V půl páté sice jede autobus do Đurđeviće Tary, ale potom do Mojkovce už dnes nic nejede. Jdu se ven zeptat Divoké Orchideje a Tichého Půlměsíce, co ví oni z informací. Podle nich jezdí z Đurđeviće Tary do Mojkovce spousta maršrutek, asi se tady o nich prostě nic neví.

Autobus je velký, stojí nás 1,50€, padesát centů z toho činila sazba za batoh. Do Subotice by to prý přišlo na 12€. V autobuse je nás velice málo, až si řidiči pro sebe stěžují, že se jim to nevyplatí. Kromě nás jedou do Đurđeviće Tary tři Češi, kteří s námi byli ze začátku i na Lokvici, dva kluci a holka, měli stan dál od nás za dvěma terénními vlnami. Jeden z řidičů si bere peníze za batohy, lístky nám jinak musí Nefritový Skřítek koupit v pokladně. Jedeme asi půl hodiny, z toho větší část serpentýnami klesajícími ke kaňonu Tary. Na jeho okraji vystupujeme u velkého mostu, klenoucího se zde přes údolí. Ten most je podle mne dosti známý, budete-li hledat nějaké fotky z Černé Hory, nebo od řeky Tary, určitě bude na některé vyobrazen. Samotný kaňon se chlubí jako nejhlubší v Evropě, zde asi nebude nejhlubší místo, ale i tak je pohled celkem impozantní. Je to také oblíbené místo pro raftaře, ale jinak se mi zdá, že je jako turistický cíl nepraktický v tom, že je odevšad daleko a do kaňonu se nedá moc snadno dostat jinak než na lodi. Myslím, že ta slečna, co studuje chemii, s klukem, se tam chtěli podívat, navíc do

se kvůli ní zdržovali. Padesát dinárů je mimochodem asi dvacet korun, což mi zase nepřijde jako velká částka.

Na záchod se dá jít celkem volně, ostatní tedy nyní postávají před ním ve frontě, protože je tam jen jeden. Venku pak navrhuji, aby se Sněhová Lilie s Nefritovým Skřítkem klidně podívali dovnitř, protože nikam nespěcháme, my ostatní si zatím můžeme sednout v blízkém parčíku. Vrací se zanedlouho, prý je to sice malé, ale pěkné. Nakonec tam byli zadarmo, protože pán v pokladně neměl zpátky na dvoustovku. Pustil je tedy raději bez placení.

Potom se tedy opět zvedáme a jdeme už konečně k hradu, což už není daleko. Cestou ještě zkoušíme nahlédnout do jednoho kostela, ale pustí dovnitř jen Šedého Vlka, který šel tou dobou také náhodou kolem, protože my ostatní máme krátké kalhoty. Sněhovou Lilii tam také pustí, ale musí si před tím zahalit ramena. Hrad je ve skutečnosti tvořen jen zbytky obvodového zdiva, jen uprostřed je jakási stará budova s vojenským muzeem. Procházíme se po vyhlídce, z hradeb je pěkný rozhled na město. Poté projdeme branou kolem vstupu k románské studně a usazujeme se na trávníku. Nefritový Skřítek nás také najde, třebaže předtím šel trochu napřed a usadil se kousek dál na lavičce. Většina si lehá a spí, Šedý Vlk sedí na lavičce a čte si.

Jdu se nejprve projít po okolí. Obejdu hrad kolem podle hradeb, které obepínají celkem přívětivý park. Ty hradby přitom pocházejí z nejrůznějších období. V příkopu poblíž toho vojenského muzea je výstava děl a obrněných vozidel včetně tanků, to vše z druhé světové války. Když si všechno dokola obejdu, skončím opět u ostatních. Kromě Nefritového Skřítka a Šedého Vlka spí, Šedý Vlk říká, že se k tomu muzeu půjde podívat, což mne zrovna u něj nepřekvapuje. Na chvilku si také lehnu, je fakt, že se dnes všichni cítíme tak nějak nevyspale a nálada tedy není nijak optimistická. Přesto mi jaksi nejde usnout, asi za půl hodiny se navíc odkudsi, snad z Černé Hory, přiženou ještě černější mraky než ty, které nad námi visely dosud. Z nich se spustí prudký déšť. Rychle se proto sbíráme a běžíme i s věcmi do tunelu hradbami, čili brány. Postavíme si zde batohy dosti hloupě do míst, jimiž začne zanedlouho protékat potok. To však zjistíme až za chvíli. Kromě nás se tu schovává spousta jiných lidí. Sněhová Lilie odchází i v tomto dešti na záchod a při návratu s sebou přivádí Šedého Vlka, který ani nestihl zaregistrovat, kam jsme běželi.

Déšť naštěstí netrvá dlouho, a tak jdeme zase ven. Nikdo z nás sice netuší kam, ale rozhodně jdeme ven z hradu. U vojenského muzea se jde Šedý Vlk ještě porozhlédnout kolem děl a tanků. Čekáme tu tedy na něj. Sedám si přitom zase do jiné brány na zvýšený kamenný stupeň na straně. Nefritový Skřítek zanedlouho projde kolem mě ven se slovy, že

Nikdo netušíme, proč, tvářil se však při tom, jako by něco takového viděl poprvé v životě. Potom nám pasy vrátil, a aby ukázal svou autoritu, naznačí gestem, abychom odtud odešli, což jsme konečně sami měli v úmyslu.

Za pomoci plánku ve foťáku Sněhové Lilie míříme k muzeu užitého umění. Je to cestou k hradu, a tak se tam podíváme všichni a uvidíme. Pomalu dojdeme k většímu parku, na jehož konci je kostel, zvenku velice pěkný, i když zevnitř je vidět, že i tento je z betonu a není to tak slavné. Říkáme si, že bychom se tu mohli najíst, hnedle je poledne a park vypadá celkem přívětivě. Sedneme si tedy na lavičky, Šedý Vlk opět dál od nás. K svačině si dáváme šproty s chlebem, k tomu vařím dva nálevy senchy, Tichý Půlměsíc mi na to půjčuje bombu, protože ji už chce vyprázdnit. Pozorujeme místní život. Kolem nás už poněkolikáté proběhl týž pán. O kousek dál se rozestoupilo kolečko cvičenců a provádějí různé jednoduché cviky. Podle toho, jakým způsobem se k tomu staví, zdá se mi, že sem přišli na procházku z ústavu pro mentálně postižené[12].

Za nějaký čas se vydáváme na další cestu. I Šedý Vlk půjde ještě s námi. Muzeum hledají nejaktivněji Tichý Půlměsíc se Sněhovou Lilií, chodíme různými uličkami, Tichý Půlměsíc cestou neúspěšně hledá informace, vedle kterých prý býval záchod. Poté však holky usoudí, že na záchod bychom si přece mohli zajít v tom muzeu, čímž se toto stane naším jediným cílem pro příští chvíle. Osobně už začínám pochybovat o tom, najdeme-li jej kdy, protože na můj vkus chodíme poněkud chaoticky. Na jednom rohu se na chvilku zastavíme, tu k nám přistoupil domorodec a ptá se, nepotřebujeme-li pomoc. Na dotaz nám poradí, abychom na další odbočce zahnuli vlevo a až dojdeme na náměstíčko s parkem, najdeme muzeum. Není to prý daleko. Opravdu to netrvá dlouho, než k němu dojdeme.

Už na prní pohled je jasné, že mezi hlavní exponáty budou patřit židle a nábytek. Batohy si skládáme před vchodem a zatímco čekám u nich, ostatní jdou dovnitř zjistit, jak to tam vypadá. Mezitím kolem prochází starší Srb, který se se mnou dává do řeči, a to dosti monologickým způsobem, jak už mají někteří starší pánové ve zvyku. Soudí, že ty batohy musí být těžké, a ptá se, odkud jsme. Poté, co zjistí, že z Čech, říká, že v Čechách byl, v Praze, v Brně, máme prý dobré pivo. Na Slovensku prý mají zase víno, ale dnes prý už necestuje. Přidává k tomu spoustu dalších vět, z nichž už si mnoho nepamatuji a některým jsem ani dobře nerozuměl. Nefritový Skřítek vyšel ven jako první, když se s námi pán rozloučí, dozvídám se, že uvnitř je vlastně jen jedno patro se starým nábytkem. Za vstup do něj se platí padesát dinárů, a tak se tam většině nechce. Ba i Sněhová Lilie váhá, protože nechce, abychom

[12]Toto prosím nechápejte nijak pejorativně, tak to opravdu vypadalo.

míst, kde nevede silnice, neboť tam je to podle nich nejlepší. Nevím, jestli to stojí za to.

Ti tři Češi se nás hned po vystoupení ptají, jak se chceme dostat odtud. Sami hned navrhují, že bychom se mohli dohodnout, zaplatit si dohromady maršrutku a nechat si ji případně i poslat z Mojkovce, protože tu skoro nic nejezdí. Cestou sem tu prý prostáli dvě hodiny. Jdou tedy cosi dohodnout k blízké hospodě. Zatím se jdu podívat z mostu do propasti. Tichý Půlměsíc pořád tvrdí, že je to hluboké sotva jako nuselák, ale když nad řekou plivne dolů a před dopadem sliny napočítáme asi čtvrt minuty, změní poněkud mínění. Pohled je fakt úchvatný, dokonce na nás na chvíli zasvítí sluníčko, ale vyfotit to stejně moc nejde. To už za námi přichází Sněhová Lilie a oznamuje nám, že ti tři dohodli odvoz pro nás všechny za tři eura na osobu, což je docela snesitelné. Auto je prý už zde, a tak bychom mohli odjet v podstatě okamžitě.

Před nastoupením se ještě fotíme s pomníčky, kterých je tu hned několik, to už k nám přijíždí od hospody auto. Nominálně je pro osm, ale v pohodě se do něj vejdeme i s batohy, na sedadlech pro tři pak sedíme po čtyřech, což je mnohem lepší než cestou do Žabljaku. Cesta do Mojkovce je docela dlouhá. Nedlouho po odjezdu se spouští hustý déšť, který se nechystá jen tak přestat. Silnice vede při dně kaňonu a i odtud z auta je na něj úžasný pohled. Až na ten déšť, samozřejmě. V Mojkovci nás řidič zaveze k nádraží, ti tři však chtějí do centra, řidič je tam odveze pak. Nechce se tam totiž moc ukazovat, protože veze víc lidí, než může, a nerad by se proto setkal s policií. To bude asi nějaký ustrašený Černohorec, protože dosud jsem si nevšiml, že by na to někdo dbal. Ta trojice si totiž chce nakoupit a pak vyrazit k Biogradskému jezeru. Říkáme jim, jak dlouho jsme šli pěšky, oni však prohlásili, že všude jezdí taxíkem. Byli to mimochodem filozofové, studovali nějaké jazyky, tuším, že němčinu.

Vystupujeme do deště a rychle hledáme čekárnu. Ta je celkem útulná, čistá a vybavená lavičkami. Zanedlouho se pustíme do vaření. Jen Divoká Orchidej, Tichý Půlměsíc a Nefritový Skřítek čekají do sedmi, což je asi za čtvrt hodiny. Nefritový Skřítek by, pravda, začal i dříve, ale ostatní mu to nedovolí. My si děláme čočkovou polévku s čočkou a zbytkem klobásy, je to docela dobré. Nefritový Skřítek, Tichý Půlměsíc a Divoká Orchidej vaří těstoviny s ajvarem a sýrem. Nejprve dají do ešusu s obsahem 1,5l půl kila těstovin, ale pak po našem přesvědčování přece jen usoudí, že když těstoviny tvoří nad okrajem hrnce kopeček, opravdu se nemohou uvařit. Zbytek tedy nakonec uvaří v jiném ešusu na mém vařiči. Šedý Vlk dělá polévku, potom totéž i Eliška, dávám jí do toho zbytek instantních nudlí. Udělala mi tím radost, že je nebudu muset vozit domů. Divoká Orchidej, Tichý Půlměsíc a Nefritový Skřítek mi také

udělají radost, když mi dopotřebují zbytek oleje.

Po jídle děláme několik čajů, od černého po bílý. K tomu jdu ještě koupit perníčky, jsou dobré, medové. Nefritový Skřítek jde potom ještě pro jedny. K jídlu jsme si také byli pro pivo, hned vedle je totiž v nádražní budově obchod, zmiňoval jsem se o něm už na začátku při příjezdu do Mojkovce. Jen česnek, který jsme si chtěli koupit do polévky, tam neměli. Je tu mimochodem i záchod, jen na něm nesvítí světlo.

Potom bychom chtěli dohrát hru s kostkami, ale Sněhová Lilie s Eliškou si čtou a nedá se s nimi v tomto směru spolupracovat. Tichý Půlměsíc říká skoro jako stížnost, že od Divoké Orchideje slyšel, kolik všude hrajeme her, ale kde nic, tu nic. Nakonec zrušíme skoro všechny krychle až na jednu. Po zničení předposlední se ozve nešťastný vzdech, tak raději odletíme pryč. Na obrazovkách se nám objevilo, že jsme byli podrobeni testu nějakými mimozemšťany. Chtěli zjistit, jak se zachováme, když se setkáme s něčím neznámým. Prý jsme moc neuspěli, protože správné bylo odletět hned a krychlí si vůbec nevšímat. No nevím, jestli se ti mimozemšťané opravdu chovají takhle, tak nechápu, jak mohli vůbec přežít a dostat se do vesmíru. Ačkoli, Šedý Vlk tvrdí, že žádné správné řešení není, tak jsme to možná jen nepochopili. Ona to totiž nebyla logická hra, což nebylo moc jasné a hledali jsme řešení na základě logiky, což byla chyba. Asi na to taky nebyla ta správná atmosféra a trvalo to moc dlouho. Šedý Vlk říkal, že to hrál na nějakém soustředění s jinými matfyzáky či budoucími matfyzáky a že to brali velice vážně, proto to na něj také tolik zapůsobilo.

Nějak přečkáme čas až do čtvrt na jednu, kdy teprve přijede vlak, ačkoli tu samozřejmě měl být o půl hodiny dříve. Ve vlaku se rozdělujeme, Tichý Půlměsíc, Divoká Orchidej a Nefritový Skřítek jsou ve vedlejším vagónu, a tak jsem jim dal část lístku. My ostatní jdeme do kupé, které máme celé, i když jsme jen čtyři. Za začátku jsme tam opravdu sami, sedačky jsme si položili a lehli si proti sobě, bylo to dosti pohodlné. Jenže v Bílém Poli se k nám nacpaly nějaké dvě ženy dosti zvláštního vzhledu i chování a pak to bylo výrazně horší, ale to už koneckonců patří k zítřku …

použil speciální alkalické baterie, které si k tomu účelu přivezl z Čech, přišly jej bratru na 300Kč za kus. Tak tyto baterky se jako nabité netvářily ani chvilku. Vlastně se dá říci, že o sobě téměř okamžitě prohlásily, že jsou vybité. Tichý Půlměsíc už tedy začal nosit foťák Divoké Orchideje, která vyfotila jen několik fotek na začátku a pak už ji to nějak nebavilo. Nakonec však kupodivu ty alkalické baterky vydržely až do konce, nevěřte tedy vždy všemu, co říkají baterky vašemu foťáku.

Vraťme se však do bělehradského chrámu a vžijme se znovu do naší situace. Dělník s baterkou nás vede po betonovém schodišti dolů, avšak po několika schodech nás odvádí na plošinu s výhledem na město, stále dosti vysoko. Zde naznačí gesto, kterým se snad ve všech kulturách světa, které už objevily papírové peníze, míní právě peníze a placení. Tichý Půlměsíc s Nefritovým Skřítkem se ptají, kolik. Dělník chce 200 dinárů za jednoho. To se nám zdá kapku moc, jde téměř o tři eura. Tichý Půlměsíc vytahuje peněženku a ukazuje dělníkovi, že má jen 350 dinárů, a dodává, že už jedeme pryč a že jde o všechny peníze, které máme dohromady na celý den. Víc, než 200 dinárů dohromady mu dát nemůžeme. Dělník protestuje, že 200 dináry ani nezaplatí pivo, což je samozřejmě nesmysl. Chvíli jsme se s ním takto dohadovali. Dělník povídal, ať mu tedy dáme eura, ale Tichý Půlměsíc tvrdil, že už nic nemáme, protože jedeme domů. Už už bych vytáhnul 5€, které mám v kapse, je vidět, že mám slabé nervy, ale dělník má slabší. Vezme si dvě stě dinárů a znechuceným mávnutím ruky nám naznačí, abychom pokračovali v sestupu. Třebaže bych to skoro nečekal, posvítí nám i na cestu dolů. Tam nám ukáže cestu ven a sám si jde ukrýt peníze mezi cihly. Říkáme si, že i když vypadal naštvaně, vydělal si dvě a půl eura za chvilku, a tak to pro něj zdaleka nebylo nevýhodné. Lidé však svou odměnu jen zřídka srovnávají se svými potřebami, zásluhami či jen reálným odhadem toho, co by opravdu mohli získat. Většinou ji srovnávají s tím, co by mohli získat podle svých představ a tužeb. A představy měl tento dělník nejspíš hodně vysoké, proto se nedivím, nebyl-li snad s výsledkem spokojen.

Venku se s ostatními potkáváme u batohů a sdělujeme jim své zážitky. Sněhová Lilie po nás prý koukala a divila se, že nás nikde nevidí. Vedle je ještě malý kostelík, jdu se do něj podívat, ale je to normální pravoslavný pravoslavný kostelík, dosti přezdobený. Potom se ptám Šedého Vlka, jestli s námi chce jít ještě dál. Možná ano, stejně si však raději dohadujeme sraz v půl desáté na nádraží. Mezitím za námi přichází policista a projevuje zájem o naše pasy. Tím mne moc nepotěšil, protože ho mám v batohu a ten už mám na zádech. Strážník si nakonec vybere asi čtyři pasy a důkladně si je prohlíží, nejvíce pozornosti přitom věnuje černobílému americkému vízu v pasu Divoké Orchideje.

bardovali Američani, jde o budovy jakéhosi ministerstva a Srbové si je nechali zatím stát jako připomínku těch událostí. Jsou to prostě rozpadající se ohořelé domy. Potom jdeme směrem k starému hradu, což má být jediné historické místo v Bělehradě. Cestou vidíme boční ulicí velký kostel a vyrazíme k němu. Podle Tichého Půlměsíce je to obyčejný pravoslavný kostel. Cestou se zastavíme u plánku města. Sněhová Lilie si ho vyfotí, aby se podle něj mohla později orientovat. Alespoň zjistíme, kde vlastně jsme, a přemýšlíme, co tu budeme dělat. Sněhová Lilie zajásá, když si všimne muzeí současného a užitého umění. Chtěla by se do nich podívat, k čemuž se připojí i Nefritový Skřítek s Eliškou. Šedý Vlk bručí, že ho dnes bolí hlava a i když celý den chodí nedaleko nás, ve skutečnosti s námi moc nekomunikuje, sedí pokaždé dál od nás a čte si respekt. Mě dnes muzea moc nelákají a, po pravdě řečeno, zrovna tato dvě by mne asi nelákala ani jindy. Nejvíc by mne lákal bazén a sauna. Tichý Půlměsíc s Divokou Orchidejí by byli podobného názoru.

Zatím však stále jdeme k zmíněnému kostelu. Zvenku vypadá velice vznosně a mohutně. Abychom se dostali dovnitř, musíme jej obejít na druhou stranu, před tím jsme si položili batohy u laviček, Šedý Vlk bude celou dobu sedět poblíž. Dovnitř pak vstupujeme s Tichým Půlměsícem, Divokou Orchidejí a Nefritovým Skřítkem. Jde o betonovou stavbu s několika ikonami. Ale i po té stavbě se může chodit, třebaže tu pracuje spousta dělníků. Když chci však vyfotit stavební materiál s oltářem v pozadí, přichází mne jeden dělník upozornit, že bych tu fotit neměl. Poté se ptá, chceme-li se podívat nahoru. To chceme, i když tušíme, že jeho návrh nepramení z čiré radosti nad tím, že cizinci z daleké bratrské slovanské země přišli obdivovat jejich krásnou stavbu. Nefritový Skřítek mu pro začátek nabízí čokoládu. Poté nás dělník vede v tajnosti ke schodišti a po něm nahoru. Cesta vede i temnými místy, protože schody nejsou osvětlené, a tak nám dělník svítí baterkou pod nohy. Jako celý chrám, i schody jsou vyrobeny z betonu, dosud nijak neupraveného. Ocitneme se úplně nahoře na ochozu, z nějž máme krásný výhled na loď i staveniště na podlaze. S jakou pýchou nám dělník sděluje, že jsme ve výšce 86 metrů. A opravdu pohled je doslova úchvatný. Poté přecházíme ven na ochoz ve stejné výšce. Pohled na město je odtud naprosto dokonalý. Tichý Půlměsíc říká, že něco podobného hledali, už když zde byl před dvěma lety, ale to žádné místo s takovýmto rozhledem nenašli. Nyní toho tedy hojně využívá k focení. Při odchodu pak fotí zevnitř pohled ven přes rozbitou okenní tabulku, na což mu dělník říká, že zvenku je to přece lepší.

Dá se říci, že má Tichý Půlměsíc vůbec štěstí, že ještě může fotit, protože už v Durmitoru na tom byl velice bledě s baterkami. Už při prvním výletu se mu totiž akumulátor ve foťáku dovybil. Místo něj tedy

Chvilka poezie IV

Milá Kvetoucí Pampeliško!

Pěkně bylo v Kotoru,
teď vymrzli jsme v Durmitoru.
Hory měly roupy,
padaly na nás kroupy.

Sic koulování sněhem je dobrá věc,
nejeli jsme sem proto přec.
Bačové tu ovce mají,
co nám stany okusují.

Před návštěvou přines oběť pánu hor,
jinak zmokneš ty, i $\forall$ živý tvor.
Cestou vzhůru jedovatí hadi,
u salaší kozlík s kozlíkem se mají rádi.

Je tu lidí z Čech,
všude jako blech.

Čtvrtek 18. srpna

Noc celkově není příliš příjemná, ty dvě ženské, které u nás sedí, jsou strašně ukecané a dokonce tu snad v noci i kouřily, i když při činu jsme je zrovna nikdo neviděl a soudíme tak jen dle ovzduší. Šedý Vlk je ze začátku slušně žádá, nemohly-li by být tiše, ony mu odpovídají, že nikoli. Potom už jim tedy z času na čas řekne prostě a důrazně: „Mlčet!“ A třebaže to na chvíli pomůže, za okamžik už zase krafou, vydrží jim to až asi do půl páté. Podle Šedého Vlka a Sněhové Lilie se jednalo o kurvy. Je fakt, že sem na ně občas přišel dohlédnout jeden mladý pán, třeba šlo o pasáka. Když přišel průvodčí, zkoušeli jej uplatit, protože nemají lístek, řeší to tak dlouho a nahlas, že už mám sto chutí jim říct, aby si to šli vyřešit někam jinam. Zbyly nám tedy nakonec jen čtyři sedačky pro čtyři lidi, a to už se neleží tak pohodlně. Ležíme proti sobě se Sněhovou Lilií, která si, stejně jako Eliška, vytáhla z batohu spacák. Většinu noci tedy strávím na boku a připlácnutý na vnější stěnu. Když se chci otočit na druhý bok, musím v podstatě vstát. Sněhová Lilie na tom není o nic lépe. Šedý Vlk se nemohl natáhnout ani trochu, někdy se nevyplatí být tak vysoký.

V Bělehradě jsme asi v sedm, tedy jen s hodinovým zpožděním. V čekárně to příšerně smrdí, a tak se jdeme nasnídat na lavičky na vedlejší nástupiště, které je naštěstí zastřešené, neboť déšť, který nás provázel celou noc, dosud neustal. K snídani máme jogurt. Sněhová Lilie s chlebem, já k němu dojídám BeBečka. Potom si jdeme vyměnit trochu srbských dinárů, den totiž strávíme zde v Bělehradu a odtud pojedeme zase až pozdě večer. Za jedno euro lze mimochodem dostat asi 84 dinárů, my si měníme každý za tři eura. Do úschovny ani nepůjdeme, protože batohy už máme lehčí. Při rozdělování peněz máme však problém s drobnými. Divoká Orchidej s Tichým Půlměsícem si proto mění zvlášť. Potom tu ještě chvíli trdlujeme a za deset dinárů využíváme nedalekých záchodků. Od Tichého Půlměsíce jsme se mimochodem už dřív tak nějak dozvěděli, že ani v Bělehradě není nic k vidění, a tak se nyní ostatní zajímali, nejede-li něco dřív, abychom tu nemuseli trčet celý den. Jediný jiný vlak však už odjel v půl deváté, a tak nám nic jiného nezbyde.

Mezitím mi od Veselého Balónka přišla SMSka následovného znění: *Ahoj Uragáne, zdravíme tebe a všechny. Kdybys měl příležitost, mohl by ses, prosím, pokusit vrátit naše podíly na jízdence? Díky, Petr a Sylva.* Podle všeho ji poslal už včera večer. Nejdřív mne to vytočilo, ne snad jejich přání, spíš to, že jsem jeho splnění viděl jako beznadějné. U jízdenky CityStar jde totiž o zpáteční skupinovou slevu a kdyby bylo o jednoho člena méně, muselo by se to přepočítávat, a to nikdo neudělá, pokud je to vůbec možné. Už dřív jsme si říkali, že bychom se mohli pokusit část lístku prodat, ale nebyla k tomu nakonec příležitost. Poté, co

to prodiskutujeme s ostatními, dopadne to tak, že to jdeme s Tichým Půlměsícem alespoň zkusit.

I na tomto nádraží je pobočka Wasteels, u nichž jsem v Praze lístky kupoval. Mají však otevřeno až od devíti, zatím tedy jdeme k mezinárodní pokladně pokusit se vrátit místenky. Sotva o tom začnu mluvit, odpoví mi paní za okénkem, že *no, no, tohle nejde.* Chvíli tedy sedíme a čekáme, až otevřou Wasteels, mezitím dojídám ten starý chleba, zbylé drobky nasypu holubům a vrabcům. To je velice uklidňující činnost, hodna starce mého věku. Jeden vrabec uchopí velký kus do zobáku a odletí s ním opodál, protože holubi by mu to jinak sežrali. Po deváté se pokouším slečně ve Wasteels vylíčit naši situaci. Mluvím na ni anglicky, protože jsem si myslel, že by tento jazyk měla ovládat, tváří se přesto poněkud nechápavě a můj proslov si nechá zopakovat. Poté nám začne vysvětlovat, že vlak do Budapešti odjíždí ve 22:25 a že si ti dva musí koupit lístek zvlášť. Pak z ní vyleze, že anglicky moc neumí a že vlastně vůbec nechápe, co po ní chceme. Řekneme jí to tedy česky, což už pochopí. Poradí nám, že jízdenky můžeme vrátit jedině v Praze, tedy tam, kde jsme je koupili. Teď však máme jít za inspektorem *blagaja*[11], který má okénko u mezinárodní pokladny. Ten by nám mohl dát razítko, že je nás jen sedm a v Praze bychom se měli čím ohánět.

Jdeme tedy za inspektorem blagaja, ten si sotva vyslechne, co chceme a pošle nás vedle k pokladně číslo 4, kde jsme se již dříve pokusili vrátit rezervace. Ještě, než zde začneme o něčem mluvit, oznamuje nám tedy paní: „No returning reservations.“ My ji uklidňujeme, že místenky už vracet nechceme. Poté jí vysvětluji, co bychom potřebovali. Po chvíli to vypadá, že pochopila, oč se jedná a odpovídá, že nám žádné razítko nedá. Místo toho nás posílá do turistických informací. I jdeme tedy do turistických informací, a tuším již, že zde se naše cesta skončí. Když vcházíme do dveří, hlavní paní zrovna telefonuje, zřejmě s paní z pokladny číslo 4. Poté nám vysvětlí, anglicky, že vracení lístků není možné, protože je na ně velká skupinová a zpáteční sleva. S přáním hezkého dne se s námi rozloučí. Ne, že bych podobný výsledek netušil, ale teď můžeme mít alespoň čisté svědomí. Musím přiznat, že jakkoli mne podobná jednání s českými úřady přivádějí na pokraj šílenství, při cestování a při takovýchto nekritických záležitostech nepostrádají pro mne jistého kouzla.

Po této anabázi tedy pomalu vyrážíme do města. Počasí se již trochu umoudřilo, je sice stále oblačno, ale mraků ubývá, slunce přibývá a hlavně, neprší. Vede nás Tichý Půlměsíc, který tu před dvěma lety přestupoval na vlak do Sofie a při té příležitosti se tu porozhlédl. Naše první kroky vedou hlavní ulicí k domům, které před pár lety vybom-

[11] Netuším, co to znamená, ale měl to napsáno i nad okénkem, za nímž úřadoval.